

VŠB-Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta

WD-55-07-1

Regionální disparity v územním rozvoji ČR

– jejich vznik, identifikace a eliminace

PS 2

Aplikace vybraných metod sledování a hodnocení regionálních disparit

Případová studie

Ostrava, prosinec 2009

Řešitel:

doc. Ing. Pavel Tuleja, Ph.D.

ANOTACE

Studie „Aplikace vybraných metod sledování a hodnocení regionálních disparit“ je případovou studií, která ukazuje možnost uplatnění zvolených matematicko-statistických metod při hodnocení regionálních disparit v České republice. Vlastní studie tak nejprve předkládá stručné shrnutí všech navržených metod hodnocení regionálních disparit a následně se zaměřuje na problematiku uplatnění vybraných metod na praktickém příkladu vývoje jednotlivých regionů České republiky v letech 2000-2008. Analytická část je rozčleněna do dvou samostatných kapitol, v nichž je nejprve stručně popsán vývoj vybraných indikátorů, přičemž jsou čtenáři upozorněni na základní problémové oblasti spojené buďto s nedostatkem dat nebo s nedostatečně vyjádřenými disparitami, a následně je s pomocí metody normované proměnné a bodové metody vyhodnocen vývoj ve 14 krajích České republiky. Tato analýza pak slouží jako základ pro nalezení odpovědi, zda lze námi navržené metody využít pro hodnocení regionálních disparit či nikoliv.

ABSTRACT

The research study is a case study for the assessment of regional disparities of Central The study "Application of selected methods for monitoring and evaluation of regional disparities is a case study that shows the potential application of selected mathematical and statistical methods in the evaluation of regional disparities in the Czech Republic. Own the first study presents a brief summary of the proposed methods of assessing regional disparities, and then focuses on the issue of applying selected methods to the practical example of development of individual regions of the Czech Republic in the years 2000-2008. The analytical part is divided into two separate chapters, in which briefly describes the development of selected indicators, and readers are reminded of the basic problem areas related either to the lack of data or poorly expressed disparities, and then using the standardized method and point method of variable evaluated development in 14 regions of the Czech Republic. This analysis will serve as a basis for finding an answer to whether our proposed method can be used to assess regional disparities or not.

OBSAH

OBSAH	3
ÚVOD	5
1. TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA PRO HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT	7
1.1 MĚŘENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT Z HLEDISKA METODIKY	7
1.2 FÁZE 1: IDENTIFIKACE A KVANTIFIKACE PROMĚNNÝCH	8
ŠKÁLOVACÍ TECHNIKY	8
METODA SEMAFORU	11
1.3 FÁZE 2: TVORBA A VÝPOČET INDIKÁTORU REGIONÁLNÍCH DISPARIT	12
PRŮMĚRNÁ ODCHYLKA	12
BODOVÁ METODA	14
METODA NORMOVANÉ PROMĚNNÉ	16
METODA VZDÁLENOSTI OD FIKTIVNÍHO BODU	16
METODA SOUHRNNÉHO INDEXU	17
2. ANALÝZA VÝVOJE REGIONŮ ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 2000-2008	19
2.1 SOCIÁLNÍ SFÉRA	19
ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ	20
ZDRAVOTNÍ STAV	23
SOCIÁLNÍ VYBAVENOST	26
BYDLENÍ	30
SOCIÁLNÍ PATOLOGIE	32
2.2 EKONOMICKÁ SFÉRA	35
EKONOMICKÝ POTENCIÁL	36
EKONOMICKÝ STRUKTURA	39
ZAMĚŠTNANOST	43
ROZVOJOVÝ POTENCIÁL	47
2.3 ÚZEMNÍ SFÉRA	51
OSÍDLENÍ	52
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	55
DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA	59
TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	62
3. ZHODNOCENÍ DISPARIT POMOCÍ NAVRŽENÝCH METOD	66
3.1 INTEGROVANÉ INDIKÁTORY REGIONÁLNÍCH DISPARIT	66
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ (INI1)	66
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZDRAVOTNÍ STAV (INI2)	69
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ VYBAVENOST (INI3)	71
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR BYDLENÍ (INI4)	72
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ PATOLOGIE (INI5)	75
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÝ POTENCIÁL (INI6)	77
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÁ STRUKTURA (INI7)	79

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZAMĚSTNANOST (INI8).....	81
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ROZVOJOVÝ POTENCIÁL (INI9).....	83
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR OSÍDLENÍ (INI10).....	85
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (INI11).....	86
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR DOPRAVNÍ INFRASTRUTURA (INI12).....	88
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR TECHNICKÁ INFRASTRUTURA (INI13).....	90
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR KVALITA ŽIVOTA (INI14).....	92
3.2 KOMPARACE VÝSLEDKŮ INDIKÁTORŮ REGIONÁLNÍCH DISPARIT	94
KOMPARACE INTEGROVANÝCH INDIKÁTORŮ SOCIÁLNÍ SFÉRY	94
KOMPARACE INTEGROVANÝCH INDIKÁTORŮ EKONOMICKÉ SFÉRY	95
KOMPARACE INTEGROVANÝCH INDIKÁTORŮ ÚZEMNÍ SFÉRY.....	97
ZÁVĚR.....	99
PŘÍLOHA	101
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ (INI1) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU	101
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZDRAVOTNÍ STAV (INI2) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU	102
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ VYBAVENOST (INI3) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU	103
UPRAVENÝ INTEGROVANÝ INDIKÁTOR BYDLENÍ (UINI4) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	104
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ PATOLOGIE (INI5) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	105
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÝ POTENCIÁL (INI6) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU	106
UPRAVENÝ INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÁ STRUKTURA (INI7) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	107
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZAMĚSTNANOST (INI8) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	108
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ROZVOJOVÝ POTENCIÁL (INI9) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	109
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR OSÍDLENÍ (INI10) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	110
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (INI11) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	111
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR DOPRAVNÍ INFRASTRUTURA (INI12) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	112
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR TECHNICKÁ INFRASTRUTURA (INI13) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU	113
INTEGROVANÝ INDIKÁTOR KVALITA ŽIVOTA (INI14) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU.....	114
SOUHRNNÝ INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÁ SFÉRA – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU	115
SEZNAM TABULEK	116
LITERATURA.....	122

ÚVOD

Jednou z oblastí, jež byla v předchozích dvou letech řešena v rámci výzkumného úkolu „WD-55-07-1: Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace“ byla problematika metod určených pro sledování a následné hodnocení regionálních disparit. V předchozích letech byly v rámci tohoto výzkumu zodpovědnými řešiteli publikovány v této oblasti následující stati a výzkumné zprávy:

- TULEJA, P.: *Návrh metod měření regionálních disparit v územním rozvoji České republiky*. Výzkumná zpráva pro projekt WD-55-07-01: Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2007. 22 s.,
- TULEJA, P.: Metody hodnocení regionálních disparit v ČR. In: *Teorie, identifikace, klasifikace a hodnocení regionálních disparit. Průběžná výzkumná zpráva*. Výzkumná zpráva pro projekt WD-55-07-01: Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2008. s. 34-39,
- TULEJA, P.: Metody měření regionálních disparit v územním rozvoji České republiky. *Regionální disparity. Working Papers No. 3*, Prosinec 2008. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2008. s. 15-33. ISSN: 1802-9450,
- TULEJA, P.: Možnosti měření regionálních disparit – nový pohled. *REGIONÁLNÍ DISPARITY – jejich pojetí, klasifikace a měření. Sborník z mezinárodní vědecké konference*. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2008. s. 1-10. ISBN 978-80-248-1890-0,
- TULEJA, P.: Možnosti měření regionálních disparit – nový pohled. *Regionální disparity. Working Papers No. 5*, Květen 2009. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2009. s. 62-70. ISSN: 1802-9450,
- TULEJA, P.: Možnosti měření regionálních disparit. *Liberecké ekonomické fórum 2009. Sborník z mezinárodní vědecké konference*. Liberec: TU Liberec, 2009,
- a TULEJA, P.: Regionální disparity a možnost jejich měření. *Nové trendy – nové nápady 2009. Sborník z mezinárodní vědecké konference*. Znojmo: SVŠE, 2009.

Obsahem těchto výstupů byla deskripce a následné nalezení metod hodnocení regionálních disparit. Určitým završením této dvouleté práce je pak předložená případová studie, jejímž cílem je nastínit možnosti využití námi vybraných statisticko-matematických metod při sledování a hodnocení regionálních disparit, a to na konkrétním vzorku čtrnácti krajů České republiky za časový úsek vymezený lety 2000 a 2008. Předložená studie by tak měla nalézt odpověď na otázku, zda je možno níže uvedené vybrané metody využít při hodnocení regionálních disparit a zda námi dosažené výsledky odpovídají všeobecně přijímaným předpokladům.

Jak již bylo naznačeno výše, předmětem této analýzy bude čtrnáct krajů České republiky, na nichž budeme moci dobře demonstrovat nejen námi zvolené metody, ale také dostupnost, resp. nedostupnost všech potřebných statistických dat.

V první části této studie nazvané „Teoreticko-metodologická východiska pro hodnocení regionálních disparit“, tak budou postupně představeny všechny námi vybrané statisticko-matematické metody vhodné pro hodnocení meziregionálních rozdílů. Postupně tak budou představeny následující metody: škálovací techniky, metoda semaforu, průměrná odchylka, bodová metoda, metoda normované proměnné, metoda vzdálenosti od fiktivního bodu a metoda souhrnného indexu. V jednotlivých subkapitolách budou výše uvedené metody podrobněji představeny, přičemž budou vyzdvihnuty jak jejich klady, tak jejich možné zápory. V závěru této části pak z těchto sedmi metod zvolíme dvě až tři metody, jež budou plně vyhovovat našemu pojetí sledování a hodnocení regionálních disparit.

Druhá, analytická část studie, tj. kapitoly „Analýza vývoje regionů České republiky v letech 2000-2008“ a „Zhodnocení disparit pomocí navržených metod“ pak bude věnována praktickému využití vybraných metod. V rámci kapitoly 2 se tak zaměříme na výchozí analýzu těchto indikátorů z oblasti sociální, ekonomické a územní sféry, jež budou součástí námi navržených integrovaných indikátorů. Při vlastní analýze pak bude využita metoda semaforu, již považujeme za metodu významnou pro fázi identifikace a kvantifikace proměnných.

Za určité vyvrcholení této studie pak považujeme třetí kapitolu, jež bude věnována zhodnocení regionálních disparit v České republice pomocí námi zvolených metod. Každý z námi navržených integrovaných indikátorů bude vypočten pomocí dvou námi zvolených metod, přičemž bude v textu a následně také v přílohách stanoveno, zda se pořadí jednotlivých krajů při využití různých metod shoduje či liší. Naší snahou bude také nalézt příčiny těchto odlišností.

Z důvodu vypovídací schopnosti pak budou v rámci této studie vypočteny pouze ty integrované indexy, v jejichž případě budou mít řešitelé k dispozici všechna dostupná data, a to jak pro všechny sledované kraje, tak pro všechny dílčí indikátory, jež budou součástí indikátorů integrovaných. Nebudou-li daná data v rámci veřejně dostupných databází Českého statistického úřadu, Regionálního informačního systému či jednotlivých ministerstev k dispozici, pak daný integrovaný indikátor buďto nebude vypočten vůbec, nebo, pokud nám to situace umožní, bude vypočten jako upravený integrovaný indikátor, což bude patrné z jeho označení.

1. TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA PRO HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT

V našem pojetí je za regionální disparity považována jakákoliv rozdílnost, jejíž měření a následné srovnání má svůj smysl a své opodstatnění. Dá se tedy říci, že náš pohled na tuto problematiku je poměrně široký, což může být do jisté míry zavádějící. Cílem našeho výzkumu je proto poskytnout managementu municipalit takové informace, které mu umožní zlepšit stav jeho poznání o jednotlivých regionech a na základě tohoto poznání následně také určit postavení jednotlivých regionů v rámci České republiky. Tyto závěry by pak příslušným subjektům měly usnadnit realizaci jednotlivých kroků, jež budou mít na daný region nejen krátkodobé, ale zejména střednědobé a dlouhodobé pozitivní účinky.

1.1 MĚŘENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT Z HLEDISKA METODIKY

Náš přístup k měření regionálních disparit sebou nese dvě zásadní otázky, které se týkají jednak indikátorů, jichž lze využít k hodnocení regionálních rozdílů, a jednak metod, s jejichž pomocí lze vypočítat souhrnné indikátory, které budou mít při tomto hodnocení rozhodující roli. Vzhledem k tomu, že od samého počátku jsme nalezení odpovídajících metod považovali za jeden z prioritních cílů našeho výzkumu, jeví se nám jako vhodné, abychom v úvodní části této případové studie popsali všechny metody, jež jsou, dle našeho názoru, při hodnocení regionálních disparit použitelné.

Při hledání vhodných statisticko-matematických metod, s jejichž pomocí lze kvalifikovaně a přitom poměrně jednoduše zhodnotit ty tendence a vývojové trendy, které se prosazují v jednotlivých regionech a jež následně vedou buďto k prohlubování, nebo naopak ke zmírňování regionálních disparit, jsme svou činnost rozfázovali do následujících pěti dílčích kroků:

- krok 1 – studium odborné literatury zaměřené na problematiku metod měření,
- krok 2 – výběr metod vhodných pro konstrukci integrovaných indikátorů regionálních disparit,
- krok 3 – identifikace a kvantifikace vybraného vzorku indikátorů popisujících jednotlivé sféry (sféru sociální, ekonomickou a územní),
- krok 4 – konstrukce vzorových integrovaných indikátorů regionálních disparit, a to včetně podrobného popisu jejich výpočtu
- a krok 5 – diskuse nad průběžnými výsledky a výběr dvou, max. tří nejvhodnějších metod, jež budou následně dále rozpracovány a využity při hodnocení regionálních disparit, jak na území České republiky, tak ve vybraných zemích Evropské unie.

V průběhu realizace těchto pěti základních kroků, jsme postupně dospěli k závěru, že z hlediska měření regionálních disparit se jako nejvhodnější jeví sedm základních metod, mezi něž řadíme metodu průměrné odchylky, bodovou metodu, metodu normované proměnné, metodu vzdálenosti od fiktivního bodu, metodu souhrnného indexu, metodu semaforu a metodu založenou na škálovacích technikách.

Při podrobnější analýze všech sedmi výše uvedených metod jsme zjistili, že každá z nich má svá pro a proti, přičemž možnost jejich využití v praxi závisí nejen na míře obtížnosti, s níž lze jednotlivé souhrnné indikátory zkonstruovat, ale také na souboru použitých statistických indikátorů, neboť některé z těchto metod vylučují použití indikátorů kvalitativního charakteru. Porovnáme-li tyto metody navzájem, pak musíme konstatovat, že pro fázi identifikace a kvantifikace proměnných se jako nejvhodnější jeví použít metodu škálování, popř. její specifickou formu, jíž je metoda semaforu, neboť s jejich pomocí lze jednotlivé indikátory rozčlenit do větších celků, což jednotlivým analytikům umožní získat o analyzovaném souboru statistických dat mnohem lepší přehled. Naopak pro fázi výpočtu souhrnných indikátorů se jako vhodnější jeví využití jedné z pěti zbývajících statisticko-matematických metod. Vzhledem k tomu, že v tomto případě je výběr jednotlivých metod poměrně široký, jeví se nám jako nejvhodnější kritérium pro výběr konkrétního postupu jak nepřilíš velká výpočetní náročnost, tak vypovídací schopnost takto vypočteného souhrnného indikátoru. Dá se tedy říci, že v průběhu této fáze výzkumu před námi vyvstala jedna zásadní otázka, a to kterou z výše uvedených metod zvolit jako nejvhodnější. Ačkoliv konkrétní rozhodování bylo poměrně obtížné, ve finální fázi této části výzkumu jsme se rozhodli pro dvě konkrétní metody, a to metodu normované proměnné a metodu bodovou. Přesto se nám jeví jako vhodné popsat všech sedm námi zvolených metod, neboť pouze v tomto případě se mohou zcela jednoznačně projevit veškeré klady a zápory jak námi zvolených metod, tak těch postupů, jejichž využití při výpočtu jednotlivých indikátorů se nám jeví jako nevhodné.

1.2 FÁZE 1: IDENTIFIKACE A KVANTIFIKACE PROMĚNNÝCH

ŠKÁLOVACÍ TECHNIKY

Škálování je v odborné literatuře věnující se problematice měření ekonomických veličin definováno:

- buďto jako soubor metod, procedur a technik, jež analytikům umožňují vytvořit libovolnou škálu. Součástí tohoto procesu je pak nejen uspořádání jednotlivých indikátorů, ale také jejich očíslování. Využívají-li analytici této metody, pak zpravidla hovoříme o škálovacích procedurách, resp. škálovacích technikách.
- nebo jako skutečný proces měření, tj. proces, v jehož rámci jsou škálovány hodnoty, jež jsou v praxi jen velmi obtížně měřitelné. V tomto případě zpravidla hovoříme o kvalitativním měření příslušných veličin. Tento přístup k problematice škálování je poměrně často využíván v psychologii a sociologii. Při vlastním hodnocení regionálních disparit by mělo jeho využití význam pouze tehdy, pokud bychom do hodnocení regionálních rozdílů zahrnuli také indikátory, které jsou postaveny na čistě kvalitativní bázi. Zde je však

zapotřebí říci, že tento přístup není odbornou veřejností příliš doporučován, neboť zde může docházet k výraznému zkreslování výsledků, které může být zapříčiněno určitou subjektivitou výzkumníků (subjektivní ocenění hodnoty může vést k výraznému poškození jednoho regionu). Tuto šalovací techniku pak zpravidla označujeme jako škálování.

Vyjdeme-li z výše uvedeného, pak dospějeme k závěru, že z pohledu výzkumu regionálních disparit se jako použitelnější jeví škálovací techniky, jejichž prostřednictvím jsme schopni porovnávat údaje, které jsou založené nejen na metrické, ale také na nemetrické bázi. Vyjdeme-li v tomto okamžiku z názoru odborníků, pak dospějeme k závěru, že při měření regionálních disparit hrají škálovací procedury stejnou roli, jako měřicí procedury v případě fyzikálního měření. Tento pohled na věc je pak spojen především s procedurou očíslování, již můžeme uplatnit buďto na jednotlivé indikátory, nebo na jejich skupiny. Pojdme si proto nyní tuto proceduru popsat poněkud podrobněji.

Využijeme-li v praxi techniku očíslování, pak postupujeme tak, že jednotlivým hodnotám námi zvolených indikátorů přiřadíme konkrétní čísla, mezi nimiž neexistuje žádný numerický vztah. Dá se tedy říci, že pokud hodnotě určitého indikátoru v regionu A přiřadíme číslo 1, kdežto hodnotě téhož indikátoru v regionu B číslo 6, pak to neznamená, že je příslušný indikátor v regionu B šestkrát horší, popř. lepší než v regionu A. Naopak, tyto číselné hodnoty pouze signalizují, že v rámci námi sledovaných regionů má indikátor v regionu A přiřazeno číslo 1, zatímco indikátor v regionu B číslo šest. Za výhodu tohoto přístupu můžeme označit jeho poměrně dobrou přehlednost a bezproblémovou rozšiřitelnost analyzované skupiny, jež je dána tím, že při zvýšení počtu sledovaných indikátorů není zapotřebí provádět dodatečné propočty hodnot jednotlivých indexů. Na druhé straně je však zapotřebí zdůraznit, že tuto techniku nelze považovat za druh měření, což znamená, že s její pomocí nemůžeme dospět ke konkrétním kvantitativním údajům.

Ačkoliv dle našeho názoru, nelze pomocí metody očíslování dospět ke konkrétnímu indikátoru, objevují se v odborné literatuře také zcela opačné názory, k nimž můžeme zařadit např. Stevensenovo pojetí. V tomto přístupu k technice očíslování autor předpokládá, že přiřazování čísel není pouze podstatným znakem definice pojmu, ale také jeho významnou charakteristikou. Na druhé straně se však objevuje celá řada názorů odborníků, kteří problematiku škálování spojují pouze s využíváním topologických, tj. nemetrických škál, z čehož vyplývá, že metodu očíslování vlastně ani nepovažují za škálovací metodu.

Pokud se na škálovací techniky podíváme optikou odborníků věnujících se problematice měření, pak dospějeme k závěru, že tuto metodu můžeme označit za samostatný vědecký postup spojený jak s kvantitativními aspekty, tak s topologickými prvky. Problematiku škálování tak můžeme označit za určitý předstupeň měření, jenž slouží k tomu, aby vymezil topologické podmínky. Můžeme tedy říci, že ze skupiny škálovacích procedur lze při hodnocení regionálních disparit využít pouze ty postupy, které umožňují vytvářet nemetrické škály námi zvolených indikátorů. Jinými slovy řečeno, pokud bychom v rámci námi realizovaného výzkumu využili při hodnocení meziregionálních rozdílů metodu očíslování, pak by finálním výsledkem byla pouze jakási pseudokvantifikace regionální disparit.

Na základě výše řečeného jsme tak dospěli k závěru, že v případě konkrétní kvantifikace disparit bychom měli použít spíše některou z níže uvedených matematicko-statistických metod

a metodu škálování bychom měli využít pouze k sestavení takových třídících škál, jež by nám umožnily lépe kvantifikovat námi zvolená kritéria.

V našem případě tak pod pojmem třídící škála rozumíme přehled obměn tříděného znaku, který vymezuje hloubku třídění a tvárnost budoucích skupin indikátorů, na něž se námi analyzované regiony rozpadnou a jež by měly být totožné se třemi výše uvedenými sférami. Pokud budeme k tomuto třídění indikátorů využívat kvantitativních znaků, pak budeme takto vzniklé skupiny označovat jako třídy, kdežto v okamžiku, kdy k jejich třídění využijeme kvalitativních znaků, nebudeme již hovořit o třídách, nýbrž o kategoriích.

Vydeme-li z výše uvedeného, pak je zcela evidentní, že při sestavování vlastní třídící škály je zapotřebí, aby příslušný analytik sestavil nejen seznam jednotlivých indikátorů, ale aby také přesně a zcela jednoznačně tyto indikátory definoval, a to bez ohledu na to, zda spadají do kategorie nebo třídy. Pokud bude tento postup dodržen, pak zbývá již jen krok k tomu, aby vlastní třídící škála byla sestavena tak, aby analytikem navržené třídění bylo zcela jednoznačné, úplné, přehledné a v neposlední řadě také dostatečně podrobné.

V případě, že jsou při hodnocení regionální disparit tříděny pouze kvantitativní indikátory, hovoříme o kvantitativních škálách, popř. stupnicích. V tomto okamžiku jsou jednotlivé indikátory do příslušných tříd řazeny dle třídících intervalů zvolené škály. Tyto intervaly jsou zpravidla stanoveny hranicemi, které musí být definovány tak, aby nebylo možno pochybovat o zařazení mezních hodnot do příslušné škály. V praxi jsou pro tyto případy využívány dva postupy:

- u nespojitých znaků je tento problém zpravidla vyřešen stanovením nejnižší a nejvyšší hodnoty, což z příslušného intervalu činí interval uzavřený. Pokud by byla analytika stanovena pouze jedna mez, pak bychom tento interval označili za interval otevřený.
- u spojitých znaků je tento postup poněkud komplikovanější. Také v tomto případě se však nejčastěji využívá metoda, jež je velmi podobná výše popsané situaci, s tím rozdílem, že v tomto okamžiku se bere v potaz zaokrouhlování.

Pokud jsou při tvorbě škál využívány kvantitativní znaky, pak je v odborné literatuře zpravidla doporučováno vytvořit 10 až 12 tříd, přičemž tento počet by na jedné straně neměl klesnout pod šest tříd a na straně druhé by neměl přesáhnout tříd dvacet. Při vlastním stanovování počtu skupin se velmi často využívá Sturgesovo pravidlo, což je empirická norma pro určení vhodného počtu skupin při roztrídění statistického souboru do intervalového rozdělení četnosti. Je-li X rozsah souboru (počet indikátorů), pak počet skupin (S) určíme pomocí následující rovnice:

$$S = 1 + 3,3 \cdot \log X \quad (1)$$

Z výše uvedené rovnice je tedy zřejmé, že pokud k rozdělení souboru indikátorů do jednotlivých tříd využijeme Sturgesovo pravidlo, pak musíme automaticky vycházet z předpokladu, že klasifikační škála má všechny třídící intervaly stejné. To však v žádném případě nevyklučuje možnost využít při členění příslušné skupiny metody, které jsou založeny na nerovnosti třídících intervalů.

U kvalitativních znaků zařazujeme příslušné indikátory do jednotlivých kategorií, které jsou sestavy dle definic stupňů zvolené škály. Vzhledem k tomu, že tvůrcem této škály je příslušný analytik, je zde nutno podotknout, že vlastní vymezení jednotlivých skupin vyžaduje poměrně pečlivou úvahu, která je spojena nejen s nalezením typických rysů určitého procesu, ale také se zjištěním a měřením pravidelnosti jejich výskytu. Za hlavní úkol analytika v průběhu sestavování kvalitativních škál tak můžeme označit vymezení obsahu určité kategorie jak z pozitivního (co zde patří), tak z negativního (co zde nepatří) hlediska. Při vlastní konstrukci kvalitativních škál je pak za ideální považována situace, v níž výzkumníci vycházejí z přirozeně, či ještě lépe samovolně vzniklých skupin analyzovaných indikátorů, přičemž k zařazení jednotlivých indikátorů do takto vzniklých skupin dochází buďto na základě taxativního vyjmenování mezních případů a návodu na jejich zařazení, nebo prostřednictvím deklaratorní metody, jež je založena na subjektivních názorech analytika, popř. metodou nepřímého (kvantitativního) znaku.

Zatímco u kvantitativních škál existují jednoznačně stanovená obecná pravidla pro hloubku a podrobnost třídění analyzovaných indikátorů, u kvalitativního škálování bychom tato pravidla stanovovali jen velmi obtížně. Současně však musíme poznamenat, že neexistence těchto pravidel nemusí být na škodu, neboť zbytečně velký počet elementárních skupin zpravidla vede k výrazné atomizaci souboru a snižuje přehlednost jednotlivých výsledků. Můžeme tedy říci, že analytikem stanovené skupiny by se měly vyznačovat co možná nejmenší variabilitou a homogenitou klasifikace, čím je zabezpečena shodnost členění indikátorů do jednotlivých tříd.

METODA SEMAFORU

Specifickou podobou škálování je metoda semaforu, jež se svým pojetím poměrně výrazně přibližuje proceduře očíslování. Na rozdíl od této procedury, však v tomto případě nejsou jednotlivým hodnotám indikátorů přiřazena konkrétní čísla, ale specifické symboly, které navíc odpovídají určité procentuální úrovni sledovaného indikátoru. Tyto symboly mají nejčastěji podobu tří kruhů v barvách světel semaforu, od čehož je také odvozen název této metody. Vyjdeme-li z tohoto jednoduchého principu, pak je zřejmé, že pokud regionu A přiřadíme červený kruh, regionu B kruh žlutý a regionu C kruh zelený, pak pomocí této metody budeme schopni určit přibližné rozdíly mezi jednotlivými regiony, ale současně nebudeme schopni stanovit konkrétní úroveň regionu C jak vůči regionu B, tak vůči regionu A. Dá se tedy říci, že podobně jako v případě škálovacích technik, také u této metody je její významnou devizou zejména její dobrá přehlednost, rychlost a bezproblémová využitelnost při analyzování různě širokých skupin indikátorů.

Pro praktické využití metody semaforu při hodnocení regionálních disparit se v současnosti jako ideální nástroj jeví tabulkový procesor Microsoft Office Excel 2007, jehož součástí je funkce podmíněného formátování, jež je ve své podstatě postavena právě na principu metody semaforu. Tento software tak můžeme využít k poměrně jednoduchému a rychlému sestavení některé z níže uvedených hodnotících škál:

- dvoubarevná škála, jež nabízí možnost barevného odlišení indikátorů od minimální hodnoty k hodnotě maximální, k čemuž využívá dvou barev, jejichž intenzita se mění dle toho, jak se mění hodnota příslušného indikátoru,

- tříbarevná škála, která umožňuje skupinu indikátorů rozřídít prostřednictvím tří barev (zpravidla zelené, žluté a červené), přičemž střední barva (žlutá) odpovídá percentilu 50,
- datová čára, v jejímž případě jsou jednotlivé hodnoty indikátorů odlišeny na základě délky příslušné datové čáry,
- škála vyjádřená pomocí sady ikon, s jejíž pomocí jsou k „očíslování“ indikátorů využívány sady ikon, které mohou být buďto tři objektové (indikátory jsou rozčleněny dle kritéria $\geq 67\%$, $\geq 33\%$ a $< 33\%$), čtyř objektové (členění $\geq 75\%$, $\geq 50\%$, $\geq 25\%$ a $< 25\%$) či dokonce pěti objektové (výchozím kritériem jsou procentní hodnoty $\geq 80\%$, $\geq 60\%$, $\geq 40\%$, $\geq 20\%$ a $< 20\%$).

Jak jsme již uvedli výše, metoda semaforu je ve své podstatě specifickou podobou škálovacích technik, což z ní činí ideální nástroj pro konstrukci nemetrických škál, jež lze úspěšně využít při výběru indikátorů tvořících jednotlivé souhrnné indikátory regionálních disparit.

1.3 FÁZE 2: TVORBA A VÝPOČET INDIKÁTORU REGIONÁLNÍCH DISPARIT

PRŮMĚRNÁ ODCHYLKA

Metoda průměrné odchylky vyjadřuje míru variability definovanou jako aritmetický průměr absolutních odchylek jednotlivých hodnot sledovaných indikátorů od určité zvolené hodnoty. Vyjdeme-li z této definice, pak dospějeme k závěru, že v rámci této techniky výpočtu souhrnného indikátoru vycházíme z principu absolutních odchylek, tj. odchylek, v jejichž případě nehraje žádnou roli znaménko. Využití tohoto přístupu se do jisté míry může jevit jako samoučelné, avšak ve skutečnosti tomu tak není, neboť tímto způsobem z analyzovaného souboru odstraníme problémy, které vznikají vzájemným kompenzováním kladných a záporných odchylek.

Vlastní hodnotu průměrné odchylky můžeme určit třemi způsoby. Buďto jako neváženou hodnotu absolutní průměrné odchylky:

$$\bar{d}_i = \frac{\sum_{i=1}^p |x_i - \bar{x}|}{n_i} \quad (2)$$

kde: d_i – odchylka i-tého indikátoru

$\bar{x}$ – aritmetický průměr indikátoru

x_i – i-tý indikátor

n_i – počet hodnot i-tého indikátoru, jež máme k dispozici

nebo jako váženou absolutní průměrnou odchylku:

$$\overline{d}_i = \frac{\sum_{i=1}^p |x_i - \bar{x}| n_i}{\sum_{i=1}^p n_i} \quad (3)$$

popř. jako relativní průměrnou odchylku:

$$\overline{d}_i' = \frac{\overline{d}_i}{\bar{x}} \cdot 100 \quad (4)$$

Vlastní hodnotu integrovaného indikátoru regionálních disparit pak určíme pomocí následující rovnice:

$$INI_p = \frac{\sum_{i=1}^p |\overline{d}_i|}{n_i} \quad (5)$$

kde: INI_p – integrovaný indikátor vypočtený pomocí průměrné odchylky

Máme-li k dispozici [k] různých hodnot jednotlivých indikátorů s četností [n_i], pak k výpočtu nepoužijeme rovnici (5), ale rovnici (6):

$$INI_p = \frac{\sum_{i=1}^k |\overline{d}_i| n_i}{\sum_{i=1}^k n_i} \quad (6)$$

Nevýhodou tohoto přístupu je zejména nemožnost určit průměrnou hodnotu celkového souboru z průměrných odchylek, jež byly určeny pro jednotlivé soubory indikátorů, tj. z dílčích průměrných odchylek.

Ačkoliv se v rámci statistické praxe pro výpočet průměrné odchylky nejčastěji využívá výše uvedený postup, tj. stanovení odchylky od aritmetického průměru, je zapotřebí říci, že samotní statistikové většinou upřednostňují metodu založenou na výpočtu průměrné odchylky od mediánu. V tomto případě je tedy využívána hodnota kvantitativního statistického znaku, který rozděluje příslušnou statistickou řadu na dvě stejně velké části co do počtu prvků, což znamená, že hodnoty v jedné skupině jsou menší nebo rovny mediánu a v druhé skupině jsou rovny či větší než mediám. Pokud bychom tento postup využili při

výpočtu hodnoty průměrné odchylky, pak bychom byli nuceni upravit např. rovnici (2) do následující podoby:

$$\bar{d}_i = \frac{\sum_{i=1}^p |x_i - \tilde{x}|}{n_i} \quad (7)$$

kde: $\tilde{x}$ – medián

BODOVÁ METODA

Východiskem bodové metody, jejímž autorem je americký matematik M. K. Bennet, je nalezení regionu, jenž v případě analyzovaného indikátoru dosahuje buďto maximální, nebo naopak minimální hodnoty. Zatímco minimální hodnota je brána v potaz v okamžiku, kdy je za progresivní označován pokles příslušného indikátoru, maximální hodnotu využíváme v opačném případě, tj. v situaci, kdy je za progresi považován růst hodnoty příslušného indikátoru. Tento region je pak v rámci bodového hodnocení oceněn 1.000 bodů, přičemž ostatní regiony jsou ohodnoceny body v intervalu o 0 do 1.000, a to v závislosti na výši promile, kterou činí hodnota jejich vlastního indikátoru z dříve stanovené kritériální hodnoty. Pokud je za kritérium považována hodnota minimální, pak se, zcela v souladu s logikou věci, v rámci výpočtu využívá převrácená hodnota tohoto poměru. Bodovou hodnotu příslušného indikátoru tak v případě maxima určíme pomocí rovnice:

$$B_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{i \max}} \quad (8a)$$

kdežto v případě minima pomocí rovnice:

$$B_{ij} = \frac{x_{i \min}}{x_{ij}} \quad (8b)$$

kde: B_{ij} – bodová hodnota i-tého indikátoru pro j-tý region

x_{ij} – hodnota i-tého indikátoru pro j-tý region

$x_{i \max}$ – maximální hodnota i-tého indikátoru

$x_{i \min}$ – minimální hodnota i-tého indikátoru

Sečtením takto vypočtených bodů pak dospějeme k finální hodnotě souhrnného indikátoru, který vypovídá o sledované úrovni regionu a jenž tak můžeme využít ke stanovení míry disparit vznikajících mezi jednotlivými regiony.

Dá se tedy říci, že za hlavní výhodu této metody můžeme označit její schopnost shrnout do jedné syntetické charakteristiky, již je bezrozměrné číslo, indikátory, které jsou zachyceny

v různých měrných jednotkách. Ačkoliv tato charakteristika, kterou budeme označovat jako integrovaný indikátor vypočtený pomocí bodové metody (IN_B), nemá reálný smysl, dá se říci, že v našem případě tento nedostatek není na závadu.

Prostřednictvím takto získaného syntetického indikátoru můžeme následně stanovit jak pořadí jednotlivých regionů, tak můžeme určit celkové či pouze dílčí regionální rozdíly, díky čemuž dospějeme k závěru, že buďto region A celkově zaostává za regionem B, nebo je jejich úroveň stejná, přičemž region A dosahuje lepších výsledku u indikátoru x, kdežto region B u indikátoru y.

Místo pouhého prostého součtu bodů, pak můžeme příslušný integrovaný indikátor vypočítat také pomocí váženého aritmetického průměru počtu bodů, které jednotlivé regiony za příslušné indikátory získaly. V tomto případě k výpočtu souhrnného indikátoru využijeme následující rovnici:

$$INI_{B;j} = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p B_{ij} \quad (9)$$

kde: p – počet indikátorů

Pomocí takto stanoveného integrovaného indikátoru můžeme následně určit pořadí regionů dle míry regionálních disparit, popřípadě stanovit jednotlivé meziroční rozdíly.

Při praktickém využití bodové metody je pak kromě výše uvedeného postupu využívána také jedna ze dvou následujících modifikací této techniky výpočtu souhrnného indikátoru:

- kritériální hodnota indikátoru není stanovena na základě maxima či minima dosaženého v rámci analytiky sledované skupiny regionů, ale pomocí hodnoty příslušného indikátoru dosažené v jednom konkrétně stanoveném regionu, jenž je tak zpravidla považován za region, který se vyznačuje optimálním vývojem. V případě této modifikace, pak může bodová hodnota daného indikátoru přesáhnout hranici 1.000 bodů.
- kritériální hodnota indikátoru je předem stanovena, a to na základě expertního odhadu příslušného analytika. Zpravidla se tedy jedná o analytikem stanové optimum, jehož by měl daný subjekt u příslušného indikátoru dosáhnout. Také v tomto případě nemůžeme hodnotu integrovaného indikátoru ohraničit 1.000 bodů.

Na závěr této části se pak jeví jako vhodné poznamenat, že např. český statistik Jaroslav Jílek se domnívá, že vhodný výběr indikátorů a vhodné určení jejich počtu může stanovit váhy dílčích částí indexu, takže není zapotřebí určovat váhy jednotlivých indikátorů. K tomuto závěru pak autor dospěl na základě předpokladu, že příslušný souhrnný indikátor bude složen z několika skupin indikátorů, do nichž budou zahrnuty různé počty indikátorů.

METODA NORMOVANÉ PROMĚNNÉ

Třetí statisticko-matematickou metodou, již můžeme využít při konstrukci souhrnného indikátoru, je metoda normované proměnné, kterou lze vyjádřit pomocí následujících rovnic:

$$u_{ij} = \frac{X_{ij} - X_{i \max}}{s_{x_i}} \quad (10a)$$

resp.:

$$u_{ij} = \frac{X_{i \min} - X_{ij}}{s_{x_i}} \quad (10b)$$

kde: u_{ij} – normovaná veličina i-tého indikátoru pro j-tý region
 s_{x_i} – směrodatná odchylka i-tého indikátoru

I v tomto případě můžeme normovanou proměnnou označit za bezrozměrnou veličinu, která má jak nulový, tak jednotkový průměr, z čehož vyplývá, že takto vypočtené veličiny lze bez problémů sčítat.

Pro potřeby námi řešené problematiky se jako vhodné jeví použití průměrné hodnoty normované proměnné, neboť tímto způsobem odstraníme problémy, jež vznikají v okamžiku, kdy při porovnání výsledků používáme různé počty indikátorů. Vlastní integrovaný indikátor vypočtený pomocí metody normované proměnné (INI_N), tak vypočteme pomocí následující rovnice:

$$INI_{N;j} = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p u_{ij} \quad (11)$$

Pokud tuto metodu srovnáme s výše uvedenou bodovou metodou, pak dospějeme k závěru, že za její hlavní výhodu můžeme označit zejména to, že přihlíží k relativní proměnlivosti indikátorů zahrnutých do příslušného indexu, díky čemuž potírá absolutní proměnlivost, s níž počítá bodová metoda. Za nevýhodu tohoto vědeckého přístupu k hodnocení regionálních disparit pak můžeme označit nemožnost jejího použití v okamžiku, kdy je naším záměrem využít při komparaci podílové veličiny. Jinými slovy řečeno, pomocí této metody nejsme schopni dospět k závěru, že region A zaostává za regionem B.

METODA VZDÁLENOSTI OD FIKTIVNÍHO BODU

Další z námi navržených metod je metoda vzdálenosti od fiktivního objektu. Tato technika je postavena na předpokladu, že příslušný analytický tým má zcela jednoznačnou představu o tom, jaká by měla být konkrétní hodnota sledovaných indikátorů, díky čemuž je schopen vytvořit podobu optimálního regionu. Tento region tak zahrnuje buďto maximální či

minimální hodnoty jednotlivých indikátorů, jichž bylo dosaženo v regionech zahrnutých do analýzy, nebo týmem jednoznačně stanovené optimální hodnoty. Při využití této metody tak jsou příslušné indikátory nejprve vyjádřeny v normovaném tvaru a následně je vypočtena Euklidovská vzdálenost jednotlivých regionů od abstraktního optimálního regionu.

Pro výpočet integrovaného indikátoru postaveného na metodě vzdálenosti od fiktivního bodu (IN_F) tak využijeme následující vzorec:

$$INI_{F;j} = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p (u_{ij} - u_{i0})^2 \quad (12)$$

kde: u_{i0} – optimální normovaná veličina, při jejímž výpočtu je maximum, resp. minimum nahrazeno optimem

Použijeme-li k výpočtu integrovaného indikátoru výše uvedenou rovnici, pak je zapotřebí říci, že tento indikátor bude nabývat hodnot větších, popř. rovných nule, přičemž platí, že čím vyšší bude jeho hodnota, tím větší bude rozdíl mezi skutečným a optimálním regionem. Tentýž postup může analytický tým použít v obráceném pořadí, tj. ustanovit nejhorší region a s tímto outsiderem porovnat regiony ostatní. Také v tomto případě bude index nabývat pouze kladných hodnot, což nám umožňuje využít tento postup jak při porovnávání rozdílem, tak při porovnávání podílem.

METODA SOUHRNNÉHO INDEXU

Poslední metodou, kterou můžeme využít při výpočtu souhrnného indikátoru regionální disparit, je metoda souhrnného indexu, což je poměrné číslo, s jehož pomocí jsme schopni komparovat soubor jak extenzivních (nesčítatelných), tak intenzivních (nezprůměrovatelných) veličin, a to nejen z hlediska časového, ale také z hlediska místního a věcného. V okamžiku, kdy pomocí těchto indexů porovnáváme indikátory, jež lze zařadit mezi extenzivní veličiny, hovoříme o objemových souhrnných indexech, kdežto v případě, že jejich součástí jsou intenzivní veličiny, hovoříme o souhrnných indexech úroňových.

K vlastní konstrukci souhrnného indexu mohou analytici využít jeden ze dvou níže uvedených postupů:

- souhrnný index získají zprůměrováním individuálních indexů jednotlivých položek zkoumaného souboru indikátorů, díky čemuž získají průměrový index,
- souhrnný index získají pomocí agregace různorodých extenzivních a intenzivních veličin, přičemž k tomuto účelu využijí váhy, jež stanoví buďto na základě svého vlastního expertního odhadu, nebo tím, že převezmou běžné váhy, jež byly použity v odborné literatuře v minulosti. Tímto způsobem získávají analytici agregční indexy.

Vyjdeme-li z názorů odborníků, pak dospějeme k závěru, že obě výše uvedené koncepce měly a mají celou řadu svých zastánců a odpůrců. Zaměříme-li svou pozornost pouze na pozitiva výše uvedených metod, pak můžeme konstatovat, že v případě průměrových indexů

se jedná zejména o jejich formální vlastnosti, kdežto u agregátních indexů patří k jejich přednostem jejich snazší věcná interpretace, proč se nám v případě hodnocení regionálních disparit jako vhodnější jeví využití metody agregátního souhrnného indexu. Vlastní hodnotu integrovaného indikátoru vypočteného pomocí metody souhrnného indexu (INI_S) pak získáme pomocí následujícího vzorce:

$$INI_{S;j} = \sum_{i=1}^p n_{ij} x_{jji} \quad (13)$$

kde: n – váha i -tého indikátoru

2. ANALÝZA VÝVOJE REGIONŮ ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 2000-2008

Jelikož se nám z hlediska hodnocení regionálních rozdílů jeví jako významné tři základní sféry, a to sféra sociální, ekonomická a územní, budeme v následující části této studie věnovat výše uvedené problematice bližší pozornost. Vzhledem k tomu, že tyto tři sféry považujeme za subsystémy 1. řádu a dále je členíme na subsystémy 2. řádu, které jsou následně tvořeny jak soustavou deskriptorů (3. řád), tak zejména souborem primárních a sekundárních indikátorů (4. řád), jež slouží k výpočtu jednotlivých integrovaných indikátorů vypovídajících o sociálních, ekonomických a územních rozdílech mezi jednotlivými regiony, považujeme v tomto okamžiku za vhodné provést podrobnější analýzu vývoje, jímž tyto indikátory v letech 2000-2008 v jednotlivých krajích prošly. Z celkové skupiny primárních a sekundárních indikátorů zahrnutých do jednotlivých sfér v rámci našeho prvotního výběru pak zaměříme svou pozornost pouze na ty, jež budou následně využity při výpočtu námi navržených integrovaných indikátorů.

2.1 SOCIÁLNÍ SFÉRA

Sociální sféra je v rámci námi navržené soustavy indikátorů rozčleněna do pěti integrovaných indikátorů, jimiž jsou:

- integrovaný indikátor životní úroveň (INI1),
- integrovaný indikátor zdravotní stav (INI2),
- integrovaný indikátor sociální vybavenost (INI3),
- integrovaný indikátor bydlení (INI4)
- a integrovaný indikátor sociální patologie (INI5).

Mezi indikátory zachycující životní úroveň pak řadíme čistý disponibilní důchod na obyvatele, vybavenost bytových domácností automobilem a vybavenost bytových domácností počítačem. Pro zachycení zdravotního stavu považujeme za nejvýznamnější indikátory naděje dožití při narození, a to jak pro muže, tak pro ženy, průměrné procento pracovní neschopnosti a incidence novotvarů celkem na 100 tis. obyvatel. Integrovaný indikátor sociální vybavenosti je tvořen počtem lékařů na 10 tis. obyvatel, počtem lůžek v nemocnicích na 10 tis. obyvatel, počtem míst v zařízeních sociální péče na 10 tis. obyvatel a počtem středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel. Bydlení poměrujeme pomocí počtu cenových domácností na jeden trvale obydlený byt, počtu osob v trvale obydlených bytech na jednu obytnou místnost a velikosti obytné plochy na osobu v metrech čtverečních. Pro zachycení sociální patologie pak používáme indikátory podíl domácností s čistým měsíčním příjmem pod hranicí životního minima, počet zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel a počet dopravních nehod na jeden kilometr silnic. Jak je z výše uvedeného zřejmé z původních 2 primárních a 36 sekundárních indikátorů jsme pro konstrukci integrovaných indikátorů zachycujících vývoj v sociální sféře zvolili 17 sekundárních indikátorů, jejichž vývoj si popíšeme v následující částí této studie.

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

V oblasti životní úrovně považujeme za nejvýznamnější indikátor čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele (dále také ČDDD na obyv.), jenž zachycuje celkový očištěný objem finančních prostředků, který mohou jednotlivci využít buďto na nákup statků a služeb sloužících k uspokojení jejich individuálních potřeb, nebo je uložit ve formě důchodů, které mohou být následně použity na pořízení či likvidaci finanční a nefinančních aktiv či na splacení, popř. zvýšení závazků. ČDDD na obyv. tak výrazně ovlivňuje spotřebitelské výdaje a jejich prostřednictvím také domácí poptávku.

Podíváme-li se na vývoj čistého disponibilního důchodu domácností na obyvatele v jednotlivých krajích České republiky, pak dospějeme k závěru, že v letech 2000 až 2008 dosahovalo stabilně nejvyšších hodnot Hl. město Praha, v jehož případě, dosahoval příslušný indikátor průměrné výše 191.620 korun, což znamená, že tento kraj se dlouhodobě nacházel na 138,32 % průměrné hodnoty daného indikátoru v ČR. Také druhá a třetí pozice byla dlouhodobě stabilní. Druhé nejvyšší hodnoty ČDDD na obyv. dosahoval v letech 2000-2008 pravidelně Středočeský kraj (149.943 korun, tj. 108,23 % průměru) a třetí nejvyšší hodnoty kraj Plzeňský, v jehož případě měli jeden obyvatele k dispozici v průměru 141.751 korun (102,32 %). Tyto tři regiony byly také jedinými regiony, které v daném období dosahovaly nadprůměrných hodnot ČDDD na obyv.

Za regiony s nejnižší hodnotou čistého disponibilního důchodu domácností na obyvatele pak můžeme označit Karlovarský kraj (128.926 CZK a 93,06 %), Moravskoslezský kraj (127.962 CZK a 92,37 %) a Ústecký kraj (125.453 a 90,56 %), což znamená, že v letech 2000-2008 mohl každý obyvatele Ústeckého kraje využít na nákup statků a služeb sloužících k uspokojení jejich individuálních potřeb, nebo uložit ve formě důchodů v průměru o 66.167 korun méně než obyvatele Hl. města Prahy. V procentním vyjádření to pak znamená, že ČDDD na obyv. v Ústeckém kraji dosahoval pouhých 65,47 % hodnoty tohoto indikátoru v Hl. městě Praze.

Tabulka 1 – Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	151 349	162 908	170 127	180 728	186 283	193 373	211 978	225 900	241 931
Středočeský kraj	118 464	123 886	133 055	140 392	146 679	151 789	164 638	179 024	191 561
Jihočeský kraj	110 479	115 858	119 042	126 844	132 088	138 853	151 238	162 487	175 146
Plzeňský kraj	113 516	121 878	126 242	130 780	137 859	143 998	153 216	167 602	180 669
Karlovarský kraj	110 772	112 125	116 067	121 335	123 751	129 180	138 167	148 926	160 015
Ústecký kraj	103 700	108 838	111 063	116 253	120 343	126 722	137 857	145 918	158 384
Liberecký kraj	108 750	115 097	119 681	122 837	128 849	134 762	144 345	155 779	166 471
Královéhrad. kraj	113 978	119 901	124 432	125 788	131 289	139 963	150 385	162 628	174 762
Pardubický kraj	104 333	109 916	115 856	120 381	128 215	136 484	145 823	158 727	171 534
Vysočina	103 398	110 557	118 664	123 803	130 339	134 688	146 334	160 757	171 155
Jihomoravský kraj	109 602	116 340	119 507	124 281	132 582	140 424	147 718	164 461	176 660
Olomoucký kraj	103 700	109 592	115 868	120 202	124 709	130 294	141 758	154 893	165 895
Zlínský kraj	106 399	112 394	117 199	122 482	126 357	134 459	149 044	161 884	173 167
Moravskosl. kraj	103 183	109 103	113 362	116 853	121 989	130 971	138 374	152 049	165 773
průměr	111 545	117 742	122 869	128 069	133 667	140 426	151 491	164 360	176 652

Pramen: Český statistický úřad

Pokud bychom z našeho srovnání vyloučili Prahu, pak bychom dospěli k závěru, že vyšší než průměrné úrovně čistého disponibilního důchodu na obyvatele dosahují, kromě již výše uvedeného Středočeského a Plzeňského kraje, také kraj Královéhradecký, Jihočeský a Jihomoravský.

Z hlediska dynamiky růstu se jako neúspěšnější jeví kraj Zlínský, kde průměrné tempo růstu tohoto indikátoru dosahovalo v letech 2000 a 2008 hodnoty 6,73 % a dále pak kraj Vysočina (6,68 %) a Hl. město Praha (6,47 %). Naopak nejnižší průměrné tempo růstu ČDDD na obyv. můžeme zaznamenat u Královéhradeckého (5,65 %), Libereckého (5,55 %) a Karlovarského kraje (5,10 %).

Tabulka 2 – Vybavenost bytových domácností automobilem

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	238 898	.	307 202	.	333 650	332 970
Středočeský kraj	.	.	.	238 242	.	305 550	.	319 600	329 039
Jihočeský kraj	.	.	.	137 691	.	176 586	.	165 299	176 450
Plzeňský kraj	.	.	.	121 549	.	149 600	.	155 540	157 564
Karlovarský kraj	.	.	.	54 298	.	74 759	.	73 308	76 216
Ústecký kraj	.	.	.	144 080	.	162 576	.	184 475	186 495
Liberecký kraj	.	.	.	80 565	.	97 842	.	105 981	102 367
Královéhrad. kraj	.	.	.	115 136	.	134 714	.	141 219	148 303
Pardubický kraj	.	.	.	102 635	.	121 030	.	124 029	133 592
Vysočina	.	.	.	107 279	.	121 613	.	133 788	138 568
Jihomoravský kraj	.	.	.	203 997	.	235 960	.	268 947	278 415
Olomoucký kraj	.	.	.	110 660	.	132 748	.	137 569	152 228
Zlínský kraj	.	.	.	104 768	.	122 005	.	136 097	142 452
Moravskosl. kraj	.	.	.	209 123	.	239 994	.	263 844	270 577
průměr	.	.	.	140 637	.	170 156	.	181 668	187 517

Pramen: Český statistický úřad a Regionální informační servis

Mezi indikátory zachycující životní úroveň obyvatel jednotlivých regionů České republiky jsme zařadili také vybavenost domácností automobilem, neboť tento indikátor, dle našeho názoru, do jisté míry reprezentuje úroveň propojení společenského a individuálního života.

Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 2, pak dospějeme k závěru, že nejvyšší počet domácností vybavených v letech 2003-2008 alespoň jedním automobilem se nacházel v Hl. městě Praze (v průměru 303.180 domácností), která tak o téměř 80 p. b. převyšovala průměrnou úroveň tohoto indikátoru ve všech 14 regionech České republiky. Na pomyslném druhém místě se umístil Středočeský kraj (298.108 domácností a 175,36 %), jenž byl následován krajem Jihomoravským s 246.830 domácnostmi vybaveným alespoň jedním automobilem (145,20 %). Hranici průměru pak překročili ještě Severomoravský kraj, a to o 44,64 p. b., což značí, že v tomto regionu vlastnilo alespoň jeden automobil 245.884 domácností. Na druhé straně spektra se pak nacházel Pardubický, Liberecký a Karlovarský kraj, kde byl počet automobilů na jednu domácnost o 233,5 tis. vozidel nižší než v Hl. městě Praze, z čehož vyplývá, že tento kraj se u daného indikátoru nacházel na 22,97 % úrovni tohoto regionu.

Vzhledem k tomu, že námi analyzovaná časová řada není řadou souvislou, jsme v tomto případě schopni posoudit pouze dynamiku růstu daného indikátoru mezi roky 2007 a 2008. Pokud se na toto období zaměříme, pak dospějeme k závěru, že v roce 2008 vzrostla vybavenost bytových domácností automobilem nejrychleji v Olomouckém kraji, a to o 10,66 procentních bodů. Tento region se tak stal jediným kraje v České republice, který v tomto roce zaznamenal dvouciferný růst. S určitým odstupem se za Olomouckým krajem držel kraj Pardubický, kde tempo růstu vybavenosti bytových domácností automobilem dosahovalo výše 7,71 %, a kraj Jihočeský, v jehož případě vzrostla vybavenost o 6,75 %. Naopak nejnižší dynamiku růstu vykazoval Ústecký kraj s 1,10 % a dále pak Hl. m. Praha (-0,20 %) a zejména pak Liberecký kraj s -3,41 %.

Podobně jako v případě vybavenosti domácností automobilem, také v případě jejich vybavenosti počítačem se bohužel musíme potýkat s neúplnou časovou řadou, což nám do jisté míry komplikuje naši analýzu. Přesto však můžeme konstatovat, že nejvyšší počet domácností vybavených počítačem, a to bez ohledu na připojení k internetu, se v letech 2003-2008 nacházel v Hl. městě Praze, kde mělo PC k dispozici 265.556 domácností, což je 224,26 % průměru, a dále pak ve Středočeském a Jihomoravském kraji, kde mohlo počítač doma využívat 189.971 (160,43 %), resp. 183.606 (155,05 %) domácností. Mezi regiony s nejmenším počtem domácností vybavených PC můžeme opět zařadit Karlovarský a Liberecký kraj a nově také kraj Vysočina. V případě Karlovarského kraje pak dospějeme k závěru, že tento dosahoval 42,01 % průměru všech 14 regionů a pouhých 18,73 % úrovně Hl. města Prahy.

Tabulka 3 – Vybavenost bytových domácností počítačem

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	112 463	.	285 683	.	318 504	345 574
Středočeský kraj	.	.	.	62 221	.	184 637	.	244 015	269 010
Jihočeský kraj	.	.	.	33 614	.	107 251	.	121 110	126 486
Plzeňský kraj	.	.	.	29 399	.	93 295	.	109 272	124 403
Karlovarský kraj	.	.	.	15 120	.	51 333	.	63 284	69 241
Ústecký kraj	.	.	.	38 249	.	116 975	.	156 335	177 767
Liberecký kraj	.	.	.	22 588	.	76 159	.	81 845	92 474
Královéhrad. kraj	.	.	.	31 106	.	75 314	.	106 600	119 882
Pardubický kraj	.	.	.	26 078	.	68 880	.	91 766	110 546
Vysočina	.	.	.	24 769	.	84 581	.	96 030	107 004
Jihomoravský kraj	.	.	.	66 176	.	197 559	.	225 467	245 221
Olomoucký kraj	.	.	.	31 380	.	85 518	.	115 538	127 705
Zlínský kraj	.	.	.	31 901	.	96 822	.	115 568	125 166
Moravskosl. kraj	.	.	.	61 456	.	166 708	.	224 171	244 042
průměr	.	.	.	41 894	.	120 765	.	147 822	163 180

Pramen: Český statistický úřad a Regionální informační servis

Krajem vyznačujícím se v roce 2008 nejvyšší průměrnou dynamikou růstu byl kraj Pardubický, kde počet domácností vybavených počítačem vzrostl o 20,47 %. Na pomyslném druhém místě se v tomto roce umístil kraj Plzeňský s 13,85 %, jenž byl těsně následován krajem Ústeckým, kde tempo růstu dosáhlo výše 13,71 procent. K nejmenšímu nárůstu počtu

domácností vybavených počítačem došlo v Hl. m. Praze (8,50 %), Zlínském kraji (8,31 %) a v Jihočeském kraji (4,44 %).

ZDRAVOSTNÍ STAV

Z hlediska zdravotního stavu domácností řadíme mezi nejvýznamnější indikátory indikátor naděje na dožití při narození, přičemž stejnou váhu přisuzujeme jak naději na dožití mužů, tak žen. Tento indikátor, jenž je také označován jako střední délka života, zachycuje průměrnou délku života osoby, která se v kraji v příslušném roce narodila, a to za předpokladu setrvání úmrtnostních poměrů platných v daném roce. Dá se tedy říci, že pokud se v roce 2000 narodil v Moravskoslezském kraji chlapec, pak má, za stávající situace, naději dožít se věku 70 let a čtyř měsíců.

Podíváme-li se na naději na dožití při narození v případě mužů, pak dospějeme k závěru, že v letech 2000-2004 a 2006 dosahovali nejdelší průměrné délky života muži v Hl. městě Praze (74,21 let, 102,48 % průměru), Královéhradeckém kraji (73,39 a 101,34 % průměru) a v kraji Vysočina, kde naděje na dožití dosahovala průměrné hodnoty 73,27 let, což značí 101,18 %. Průměrná úroveň míry dožití při narození byla překročena také v Pardubickém, Jihočeském a Plzeňském kraji. Naopak s nejnižší střední délkou života se v případě mužů dlouhodobě potýká Karlovarský kraj (71,51, 98,75 % průměru), Moravskoslezský kraj (71,02 a 98,07 % průměru) a Ústecký kraj, kde naděje na dožití v případě mužů dosahovala průměrné výše 70,36 let, což bylo o 3,85 let méně než v Hl. m. Praze, díky čemuž se Ústecký kraj, v případě tohoto indikátoru, nacházel na 94,81 % našeho nejúspěšnějšího regionu.

Tabulka 4 – Naděje na dožití při narození (muži)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	73,50	73,70	73,70	74,10	74,67	.	75,60	.	.
Středočeský kraj	71,60	72,10	72,00	72,00	72,45	.	73,40	.	.
Jihočeský kraj	72,30	72,30	72,50	72,80	73,06	.	74,20	.	.
Plzeňský kraj	72,10	72,50	72,30	72,30	72,90	.	73,98	.	.
Karlovarský kraj	70,60	71,20	71,50	71,30	71,88	.	72,59	.	.
Ústecký kraj	70,10	70,00	69,70	70,20	70,76	.	71,38	.	.
Liberecký kraj	71,20	71,30	71,70	72,40	72,72	.	73,08	.	.
Královéhrad. kraj	72,50	73,10	73,10	73,10	73,74	.	74,81	.	.
Pardubický kraj	72,60	72,70	72,60	72,90	73,17	.	73,82	.	.
Vysočina	72,60	72,90	72,80	73,30	73,63	.	74,39	.	.
Jihomoravský kraj	72,30	72,60	72,50	72,90	73,02	.	73,55	.	.
Olomoucký kraj	71,40	71,70	72,10	72,60	73,01	.	73,26	.	.
Zlínský kraj	71,40	72,10	72,00	71,80	72,04	.	73,33	.	.
Moravskosl. kraj	70,30	70,60	70,70	70,90	71,33	.	72,31	.	.
průměr	71,75	72,06	72,09	72,33	72,74	.	73,55	.	.

Pramen: Český statistický úřad

Pokud se podíváme na dynamiku růstu, pak musíme konstatovat, že nejrychlejším tempem se míra dožití v námi sledovaném období zvyšovala v Libereckém a Olomouckém kraji, a to o 0,56 % ročně. Tyto dva kraje byly následovány Karlovarským kraje, kde průměrná dynamika

růstu dosáhla výše 0,33 procent. Kraji s nejnižší dynamikou růstu střední délky života mužů pak byl kraj Pardubický (0,14 procent), Plzeňský (0,09 %) a Ústecký (0,05 %).

Také v případě střední délky života žen dospějeme k závěru, že nejdelší průměrné délky života dosahovaly v námi analyzovaném období ženy v Hl. městě Praze, a to 79,58 let, což je 101,01 procenta průměrné délky života ve všech čtrnácti krajích České republiky. Praha byla v tomto období jen těsně následována Jihomoravským krajem, v jehož případě dosahovala naděje na dožití žen při narození výše 79,53 let (100,93 %). Na třetím místě pomyslného žebříčku se pak umístil kraj Vysočina se 79,46 lety a 100,85 procenty průměru. Do skupiny krajů s nejkratší střední délkou života žen můžeme zařadit Moravskoslezský kraj (78,30, 99,38 %), Karlovarský kraj (77,71, 98,63 %) a opět Ústecký kraj (77,08 a 97,83 %). Přestože, se na prvních i posledních místech žebříčku umístily ve většině případů identické kraje, můžeme mezi nadějí na dožití mužů a žen nalézt jeden významný rozdíl a tím je odstup jednotlivých krajů od průměrné střední délky života. Zatímco v případě mužů, byl rozdíl mezi Ústeckým krajem a Hl. m. Prahou 3,85 let, v případě žen je tento rozdíl pouhých dva a půl roku.

Tabulka 5 – Naděje na dožití při narození (ženy)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	79,00	78,90	79,20	79,60	80,10	.	80,70	.	.
Středočeský kraj	78,00	78,30	78,20	78,40	78,58	.	79,60	.	.
Jihočeský kraj	78,40	78,60	78,80	79,10	79,30	.	79,90	.	.
Plzeňský kraj	78,00	78,30	78,60	78,60	78,92	.	79,58	.	.
Karlovarský kraj	76,90	77,50	77,50	77,50	78,06	.	78,81	.	.
Ústecký kraj	76,50	76,50	76,90	77,20	77,27	.	78,10	.	.
Liberecký kraj	77,90	78,30	78,10	78,30	78,89	.	79,44	.	.
Královéhrad. kraj	79,00	78,80	78,80	79,20	79,94	.	80,05	.	.
Pardubický kraj	78,60	78,70	78,80	78,80	79,54	.	79,52	.	.
Vysočina	78,60	79,00	79,20	79,40	79,48	.	81,08	.	.
Jihomoravský kraj	79,00	79,20	79,30	79,60	79,72	.	80,33	.	.
Olomoucký kraj	78,60	78,60	78,80	79,10	79,47	.	79,94	.	.
Zlínský kraj	78,70	79,00	79,00	79,50	79,74	.	80,17	.	.
Moravskosl. kraj	77,80	78,00	78,00	78,20	78,55	.	79,27	.	.
průměr	78,21	78,41	78,51	78,75	79,11	.	79,75	.	.

Pramen: Český statistický úřad

Nejvyššího tempa růstu naděje na dožití žen při narození dosahoval v námi analyzovaném období kraj Vysočina, a to 0,34 procent, jenž byl následován Zlínským krajem s 0,34 % a Ústeckým krajem, kde průměrná dynamika růstu dosahovala výše 0,30 procent. Naopak nejnižší dynamikou růstu tohoto indikátoru se vyznačovaly kraje Středočeský (0,17 %), Královéhradecký a Pardubický, v jejichž případě průměrné tempo růstu dosáhlo stejné hodnoty, a to 0,08 %.

Za další významný indikátor zdravotního stavu obyvatelstva považujeme průměrné procento pracovní neschopnosti, jehož výši určíme jako podíl kalendářních dnů pracovní neschopnosti krát sto na průměrném počtu osob nemocensky pojištěných, jenž je navíc vynásoben počtem kalendářních dnů ve sledovaném období. Z výše uvedené definice je tedy zřejmé, že v okamžiku, kdy v Moravskoslezském kraji dosahuje toto procento hodnoty 6,05 %, pak

přibližně každá sedmnáctá nemocensky pojištěná osoba byla v daném roce minimálně jeden kalendářní den v pracovní neschopnosti.

Jak je zřejmé z údajů zachycených v tabulce 6, nejmenšího průměrného procenta pracovní neschopnosti dosahovalo v letech 2000-2006 a 2008 Hlavní m. Praha, kde tento indikátor dosahoval výše 4,84 %, což odpovídalo 75,38 % průměru za všech 14 krajů České republiky. Mezi regiony s nejnižším podílem pracovní neschopnosti na celkovém počtu nemocensky pojištěných osob se pak dále řadil také Středočeský a Karlovarský kraj, v jejichž případě dosahovaly průměrné hodnoty 5,73, resp. 6,07 %. Naopak s nejvyšším průměrným procentem pracovní neschopnosti se v námi analyzovaném období setkáváme v Libereckém (6,97 %, což činí 108,47 % průměru), Moravskoslezském (7,32 a 113,92 procent) a Zlínském kraji (7,34 a 114,21 procent).

Tabulka 6 – Průměrné procento pracovní neschopnosti (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	5,00	5,32	5,31	5,36	4,61	4,71	4,48	.	3,96
Středočeský kraj	5,75	6,03	6,17	6,18	5,41	5,67	5,48	.	5,16
Jihočeský kraj	6,33	6,87	6,85	6,84	6,03	6,53	6,19	.	5,60
Plzeňský kraj	6,48	7,05	6,83	6,93	6,02	6,48	6,04	.	5,50
Karlovarský kraj	6,18	6,54	6,72	6,57	5,69	6,00	5,66	.	5,22
Ústecký kraj	6,50	6,77	6,80	6,86	5,88	6,04	5,74	.	5,26
Liberecký kraj	7,13	7,67	7,72	7,66	6,49	6,72	6,46	.	5,91
Královéhrad. kraj	6,61	7,01	7,03	6,98	6,03	6,43	5,96	.	5,28
Pardubický kraj	6,65	6,90	6,89	7,00	6,10	6,49	6,14	.	5,31
Vysočina	6,55	6,78	6,93	7,08	6,10	6,36	5,97	.	5,45
Jihomoravský kraj	6,96	7,16	7,22	7,16	6,16	6,49	6,19	.	5,37
Olomoucký kraj	6,97	7,27	7,43	7,58	6,40	6,65	6,40	.	5,62
Zlínský kraj	7,78	7,98	8,02	8,06	6,88	7,17	6,76	.	6,06
Moravskosl. kraj	7,75	7,86	7,86	8,07	6,82	7,23	6,92	.	6,05
průměr	6,62	6,94	6,98	7,02	6,04	6,36	6,03	.	5,41

Pramen: Regionální informační servis

Z hlediska dynamiky růstu se v případě tohoto indikátoru jako nejúspěšnější jeví Zlínský kraj, v němž mezi roky 2000 a 2008, podobně jako v ostatních krajích ČR bylo dosaženo kladného průměrného tempa růstu, tento nárůst dosahoval v průměru 0,36 procentního bodu za rok.

Za poslední významný indikátor životní úrovně, jenž má v našem pojetí stejnou váhu jako indikátory naděje na dožití, považujeme indikátor incidence novotvarů na 100 tis. obyvatel. Vzhledem k tomu, že tento indikátor nám v době zpracování studie nebyl dostupný, v rámci naší analýzy jsme jej substituovali indikátorem zemřelí na novotvary na 1 tis. obyvatel, jenž, dle našeho názoru, může výše uvedený indikátor poměrně dobře nahradit.

Regionem, jenž se v letech 2000 až 2008 vyznačoval nejmenším podílem zemřelých na novotvary na 1 tis. obyvatel, byl Zlínský kraj, kde tento podíl dosahoval průměrné hodnoty 2,40, což odpovídalo 86,75 % průměrné úmrtnosti na tento typ chorob v České republice. Na druhém a třetím místě se pak umístily kraje Pardubický (2,57) a Vysočina (2,59). Nejvyššího podílu úmrtí na novotvary v přepočtu na 1 tis. obyvatel pak v tomto období dosahovaly Ústecký kraj s průměrným počtem úmrtí 2,98, Hl. město Praha s průměrným s 3,04 úmrtími

na jeden tisíc obyvatel regionu a Plzeňský kraj s 3,06 úmrtími, což znamená, že tento region překročil celorepublikový průměr o 10,77 procentních bodů.

Tabulka 7 – Zemřelí na novotvary celkem na 1 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	3,13	2,98	3,11	3,13	3,31	2,96	3,00	2,93	2,79
Středočeský kraj	2,99	2,93	2,95	3,03	3,06	2,90	2,77	2,79	2,73
Jihočeský kraj	2,79	2,87	2,81	2,94	2,95	2,91	2,73	2,79	2,78
Plzeňský kraj	2,97	3,17	3,14	3,18	3,17	2,91	3,19	2,91	2,94
Karlovarský kraj	2,95	2,88	2,85	3,02	2,94	2,70	2,71	2,80	2,88
Ústecký kraj	2,87	2,99	3,19	3,10	2,99	2,91	2,93	2,91	2,90
Liberecký kraj	2,98	2,74	3,01	3,00	2,88	2,64	2,68	2,69	2,65
Královéhrad. kraj	2,61	2,66	2,65	2,73	2,69	2,57	2,66	2,62	2,73
Pardubický kraj	2,33	2,48	2,59	2,67	2,73	2,66	2,68	2,47	2,55
Vysočina	2,68	2,49	2,63	2,68	2,56	2,77	2,42	2,51	2,55
Jihomoravský kraj	2,74	2,67	2,77	2,76	2,63	2,69	2,67	2,57	2,51
Olomoucký kraj	2,68	2,76	2,71	2,80	2,72	2,69	2,71	2,53	2,52
Zlínský kraj	2,38	2,41	2,28	2,56	2,31	2,48	2,47	2,29	2,42
Moravskosl. kraj	2,70	2,71	2,69	2,66	2,84	2,62	2,62	2,57	2,64
průměr	2,77	2,77	2,81	2,88	2,84	2,74	2,73	2,67	2,69

Pramen: Regionální informační servis

K poněkud jiným závěrům dospějeme, pokud budeme analyzovat dynamiku růstu úmrtí obyvatel jednotlivých regionů na novotvary. Zde docházelo v letech 2000-2008 k víceméně pravidelnému poklesu pouze v 9 ze 14 krajů České republiky. Největší průměrné zlepšení pak zaznamenalo Hl. m. Praha (-2,41 %) a dále pak Středočeský (-1,43 %) a Moravskoslezský kraj s -1,25 procenty. Naopak průměrný meziroční růst úmrtí na novotvary zaznamenal kraj Karlovarský (0,04 procent), Ústecký (0,67 procent), Královéhradecký (0,86 procent), Pardubický (0,98 procent) a zejména pak Zlínský, kde počet zemřelých obyvatel ročně vzrostl v průměru o 1,72 %.

SOCIÁLNÍ VYBAVENOST

Prvým ze tří indikátorů sociální vybavenosti, jimž v rámci této oblasti přiřazujeme stejnou váhu, je indikátor počtu lékařů na 10 tisíc obyvatel. Také v tomto případě dosahuje nejlepších výsledků Hl. město Praha, kde počet lékařů na 10 tis. obyvatel dosahoval v letech 2000-2007 průměrné výše 66,69, což znamená, že české hlavní město počtem lékařů převyšovalo průměr o 76,20 p. b. Za tímto vedoucím regionem se na druhém a třetím místě se značným odstupem umístily Jihomoravský kraj, kde na deset tisíc obyvatel připadlo v průměru 42,20 lékařů a Plzeňský kraj s 42,16 lékaři. Naopak nejnižším průměrným počtem lékařů na 10 tis. obyvatel se v letech 2000-2007 vyznačovaly Zlínský kraj (32,48), kraj Vysočina (31,87) a Středočeský kraj, kde pro 10 tis. obyvatel zabezpečovalo lékařskou péči méně než 30 lékařů (konkrétně 29,86).

Tato čísla jsou do jisté míry kopírována také dynamikou růstu, kdy nejvyšších průměrných meziročních temp růstu dosahovalo Hl. m. Praha s 4,19 % a Jihomoravský kraj s 3,12 procenty. Třetího nejvyšší průměrné dynamiky růstu pak dosahoval Olomoucký kraj, v jehož

případě rostl počet lékařů na 10 tis. obyvatel v průměru o 2,99 p. b. ročně. S nejnižší dynamikou růstu se pak potýkal Středočeský kraj s 1,54 %, Liberecký kraj s 1,45 % a zejména pak Plzeňský kraj s pouhými 1,37 %.

Tabulka 8 – Počet lékařů na 10 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	55,95	65,73	66,83	67,07	67,74	68,32	69,63	72,27	.
Středočeský kraj	28,82	29,82	30,49	30,11	29,76	29,53	29,13	31,22	.
Jihočeský kraj	34,29	35,06	35,40	35,46	35,58	35,27	35,41	39,04	.
Plzeňský kraj	40,11	41,14	41,96	42,06	42,59	42,79	42,59	44,06	.
Karlovarský kraj	33,97	35,30	34,94	36,02	36,21	36,45	36,08	37,70	.
Ústecký kraj	30,82	31,58	32,00	32,66	33,02	33,12	33,04	34,87	.
Liberecký kraj	31,79	32,10	33,11	33,36	33,61	33,94	33,59	34,91	.
Královéhrad. kraj	37,26	38,05	38,49	38,79	39,30	39,86	39,66	44,62	.
Pardubický kraj	30,22	31,53	32,32	32,76	33,37	33,42	33,30	35,73	.
Vysočina	30,21	30,71	31,14	31,55	31,50	32,97	32,95	33,93	.
Jihomoravský kraj	37,36	41,97	42,02	42,14	42,60	43,21	42,90	45,40	.
Olomoucký kraj	34,80	38,80	39,81	39,93	40,01	40,12	40,51	41,60	.
Zlínský kraj	29,89	31,43	32,03	32,10	32,49	32,96	33,18	35,72	.
Moravskosl. kraj	33,32	34,16	35,24	35,55	35,80	35,91	36,10	37,24	.
průměr	34,92	36,96	37,56	37,83	38,11	38,42	38,43	40,59	.

Pramen: Regionální informační servis

V podstatě ke stejným závěrům jako v případě lékařů, dospějeme také u indikátoru počet lůžek v nemocnicích na 10 tisíc obyvatel. Také zde dosahuje zcela jednoznačně nejlepších výsledků Hl. m. Praha, kde na deset tisíc obyvatel připadalo v letech 2000 až 2007 v průměru 87,32 lůžek, díky čemuž Praha o 40,51 procentních bodů překračovala průměr všech 14 krajů České republiky. Druhým nejvyšším počtem lůžek se vyznačoval Jihomoravský kraj (71,16), který byl následován krajem Plzeňským s 63,47 lůžky na 10 tis. obyvatel. Nejmenší průměrné počty lůžek se v daném období nacházely opět ve Zlínském a Středočeském kraji (55,72 a 50,01), přičemž tyto dva kraje byly tentokrát doplněny Pardubickým krajem, kde počet lůžek na deset tisíc obyvatel dosahoval výše 52.

Z hlediska dynamiky růstu je zapotřebí říci, že trvalému růstu počtu lůžek v nemocnicích docházelo pouze v pěti ze čtrnácti krajů České republiky. Konkrétně se jednalo o Pardubický kraj (1,29 %), Hlavní město Prahu (0,95 %), Jihomoravský kraj (0,64 %), Plzeňský kraj (0,13 %) a Olomoucký kraj, kde počet lůžek v podstatě stagnoval, když průměrné tempo růstu dosahovalo hodnoty 0,01 %. V ostatních deseti krajích počet lůžek na 10 tis. obyvatel poklesl. Nejhlubší průměrný propad pak byl zaznamenán v Karlovarském kraji s -1,32 procenty, Ústeckém kraji s -1,88 % a ve Středočeském kraji, kde v průběhu let 2000-2007 poklesl počet lůžek v průměru o 2,09 procentních bodů za rok.

Tabulka 9 – Počet lůžek v nemocnicích na 10 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	83,39	84,09	90,67	91,38	88,22	87,99	87,64	85,19	.
Středočeský kraj	53,54	50,99	51,34	50,68	49,95	48,72	48,36	46,50	.
Jihočeský kraj	60,60	61,96	61,54	61,21	60,70	59,53	58,71	57,67	.
Plzeňský kraj	60,79	62,45	65,47	65,28	65,15	64,93	62,54	61,15	.
Karlovarský kraj	58,34	56,37	55,49	56,20	56,93	56,43	56,50	54,58	.
Ústecký kraj	73,58	73,12	71,89	70,13	68,65	66,63	66,76	64,26	.
Liberecký kraj	59,17	58,84	59,07	59,34	61,68	61,88	62,03	60,68	.
Královéhrad. kraj	71,72	72,38	72,75	72,34	68,12	67,84	67,94	66,01	.
Pardubický kraj	49,87	48,21	50,24	54,92	53,47	53,71	53,14	52,42	.
Vysočina	58,18	57,71	56,41	56,42	56,56	56,11	56,00	54,74	.
Jihomoravský kraj	68,84	69,39	73,48	73,29	71,47	71,62	71,41	69,75	.
Olomoucký kraj	55,50	55,64	60,29	58,02	57,74	56,90	56,84	55,27	.
Zlínský kraj	55,80	55,75	56,90	56,50	57,17	56,17	54,03	53,44	.
Moravskosl. kraj	62,24	61,55	62,38	61,42	60,63	59,61	59,43	57,72	.
průměr	62,25	62,03	63,42	63,37	62,60	62,01	61,52	59,96	.

Pramen: Regionální informační servis

Na rozdíl o předchozích dvou indikátorů, ke zcela opačným závěrům dospějeme v okamžiku, kdy svou pozornost zaměříme na počet míst v zařízeních sociální péče na 10 tisíc obyvatel. Jak je zřejmé z údajů zachycených v tabulce 10, v tomto případě se v průměru s největším počtem míst potkáváme v Ústeckém kraji, kde na deset tisíc obyvatel připadalo 101,72 míst, díky čemuž se Ústecký kraj dostal na 131,88 % celorepublikového průměru. S druhým a třetím největším počtem míst se v daném období setkáváme ve Zlínském a Olomouckém kraji, kde počet míst dosahoval v průměru 98,83, resp. 94,55. Výrazně hůře, než výše uvedené regiony dopadl v tomto hodnocení Jihočeský kraj s 69,42 místy, Liberecký kraj s 60,55 místy a zejména pak Hl. m. Praha, kde počet míst na 10 tis. obyvatel dosahoval pouhých 41,43, což v relativním srovnání znamená, že Praha v tomto období zaostávala za celorepublikovým průměrem o více než 46 procent.

Na druhé straně je zapotřebí podotknout, že v námi sledovaných sedmi letech dosahovalo Hl. m. Praha nejvyšší dynamiky růstu, když se v daném regionu počet míst v zařízeních sociální péče zvětšoval v průměru o 4,25 % ročně. Druhé nejvyšší dynamiky pak dosahoval Moravskoslezský kraj, kde průměrné tempo růstu dosáhlo hodnoty 3,05 procent. Na třetí pomyslné příčce se v tomto případě umístil Jihomoravský kraj s průměrnou dynamikou růstu na úrovni 1,35 procent. Jediným krajem, kde v průběhu let 2000 až 2006 počet míst víceméně pravidelně klesal, byl kraj Karlovarský (-1,40 %). Tento kraj vyznačující se poklesem dynamiky růstu, pak můžeme doplnit o další dva kraje, jimiž jsou Olomoucký a Jihočeský kraj, v jejichž případě bylo dosahováno růstu na úrovni 0,07, resp. 0,34 procent.

Indikátorem, jenž má, dle našeho názoru, v oblasti sociální vybavenosti sice nejmenší váhu, ale jeví se nám natolik důležitý, že považujeme za vhodné zařadit jej do integrovaného indikátoru sociální vybavenost je indikátor počet středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel.

Tabulka 10 – Počet míst v zařízeních sociální péče na 10 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	37,90	40,67	42,45	42,23	40,31	41,91	44,55	.	.
Středočeský kraj	71,36	71,61	69,56	68,72	69,46	69,57	73,77	.	.
Jihočeský kraj	68,34	67,92	71,06	69,00	69,52	70,06	70,05	.	.
Plzeňský kraj	69,84	72,14	74,72	75,84	78,89	76,42	75,90	.	.
Karlovarský kraj	83,80	81,75	82,80	81,02	86,38	82,49	83,26	.	.
Ústecký kraj	98,74	99,69	100,24	100,78	103,91	104,39	104,30	.	.
Liberecký kraj	58,84	57,14	58,48	64,48	63,55	61,91	59,45	.	.
Královéhrad. kraj	71,21	72,74	74,34	75,28	79,04	76,50	76,36	.	.
Pardubický kraj	78,30	78,91	81,95	83,21	81,14	84,86	77,95	.	.
Vysočina	68,96	70,77	72,54	72,42	71,35	69,37	70,07	.	.
Jihomoravský kraj	72,80	76,32	79,59	78,19	80,42	78,92	80,08	.	.
Olomoucký kraj	91,32	88,87	97,86	93,30	98,83	94,59	97,08	.	.
Zlínský kraj	93,63	94,28	96,27	98,65	103,25	101,40	104,32	.	.
Moravskosl. kraj	73,82	76,87	79,05	78,67	80,05	84,48	87,31	.	.
průměr	74,20	74,98	77,21	77,27	79,01	78,35	78,89	.	.

Pramen: Regionální informační servis

Jak je zřejmé z údajů zachycených v tabulce 11, s největším počtem středisek se dlouhodobě setkáváme v Pardubickém kraji, kde na 10 tis. obyvatel připadalo v průměru 1,31 střediska, což je hodnota, která odpovídá 177,71 procentům průměru za všech 14 krajů. Za Pardubickým krajem nalezneme kraj Zlínský s 1,07 střediskem a Vysočinu s 1,02 střediska. Naopak nejmenším počtem středisek se v průměru vyznačoval Ústecký kraj (0,41), Hl. m. Praha (0,37) a Jihočeský kraj s 0,35 středisky na 10 tis. obyvatel, což odpovídá 47,67 % celorepublikové úrovni.

Tabulka 11 – Počet středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	0,09	0,33	0,32	0,82	0,34	0,34	0,34	.	.
Středočeský kraj	0,36	0,36	0,62	0,68	0,67	1,24	1,23	.	.
Jihočeský kraj	0,34	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,37	.	.
Plzeňský kraj	0,49	0,67	0,73	0,55	0,55	0,54	0,56	.	.
Karlovarský kraj	0,72	0,72	0,72	0,76	0,82	0,95	1,02	.	.
Ústecký kraj	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	.	.
Liberecký kraj	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,65	0,65	.	.
Královéhrad. kraj	0,87	0,87	0,88	0,88	0,88	0,84	0,84	.	.
Pardubický kraj	1,02	1,26	1,32	1,35	1,44	1,42	1,36	.	.
Vysočina	0,98	0,98	0,99	1,04	1,06	1,06	1,06	.	.
Jihomoravský kraj	0,72	0,73	0,72	0,72	0,69	0,70	0,70	.	.
Olomoucký kraj	0,45	0,52	0,52	0,58	0,80	0,88	1,08	.	.
Zlínský kraj	0,97	0,98	0,99	1,13	1,12	1,14	1,19	.	.
Moravskosl. kraj	0,49	0,77	0,75	0,79	0,99	1,02	0,98	.	.
průměr	0,60	0,68	0,70	0,76	0,76	0,82	0,84	.	.

Pramen: Regionální informační servis

Ačkoliv se Hl. m. Praha vyznačovalo poměrně nízkým počtem středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel, můžeme říci, že v letech 2000-2006 dosahoval tento region největšího průměrného tempa růstu, a to na úrovni 55,57 %. Praze byl schopen částečně sekundovat Středočeský kraj s 28,24 procenty. Třetí nejvyšší dynamiky růstu pak dosáhla střediska v Olomouckém kraji (11,71 %). K téměř pravidelnému poklesu počtu středisek došlo v námi sledovaném období pouze v jednom kraji, a to kraji Královéhradeckém (-0,70 %). Pro Ústecký kraj pak byla typická stagnace počtu středisek, neboť průměrné tempo růstu zde dosahovalo hodnoty 0,00 %, a pro Jihomoravský jejich mírný nárůst (0,29 procent).

BYDLENÍ

Prvním indikátorem, který, dle našeho názoru, vystihuje vývoj v oblasti bydlení je počet cenzových domácností na jeden trvale obydlený byt. Vyjdeme-li z výše uvedeného, pak je zřejmé, že tento indikátor zachycuje počet nejmenších kolektivit osob, které jsou spojeny nejen společným bydlením, ale také společným hospodařením a většinou i příbuzenskými vztahy na jeden trvale obydlený byt.

Tabulka 12 – Počet cenzových domácností na 1 trvale obydlený byt

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	1,12	.	1,10	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	1,12	.	1,12	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	1,11	.	1,11	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	1,11	.	1,11	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	1,11	.	1,14	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	1,11	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	1,10	.	1,12	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	1,10	.	1,12	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	1,11	.	1,12	.	.	.	.	.
Vysočina	.	1,12	.	1,11	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	1,10	.	1,13	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	1,12	.	1,12	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	1,15	.	1,13	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	1,11	.	.	.	.	.
průměr	.	1,11	.	1,12	.	.	.	.	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 12, pak dospějeme k závěru, že v případě tohoto indikátoru se setkáváme s problémem spojeným s dostupností relevantních statistických dat. Ačkoliv jsou v rámci Regionálního informačního servisu prezentovány údaje pro roky 2003 až 2008, tyto údaje vycházejí ze Sčítání lidí, bytů a domů, realizovaného k 1. 3. 2001, protože se jejich hodnota v průběhu těchto šesti let nemění, což je samozřejmě situace, která absolutně neodpovídá realitě. Z tohoto důvodu budeme v tomto okamžiku analyzovat pouze situaci v roce 2003.

Nejnižším počtem cenzových domácností na jeden byt se v roce 2003 vyznačovalo Hlavní město Praha, kde, dle našich propočtů, dosahovala hodnota tohoto indikátoru výše 1,102,

což je údaj, jenž odpovídá 98,66 % průměru za všech 14 krajů České republiky. S druhým nejnižším počtem nejmenších kolektivních osob na jeden obydlený byt se pak setkáváme v Jihočeském kraji (1,105 a 98,90 procent), který je následován krajem Ústeckým s 1,106 cenзовými domácnostmi na byt. Na druhé straně našeho spektra se pak nacházel Jihomoravský, Zlínský a Karlovarský kraj, kde byl počet cenзовých domácností na jeden obydlený byt o 0,040 domácností vyšší, z čehož vyplývá, že tento kraj se u tohoto indikátoru nacházel na 103,61 % úrovně Hl. m. Prahy. Dá se tedy říci, že v případě tohoto indikátoru jsou regionální disparity natolik nepatrné, že vyvstává otázka, zda jej vůbec do námi navrženého indexu zařadit.

K poněkud opačným závěrům, než v předchozím případě dospějeme v okamžiku, kdy budeme analyzovat vývoj počtu osob v trvale obydlených bytech na jednu obytnou místnost. V tomto případě vykazuje nejnižší počet osob připadajících na jednu místnost kraj Královéhradecký, v jehož případě dosahuje hodnota tohoto indikátoru průměrné výše 0,790, což odpovídá 94,77 % celorepublikového průměru. Na pomyslném druhém a třetím místě se pak umístily kraje Plzeňský a Středočeský, kde tento indikátor nabýval průměrné hodnoty 0,797 (95,57 procent průměru). S nejvyšším počtem osob na jednu obytnou místnost se pak setkáváme v Hl. městě Praze (0,860 a 103,17 %), Moravskoslezském (0,880 a 105,57 %) a v Karlovarském kraji (0,923 a 110,77 %).

Z hlediska dynamiky růstu, můžeme analyzovat, vzhledem k nesouvislé časové řadě, pouze vývoj mezi lety 2007 a 2008. Vyjdeme-li z dostupných dat, pak dospějeme k závěru, že v roce 2008 zaznamenaly všechny sledované kraje pokles počtu osob v trvale obydlených bytech na jednu obytnou místnost, přičemž nejvyšší tempo poklesu vykazoval Jihomoravský kraj, kde hodnota tohoto indikátoru klesla o 7,14 procentních bodů. Za tímto regionem se nacházel Ústecký kraj s 4,94 procentním poklesem a kraj Vysočina, kde tempo růstu dosáhlo výše -4,71 %. Naopak s nejnižší dynamikou poklesu se potýkali Moravskoslezský (-2,27 %), Liberecký (-1,23 %) a zejména Olomoucký kraj (-1,18 procent).

Tabulka 13 – Počet osob v trvale obydlených bytech na 1 obytnou místnost

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	0,90	.	0,85	0,83
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	0,81	.	0,80	0,78
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	0,82	.	0,82	0,79
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	0,82	.	0,80	0,77
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	0,96	.	0,92	0,89
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	0,82	.	0,81	0,77
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	0,84	.	0,81	0,80
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	0,82	.	0,79	0,76
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	0,88	.	0,86	0,82
Vysočina	.	.	.	.	.	0,84	.	0,85	0,81
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	0,84	.	0,84	0,78
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	0,85	.	0,85	0,84
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	0,87	.	0,85	0,81
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	0,90	.	0,88	0,86
průměr	.	.	.	.	.	0,86	.	0,84	0,81

Pramen: Český statistický úřad

Třetím, námi zvoleným indikátorem bydlení je indikátor obytná plocha na jednu osobu v metrech čtverečních. V tomto případě, dosahoval v letech 2003-2008 nejlepších výsledků Královéhradecký kraj, v němž měl jeden obyvatel daného regionu v průměru k dispozici 18,82 m² obytné plochy, což odpovídá 103,16 % průměru 14 krajů České republiky. Krajem s druhou a třetí nejvyšší plochou na jednoho obyvatele byly Středočeský (18,79 m² a 102,58 %) a Plzeňský kraj (18,72 m² a 102,58 %). Mezi regiony s nejmenší obytnou plochou na jednu osobu se v námi analyzovaném období řadilo Hlavní město Praha, kde průměrná obytná plocha odpovídala 17,76 m² (97,34 %), Moravskoslezský kraj se 17,69 metry čtverečními (96,97 %) a zejména pak kraj Karlovarský, který se stabilně prokazoval nejmenším podílem obytné plochy na jednoho obyvatele ze všech čtrnácti námi analyzovaných regionů, přičemž průměrná hodnota tohoto indikátoru dosahovala výše 17,14 m², tj. 93,98 celorepublikového průměru.

Jediným regionem, který v daném období zaznamenal kladné, i když poměrně malé, průměrné přírůstky obytné plochy na jednu osobu byl Olomoucký kraj, kde hodnota tohoto indikátoru rostla ročně o 0,05 procentního bodu. V ostatních krajích České republiky se pak setkáváme spíše s poklesem tohoto indikátoru, přičemž k nejmenšímu průměrnému poklesu došlo v Moravskoslezském a Zlínském kraji, a to o -0,02 a -0,03 % za rok. Naopak k největšímu propadu dynamiky růstu došlo v Plzeňském kraji, kde výměra obytná plocha na jednu osobu snižovala o 0,89 procentních bodů za rok, v Hlavním městě Praze (-1,29 %) a ve Středočeském kraji, kde byl zaznamenán nejhlubší meziroční propad, a to o -1,81 procent.

Tabulka 14 – Obytná plocha na 1 osobu (m²)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	18,15	18,07	17,91	17,81	17,46	17,16
Středočeský kraj	.	.	.	19,41	19,27	19,04	18,76	18,35	17,92
Jihočeský kraj	.	.	.	18,76	18,75	18,69	18,63	18,53	18,44
Plzeňský kraj	.	.	.	18,92	18,93	18,87	18,76	18,55	18,27
Karlovarský kraj	.	.	.	17,22	17,20	17,22	17,20	17,04	16,99
Ústecký kraj	.	.	.	18,05	18,02	18,00	17,99	17,82	17,72
Liberecký kraj	.	.	.	18,50	18,50	18,44	18,37	18,23	18,09
Královéhrad. kraj	.	.	.	18,90	18,91	18,87	18,83	18,74	18,66
Pardubický kraj	.	.	.	18,61	18,61	18,59	18,52	18,39	18,26
Vysočina	.	.	.	18,58	18,60	18,30	18,27	18,20	18,13
Jihomoravský kraj	.	.	.	18,45	18,44	18,56	18,52	18,39	18,29
Olomoucký kraj	.	.	.	18,24	18,28	18,40	18,38	18,32	18,31
Zlínský kraj	.	.	.	17,93	17,97	17,98	17,99	17,97	17,95
Moravskosl. kraj	.	.	.	17,67	17,70	17,68	17,70	17,69	17,69
průměr	.	.	.	18,38	18,38	18,32	18,27	18,12	17,99

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

SOCIÁLNÍ PATOLOGIE

V rámci sociální patologie považujeme za jeden z nejdůležitějších indikátorů indikátor podíl domácností s čistým životním příjmem pod hranicí životního minima, neboť tento indikátor nám poskytuje informace o tom, do jaké míry jsou jednotlivé domácnosti příslušného regionu

ohroženy chudobou. Vyjdeme-li tedy v tomto okamžiku z dat uvedených v tabulce 15, pak dospějeme k závěru, že v rámci České republiky jsou chudobou nejméně ohroženy domácnosti v kraji Jihočeském, kde dosahoval průměrný podíl domácností s čistým životním příjmem pod hranicí životního minima výše 1,60 % (53,27 % celorepublikového průměru). Jihočeský kraj byl v celkovém hodnocení těsně následován krajem Vysočina, v jehož případě bylo podíl pouze o 0,02 procentního bodu vyšší (53,58 procent) a dále Plzeňským krajem, kde tento indikátor dosahoval výše 1,77, což odpovídalo 58,82 % tohoto podílu ve všech 14 krajích ČR. Naopak s nejvyšším počtem domácností s čistým životním příjmem pod hranicí životního minima se v letech 2005-2008 setkáváme v Moravskoslezském (4,29 a 143,11 %), Pardubickém (4,66 a 155,38 %) a zejména pak v Ústeckém kraji, kde se pod hranicí minima se svým čistým životním příjmem dostala každá devatenáctá domácnost, díky čemuž se tento kraj nacházel na 177,09 % celorepublikové úrovni.

Podobně jako v některých předchozích případech, také v tomto okamžiku, máme k dispozici neúplnou časovou řadu, což nám umožňuje analyzovat tempo růstu daného indikátoru pouze v posledním z námi sledovaných devíti let. Z hlediska dynamiky růstu se tak jako nejúspěšnější region jeví Pardubický kraj, který jako jeden ze dvou krajů zaznamenal v roce 2008 průměrný pokles podílu domácností s čistým životním příjmem pod hranicí životního minima, a to o plných 21,60 procentních bodů. Druhým krajem, v němž v tomto roce došlo k poklesu počtu domácností pod hranicí životního minima je Jihočeský kraj, kde tempo růstu dosáhlo hodnoty -2,61 %. Regionem s nejnižším kladným přírůstkem podílu domácností s čistým životním příjmem pod hranicí životního minima byl v roce 2008 Plzeňský kraj, kde tento podíl vzrostl o 1,98 procentních bodů. Na opačné straně spektra se pak nacházel kraj Královéhradecký s 110,67 procentním růstem, Liberecký s průměrným růstem na úrovni 184,17 % a především pak Hl. město Praha, kde v daném roce vzrostl počet domácností pod hranicí životního minima o více než dvě stě procent (konkrétně 205,01 %).

Tabulka 15 – Podíl domácností s čistým životním příjmem pod hranicí životního minima (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	1,35	.	1,04	3,18
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	2,43	.	1,34	2,45
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	1,43	.	1,71	1,66
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	2,73	.	1,27	1,30
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	4,03	.	2,45	4,63
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	5,52	.	4,42	6,00
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	2,92	.	1,05	2,98
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	4,62	.	1,25	2,64
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	7,88	.	3,42	2,68
Vysočina	.	.	.	.	.	0,98	.	1,64	2,23
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	2,04	.	2,14	3,91
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	2,40	.	4,13	5,02
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	4,06	.	3,05	3,17
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	3,76	.	3,56	5,56
průměr	.	.	.	.	.	3,30	.	2,32	3,39

Pramen: Český statistický úřad

Druhým významným faktorem, jenž bereme v potaz při analýze sociální patologie je počet zjištěných trestných činů na deset tisíc obyvatel. Tento indikátor považujeme za indikátor bezpečnosti, resp. nebezpečnosti příslušného regionu. Budeme-li analyzovat počet zjištěných trestných činů, pak dospějeme k závěru, že krajem s jednoznačně největším počtem těchto skutků bylo Hl. město Praha, kde se na jeden tisíc obyvatel v průměru vyskytlo 9,6 trestných činů ročně, díky čemuž se tento region dostal na 375,73 % průměru všech 14 krajů České republiky. Jako druhý nejméně bezpečný regionem se pak jeví Středočeský kraj s 4,1 trestnými činy na 1 tis. obyvatel (159,58 %) a třetím nejrizikovějším krajem ČR je kraj Severomoravský, v jehož případě dosahuje daný indikátor výše 3,8, což značí 148,99 % průměru. Nad průměr České republiky se pak kromě tří výše uvedených krajů dostal také kraj Jihomoravský (130,57 procent) a Ústecký (126,30 %). Za nejbezpečnější regiony pak můžeme označit Pardubický kraj (1,1 a 41,50 %), Karlovarský kraj (1,0 a 40,19 %) a kraj Vysočina, kde počet zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel dosáhl výše 0,9, což odpovídá zhruba jedné třetině celorepublikového průměru. Ve srovnání s Hlavním městem Prahou, tak bylo na Vysočině v průběhu jednoho roku zjištěno v průměru o 8,71 trestných činů na tisíc obyvatel méně, díky čemuž počet těchto skutků odpovídal cca 9 procentům hodnoty tohoto indikátoru v českém hlavním městě.

Z hlediska dynamiky růstu počtu zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel dosahovalo v letech 2000 až 2008 nejlepších výsledků Hl. m. Praha, kde průměrné tempo růstu nabývalo výše -3,31 %, Jihočeský kraj s -2,76 % a kraj Olomoucký, kde dynamika růstu odpovídala -2,60 procentům. Naopak s nejnižšími poklesy počtu zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel jsme se mohli setkat v kraji Vysočina (-0,23 procent) a Ústeckém kraji s -0,21 %. Jediným krajem, který v daném období zaznamenal téměř pravidelný nárůst počtu zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel tak byl Severomoravský kraj, kde průměrné tempo růstu dosahovalo výše 0,51 procent za rok.

Tabulka 16 – Počet zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	10,7	10,0	10,3	9,9	9,7	9,6	9,0	8,7	8,3
Středočeský kraj	4,5	4,1	4,2	3,9	3,8	3,7	3,7	4,4	4,3
Jihočeský kraj	1,9	1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6
Plzeňský kraj	1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,5	1,4	1,5	1,5
Karlovarský kraj	1,1	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9	1,1	0,9
Ústecký kraj	3,2	2,9	3,1	3,1	3,2	3,3	3,3	3,5	3,3
Liberecký kraj	1,6	1,4	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6	1,5
Královéhrad. kraj	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,4	1,3
Pardubický kraj	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Vysočina	0,9	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	1,0	0,9
Jihomoravský kraj	3,7	3,2	3,6	3,5	3,2	3,1	3,2	3,3	3,2
Olomoucký kraj	1,8	1,6	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4	1,6	1,5
Zlínský kraj	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0
Moravskosl. kraj	4,2	3,8	3,8	3,7	3,5	3,5	3,7	4,0	4,1
průměr	2,8	2,6	2,7	2,6	2,5	2,5	2,4	2,6	2,5

Pramen: Regionálního informačního servisu

O stavu bezpečnosti či nebezpečnosti příslušného kraje však nesvědčí pouze počet zjištěných trestných činů, ale také počet zjištěných dopravních nehod na jeden kilometr silnic. Také v případě tohoto indikátoru se jako nejméně bezpečné jeví silnice v Hl. m. Praze, kde počet dopravních nehod dosáhl průměrné hodnoty 559,05, což odpovídá 1.308,76 procentům průměrné úrovně. Výrazně menším počtem dopravních nehod na 1 km silnici se pak vykazují zbývající dva nejnebezpečnější kraje České republiky, a to Moravskoslezský kraj s 5,57 nehodami a 13,02 %, pokud budeme brát v potaz všech 14 krajů, resp. 185,55 procenty, pokud z našeho výčtu vyčleníme extrémně vysokou nehodovost na 1 km silnic v Praze, a Jihomoravský kraj, kde tento indikátor nabývá průměrné výše 4,00 dopravních nehod na 1 km (9,35, resp. 133,27 %). Na druhé straně spektra se pak pohybovaly Pardubický (2,20) a Jihočeský kraj (2,01) a kraj Vysočina (1,61).

Nejvýraznější průměrný pokles nehodovosti na 1 kilometr silnic jsme pak v letech 2000 až 2008 zaznamenali ve Zlínském kraji, a to o -7,06 %. Za Zlínským krajem se z hlediska dynamiky nacházel Královéhradecký kraj (průměrný pokles o 6,20 %) a kraj Karlovarský (-6,08 %). K nejnižšímu poklesu zjištěných dopravních nehod na jeden kilometr silnic došlo v Hlavním městě Praze (-2,73 %), Středočeském kraji (-2,56 %) a Moravskoslezském kraji (-2,55 %).

Tabulka 17 – Počet zjištěných dopravních nehod na 1 km silnic

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	714,60	560,57	581,65	575,87	477,39	537,89	559,50	540,06	487,92
Středočeský kraj	2,70	2,56	2,63	2,68	2,78	2,88	2,62	2,58	2,34
Jihočeský kraj	2,28	2,00	2,04	2,11	2,24	2,13	1,87	1,86	1,57
Plzeňský kraj	2,71	2,41	2,46	2,52	2,45	2,35	2,10	2,02	1,79
Karlovarský kraj	3,37	2,88	2,78	3,07	3,23	3,16	2,91	2,78	2,28
Ústecký kraj	3,77	3,29	3,30	3,39	3,51	3,52	3,33	3,31	2,97
Liberecký kraj	3,87	3,45	3,55	3,54	3,59	3,70	3,52	3,29	2,92
Královéhrad. kraj	2,84	2,40	2,42	2,50	2,71	2,69	2,42	2,32	1,97
Pardubický kraj	2,30	2,13	2,20	2,23	2,39	2,30	2,17	2,16	1,90
Vysočina	1,73	1,55	1,55	1,60	1,78	1,74	1,63	1,62	1,32
Jihomoravský kraj	4,78	3,75	4,03	4,22	4,33	4,15	3,80	3,67	3,25
Olomoucký kraj	2,85	2,57	2,63	2,76	2,80	2,80	2,71	2,68	2,36
Zlínský kraj	4,25	3,67	3,73	3,77	3,92	3,99	3,73	3,54	2,65
Moravskosl. kraj	5,59	5,24	5,33	5,70	5,97	6,10	5,74	5,54	4,89
průměr	54,12	42,75	44,31	44,00	37,08	41,39	42,72	41,24	37,15

Pramen: vlastní výpočet na základě dat Ministerstva dopravy ČR a Regionálních informačního servisu

2.2 EKONOMICKÁ SFÉRA

V rámci námi navržené soustavy indikátorů je ekonomická sféra rozčleněna do čtyř integrovaných indikátorů, kterými jsou:

- integrovaný indikátor ekonomický potenciál (INI6),
- integrovaný indikátor ekonomická struktura (INI7),

- integrovaný indikátor zaměstnanost (INI8)
- a integrovaný indikátor rozvojový potenciál (INI9).

Do skupiny indikátorů zachycujících ekonomický potenciál řadíme hrubý domácí produkt na obyvatele, produktivitu práce na jednu zaměstnanou osobu a objem vývozu na jednoho obyvatele. Integrovaný indikátor ekonomické struktury je tvořen počtem zaměstnaných v terciárním sektoru na 1 tis. obyvatel, počtem soukromých podnikatelů na 1 tis. obyvatel, počtem podniků s 25 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel a počtem podniků pod zahraniční kontrolou s 250 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel. Pro zachycení zaměstnanosti považujeme za nejvýznamnější indikátory míru nezaměstnanosti, míru dlouhodobé nezaměstnanosti, počet uchazečů na jedno volné pracovní místo a podíl zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu na celkové zaměstnanosti. Rozvojový potenciál kraje pak poměříme pomocí výdajů na vědu a výzkum na jednu zaměstnanou osobu a na jednoho obyvatele, objemem přímých zahraničních investic na jednoho obyvatele a v neposlední řadě také pomocí indikátoru tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele. Z původně navržených 46 primárních a 34 sekundárních indikátorů jsme pro vlastní konstrukci integrovaných indikátorů zobrazujících vývoj v ekonomické sféře zvolili 4 primární a 11 sekundárních indikátorů.

EKONOMICKÝ POTENCIÁL

Z hlediska ekonomického potenciálu považujeme za jeden z nejvýznamnějších indikátorů indikátor hrubý domácí produkt na obyvatele (dále také HDP na obyv.), který zachycuje peněžní hodnotu celkové finální produkce, která byla v dané kraji vyrobena v průběhu jednoho roku a jež připadá na jednoho obyvatele daného regionu. Dá se tedy říci, že HDP na obyv. tak výrazně ovlivňuje životní úroveň obyvatel příslušného kraje a má výrazný vliv na poptávku těchto ekonomických subjektů.

Pokud budeme analyzovat vývoj hrubého domácího produktu na obyvatele, pak dospějeme k závěru, že v letech 2000-2008 byly u tohoto indikátoru dosahovány nejvyšší hodnoty v Hl. m. Praze, v jejímž případě, odpovídal příslušný indikátor průměrné výši 585.863 korun, díky čemuž se tento kraj nacházel na 223,59 % průměrné hodnoty daného indikátoru v České republice. Na pomyslném druhém a třetím místě se pak v námi analyzovaném období umístily Středočeský (261.868 korun, tj. 99,94 % průměru) a Plzeňský kraj, kde bylo na jednoho obyvatele v průměru vyprodukováno zboží v hodnotě 260.439 korun (99,40 %). Jak je z výše uvedeného zřejmé, jediným regionem, který tak v daném období dosahoval nadprůměrných hodnot HDP na obyv., bylo Hl. město Praha.

Mezi regiony s nejnižší hodnotou hrubého domácího produktu na obyvatele pak můžeme zařadit Ústecký kraj (225.698 korun a 86,14 %), Olomoucký kraj (213.489 CZK a 81,48 %) a Karlovarský kraj, kde hodnota HDP na obyv. dosahovala průměrné výše 213.039 korun, což znamená, že v letech 2000-2008 bylo v tomto kraji vyprodukováno o 373 tis. CZK na obyvatele méně, než v Hl. m. Praze. V procentním vyjádření to znamená, že HDP na obyv. v Karlovarském kraji dosahovalo pouhých 36,36 % hodnoty tohoto indikátoru v Praze.

Pokud bychom z námi realizované komparace vyloučili Hl. m. Prahu, pak by vyšší než průměrné úrovně hrubého domácího produktu na obyvatele dosahovaly následující kraje:

Středočeský (110,44 %), Plzeňský (109,84 %), Jihomoravský (108,38 %), Jihočeský (104,93 %), Královéhradecký (103,77 %) a kraj Vysočina (100,26 %).

Tabulka 18 – Hrubý domácí produkt na obyvatele (CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	425 316	475 750	506 109	530 334	567 946	608 975	659 756	736 228	762 352
Středočeský kraj	200 538	213 711	230 393	238 328	262 192	268 429	296 556	321 631	325 034
Jihočeský kraj	195 948	207 727	217 511	225 621	246 523	262 632	281 664	294 058	307 454
Plzeňský kraj	199 944	216 637	221 866	235 913	265 681	275 169	296 510	314 809	317 425
Karlovarský kraj	178 465	183 083	196 232	202 270	214 218	219 627	225 263	244 233	253 964
Ústecký kraj	173 756	182 559	191 766	208 128	226 991	236 810	255 100	271 616	284 558
Liberecký kraj	190 641	201 861	211 426	204 456	221 558	244 447	255 133	264 031	261 872
Královéhrad. kraj	201 667	212 580	219 043	226 640	247 572	255 518	266 319	291 076	293 960
Pardubický kraj	182 033	193 575	202 533	214 667	231 273	240 245	263 436	286 196	295 219
Vysočina	178 550	203 264	209 301	217 107	235 264	247 109	264 423	288 667	295 785
Jihomoravský kraj	196 834	213 039	222 538	234 532	251 841	265 278	287 472	314 774	326 596
Olomoucký kraj	169 573	179 067	186 312	193 844	216 033	220 972	232 639	253 277	269 684
Zlínský kraj	178 119	190 616	199 507	206 803	219 514	235 265	255 695	280 042	286 172
Moravskosl. kraj	166 891	179 745	186 132	195 867	226 089	246 825	261 316	288 186	297 926
průměr	202 734	218 087	228 619	238 179	259 478	273 379	292 949	317 773	327 000

Pramen: Český statistický úřad

Z hlediska tempa růstu se jako nejúspěšnější jeví v letech 2000 až 2008 Hlavní město Praha, v jehož případě HDP na obyv. meziročně vzrostl v průměru o 7,57 procent. Podobného, i když o něco nižšího tempa růstu, dosahoval také Moravskoslezský kraj, v jehož případě nabývala průměrná dynamika výše 7,51 %. Na pomyslném třetím místě se pak umístil Jihomoravský kraj, a to s průměrnými 6,53 procenty. Naopak na druhém konci žebříčku nalezneme Královéhradecký (4,82 %), Karlovarský (4,51 %) a Liberecký kraj (4,05 %).

Dalším z indikátorů, jenž, dle našeho názoru, odpovídajícím způsobem charakterizuje ekonomický potenciál regionu je národohospodářská produktivita práce, tj. podíl hrubého domácího produktu na jednoho zaměstnance daného regionu. Tento indikátor tak vyjadřuje výkonnost příslušného kraje nikoliv z hlediska jeho obyvatel, jak tomu bylo v případě výše uvedeného indikátoru, ale z hlediska jednotlivých zaměstnanců, což v konečném důsledku může vést k poměrně rozdílným výsledkům, a to jak z hlediska absolutních hodnot, tak z pohledu dynamiky růstu.

Vydeme-li z údajů zachycených v tabulce 19, pak zcela jednoznačně dospějeme k závěru, že také v případě produktivity práce dosahoval v letech 2000-2007 nejlepších výsledků region Hlavní město Praha, kde průměrná produktivita práce odpovídala 1.078.937 CZK, což je 199,99 % celorepublikového průměru. S výrazným odstupem za Prahou se pak nacházel druhý region, jehož produktivita práce překročila průměrnou hodnotu. Tímto regionem byl Jihomoravský kraj, kde jeden zaměstnanec v průměru vyrobil finální produkci ve výši 546.742 korun, díky čemuž se tento kraj dostal na 101,34 procent průměru. Za Jihomoravským krajem se umístil kraj Středočeský (527.624 korun, což jest 97,80 %).

Ke krajům s nejnižší produktivitou práce patřily v námi analyzovaném období kraj Liberecký (481.098 a 89,18 %), Olomoucký (465.356 a 86,26 %) a zejména pak kraj Karlovarský, kde tento indikátor dosáhl průměrné hodnoty 433.196 korun, což odpovídalo pouhým 80,30 procentům průměru všech 14 krajů České republiky.

Pokud bychom z naší analýzy opět vyloučili hlavní město, pak bychom dospěli k závěru, že celorepublikový průměr kromě Jihomoravského kraje, překračoval také Středočeský, Plzeňský, Moravskoslezský, Královéhradecký, Jihočeský a Ústecký kraj. V případě zbývajících šesti krajů pak můžeme hovořit o podprůměrné produktivitě práce.

Nejvyšší dynamiky růstu dosahoval v rámci tohoto indikátoru Moravskoslezský kraj, kde produktivita práce rostla v průměru o 7,07 % ročně. Tento region byl dále následován Plzeňským krajem, s 6,92 %, a Jihomoravským kraje, kde toto tempo růstu nabývalo výše 6,71 procent. Na opačné straně spektra pak nalezneme Královéhradecký kraj s průměrnou dynamikou 5,28 procent, a Olomoucký a Karlovarský kraj, což znamená, že tyto dva regiony dosahovaly nejen nejnižší produktivity práce, ale také nejnižších temp růstu, což značí, že v jejich případě můžeme sledovat určitou divergenci ve srovnání s celorepublikovým průměrem.

Tabulka 19 – Produktivita práce (CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	894 850	912 094	964 128	1013436	1100961	1164215	1240199	1341611	.
Středočeský kraj	428 709	453 522	473 202	492 952	545 154	560 712	608 577	658 165	.
Jihočeský kraj	409 283	433 763	454 958	474 921	519 828	547 419	584 095	607 813	.
Plzeňský kraj	414 035	448 327	455 138	492 172	554 182	561 323	607 585	661 308	.
Karlovarský kraj	360 477	376 434	408 834	418 693	455 623	463 583	479 713	502 210	.
Ústecký kraj	412 324	414 339	439 187	483 246	520 170	544 535	578 348	629 726	.
Liberecký kraj	405 186	427 168	439 742	433 360	463 500	519 033	554 205	606 588	.
Královéhrad. kraj	421 932	449 106	455 607	482 265	539 522	544 689	556 136	605 060	.
Pardubický kraj	404 417	422 938	439 443	465 945	507 991	516 179	559 306	616 160	.
Vysočina	383 473	434 789	445 913	466 093	504 573	532 425	564 725	594 257	.
Jihomoravský kraj	431 865	475 676	493 872	519 978	558 713	583 458	629 971	680 406	.
Olomoucký kraj	393 223	412 358	416 953	434 355	502 596	499 282	507 628	556 455	.
Zlínský kraj	397 037	427 085	449 503	455 858	485 582	528 983	549 974	591 809	.
Moravskosl. kraj	401 248	430 265	437 111	469 521	542 518	576 863	607 977	647 083	.
průměr	439 861	465 562	483 828	507 343	557 208	581 621	616 317	664 189	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Vzhledem k tomu, že Česká republika je malou otevřenou ekonomikou, dá se říci, že mezi indikátory popisujícími ekonomický potenciál regionu by neměl chybět také indikátor z oblasti zahraničního obchodu, jímž je v našem případě podíl vývozu na jednoho obyvatele. Dá se tedy říci, že tento indikátor do jisté míry charakterizuje zapojení příslušného kraje do mezinárodní, resp. meziregionální dělby práce.

Pokud se na české a moravské kraje podíváme z tohoto úhlu pohledu, pak zjistíme, že regionem s nejvyšší exportní výkonností byl v letech 2003 až 2008 Středočeský kraj, v jehož případě bylo v průběhu jednoho roku vyvezeno, v přepočtu na jednoho obyvatele, zboží v celkové hodnotě 334.065 CZK, což odpovídá 176,44 procentům průměrného vývozu ve

všech 14 krajích České republiky. Středočeský kraj byl následován krajem Plzeňským (306.204 a 161,72 %) a Pardubickým (302.990 a 160,02 %). Na opačné straně pomyslného žebříčku se nacházely dva moravské kraje, a to kraj Olomoucký, kde na jednoho obyvatele bylo vyvezeno zboží v celkové průměrné hodnotě 129.435 (68,36 procent) a Jihomoravský, jenž za Olomouckým krajem zaostával o 186 korun na obyvatele. S výrazně větším odstupem se pak na posledním místě umístilo Hl. m. Praha, kde vývoz dosáhl výše pouhých 91.576 CZK, což značí, že ve vztahu k celorepublikovému průměru se Praha nacházela na 48,37 %.

Tabulka 20 – Podíl vývozu na 1 obyvatele regionu (CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	55 423	80 046	90 724	107 985	113 027	102 253
Středočeský kraj	.	.	.	224 336	299 370	325 617	355 498	413 121	386 450
Jihočeský kraj	.	.	.	130 447	145 275	139 702	148 253	162 018	160 452
Plzeňský kraj	.	.	.	194 142	259 999	267 076	315 939	390 501	409 566
Karlovarský kraj	.	.	.	140 674	165 141	163 340	168 088	175 314	164 720
Ústecký kraj	.	.	.	112 807	145 110	159 262	175 885	188 527	190 097
Liberecký kraj	.	.	.	154 773	193 188	216 534	217 748	232 055	204 882
Královéhrad. kraj	.	.	.	161 077	171 023	169 412	163 197	186 885	178 172
Pardubický kraj	.	.	.	231 856	259 655	282 002	303 298	374 658	366 470
Vysočina	.	.	.	138 884	166 433	162 696	179 812	207 523	194 602
Jihomoravský kraj	.	.	.	101 542	116 612	118 723	133 944	152 735	151 942
Olomoucký kraj	.	.	.	102 235	124 644	121 722	129 865	147 400	150 747
Zlínský kraj	.	.	.	121 818	151 852	159 792	175 133	204 306	198 846
Moravskosl. kraj	.	.	.	105 740	142 110	161 501	180 503	200 257	207 638
průměr	.	.	.	141 125	172 890	181 293	196 796	224 881	219 060

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Regionem, který v oblasti vývozu dosahoval, v námi analyzovaném období, nejvyšších temp růstu byl Plzeňský kraj. V tomto regionu rostl objem vývozu na jednoho obyvatele v průměru o 16,10 procentních bodů za rok. Plzeňskému kraji poměrně úspěšně sekundoval také kraj Moravskoslezský s 14,45 procenty a Hl. m. Praha, kde průměrné tempo růstu dosahovalo výše 13,03 %. Jak je z výše uvedeného zřejmé, skupina krajů s vysokou dynamikou růstu je poměrně různorodá, když v ní nalezneme jak region, jenž se vyskytuje v TOP3, tak region, který se vyznačuje nejnižší exportní výkonností. Mezi kraje s nejnižším tempem růstu pak řadíme Jihočeský (4,23 %), Karlovarský (3,21 %) a Královéhradecký kraj s pouhými 2,04 %.

EKONOMICKÝ STRUKTURA

Z hlediska ekonomické struktury považujeme všechny čtyři indikátory za přibližně stejně důležité, přičemž o něco větší význam přisuzujeme indikátorům počet zaměstnaných v terciárním sektoru a počet podniků s 25 a více zaměstnanci. Pojdme si proto nyní trochu podrobněji analyzovat vývoj prvního z nich, jenž je indikátorem, který nám ukazuje na to, zda daný region přizpůsobuje svou ekonomiku tendencím, které se prosazují zejména ve vyspělých tržních ekonomikách a jsou spojeny s růstem podílu terciárního sektoru.

Podíváme-li se na vývoj počtu zaměstnaných v terciárním sektoru, a to v přepočtu na 1 tis. obyvatel, pak dospějeme k závěru, že největší počet zaměstnanců mělo v této sféře

dlouhodobě Hl. m. Praha, kde na jeden tisíc obyvatel připadlo v průměru 789,79 zaměstnaných v terciární sféře, což značí, že Praha v této oblasti o téměř 50 procentních bodů převyšuje celorepublikový průměr. S výrazně menším počtem zaměstnaných v terciárním sektoru se pak setkáváme ve Středočeském a Jihomoravském kraji, kde se tyto hodnoty pohybují na 567,04 a 564,43 zaměstnaných na 1 tis. obyv. Kromě těchto tří regionů se nad celorepublikový průměr dostal také Ústecký (103,51 %) a Karlovarský kraj (103,30 %).

Jak je patrné i z tabulky 21, mezi regiony s nejnižším počtem zaměstnaných na jednoho obyvatele můžeme zařadit kraj Zlínský se 482,48 zaměstnanci (89,88 %), Liberecký s 456,16 (84,97 procenty) a kraj Vysočina, kde je v terciární sféře zaměstnáno v poměru k celkovému počtu zhruba 45 % obyvatel, čímž se tento region dostal na 82,38 % průměru všech 14 krajů.

Tabulka 21 – Počet zaměstnaných v terciárním sektoru na 1 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	778,09	771,16	782,78	781,47	790,41	792,61	792,63	814,64	804,34
Středočeský kraj	540,71	554,46	563,73	577,07	582,89	579,35	577,60	564,77	562,80
Jihočeský kraj	509,01	503,34	500,50	525,43	522,25	520,12	526,75	515,56	523,09
Plzeňský kraj	516,14	518,42	510,09	530,57	526,78	490,36	511,16	505,90	513,66
Karlovarský kraj	570,67	562,54	560,66	547,99	540,29	551,63	534,27	552,52	570,21
Ústecký kraj	544,91	533,65	552,42	565,07	593,41	564,56	561,83	547,01	538,03
Liberecký kraj	452,70	450,59	478,07	478,15	448,80	441,47	442,66	454,55	458,42
Královéhrad. kraj	522,42	510,37	512,13	561,77	544,44	519,46	543,83	524,71	504,22
Pardubický kraj	541,28	494,41	481,16	477,93	482,61	511,26	496,42	494,38	496,02
Vysočina	440,64	433,35	416,35	453,09	452,90	446,56	442,08	432,94	462,10
Jihomoravský kraj	555,94	566,67	576,26	562,48	563,96	573,46	569,24	555,83	556,07
Olomoucký kraj	501,61	514,49	513,95	501,05	517,64	533,24	514,72	515,55	531,03
Zlínský kraj	478,57	467,42	463,93	473,94	497,01	502,86	477,37	494,87	486,39
Moravskosl. kraj	528,50	537,43	537,47	519,55	521,33	542,76	532,87	545,45	533,92
průměr	534,37	529,88	532,11	539,68	541,77	540,69	537,39	537,05	538,59

Pramen: Český statistický úřad

Pokud zaměříme svou pozornost na dynamiku růstu, pak musíme konstatovat, že nejrychleji se podíl zaměstnaných v terciárním sektoru na počtu obyvatel zvyšoval v Olomouckém kraji, kde se průměrné tempo růstu tohoto indikátoru pohybovalo na úrovni 0,71 procent. Kromě tohoto moravského kraje, se pak vysokou dynamikou růstu vyznačoval také kraj Vysočina (0,60 %) a Středočeský kraj (0,50 %). V tomto okamžiku je zapotřebí říci, že ne ve všech krajích České republiky docházelo v námi analyzovaném období k růstu počtu zaměstnaných v terciárním sektoru. Jak je patrné i z výše uvedené tabulky, nalezneme zde i regiony, jež se vyznačovaly dlouhodobým poklesem tohoto podílu, přičemž nejmarkantnější je tento vývoj v Ústeckém (-0,16 procent), Královéhradeckém (-0,44 procent) a Pardubickém kraji (-1,09 %). Kromě těchto tří regionů došlo v letech 2000-2007 k poklesu podílu také v kraji Plzeňském (-0,06 %) a Karlovarském (-0,01 %).

Indikátor, jenž nám, společně s dvěma následujícími indikátory, umožňuje do jisté míry analyzovat podnikatelské prostředí regionu, je indikátor počet soukromých podnikatelů na 1 tis. obyvatel, přičemž, dle našeho názoru, je pro daný region výhodou, pokud se v něm

vyskytuje co možná největší počet těchto subjektů. Z tohoto pohledu patří v rámci České republiky k neúspěšnějším tři kraje, a to Hl. město Praha, kde na jeden tisíc obyvatel připadlo v období mezi roky 2000 až 2007 v průměru 106 podnikatelů, díky čemuž tento region o 50,60 procentních bodů překročil celorepublikový průměr. Nadprůměrných hodnot pak bylo kromě Prahy dosaženo také ve Středočeském (83 a 117,85 %), Královéhradeckém (75 a 106,98 %), Libereckém (74 a 104,99 %), Jihočeském (73 a 103,32 %), Karlovarském (72 a 102,44 %) a Zlínském kraji (71 a 101,38 %). V ostatních regionech ČR pak počet podnikatelů na jeden tisíc obyvatel nepřevyšoval průměr všech 14 krajů, přičemž nejnižších podílů dosáhl Olomoucký kraj s 58 podnikateli (82,23 %), Ústecký kraj s 56 podnikateli (80,05 %) a Severomoravský kraj, kde byl, ve srovnání s Prahou, počet podnikatelů na 1 tis. obyvatel o v průměru o 55 subjektů nižší, což znamená, že tento region se nacházel na 48,40 procentech Prahy.

Tabulka 22 – Počet soukromých podnikatelů na 1 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	92,37	101,54	113,09	112,39	107,64	106,04	110,43	105,68	.
Středočeský kraj	72,11	75,98	87,62	87,69	92,39	83,93	80,07	84,70	.
Jihočeský kraj	71,26	70,29	71,51	74,66	79,27	69,13	70,16	76,27	.
Plzeňský kraj	67,48	66,23	68,81	68,53	68,78	72,89	70,69	65,05	.
Karlovarský kraj	65,05	68,16	74,62	79,54	69,93	69,35	73,54	77,41	.
Ústecký kraj	50,79	52,72	56,85	61,03	58,02	56,49	58,30	57,15	.
Liberecký kraj	70,61	65,98	75,82	84,63	77,65	72,02	75,68	69,59	.
Královéhrad. kraj	68,27	70,09	73,12	83,46	76,56	71,30	77,14	83,30	.
Pardubický kraj	62,92	61,12	70,48	75,97	62,54	61,26	60,07	66,88	.
Vysočina	57,42	65,52	65,61	65,03	63,12	64,61	59,42	57,04	.
Jihomoravský kraj	67,48	65,40	63,96	75,16	74,41	68,47	72,05	72,86	.
Olomoucký kraj	49,57	57,25	51,78	61,65	59,43	59,77	63,76	60,46	.
Zlínský kraj	67,40	63,12	65,42	72,14	79,40	72,52	74,43	77,19	.
Moravskosl. kraj	46,25	46,61	51,74	54,22	51,71	49,73	52,35	58,40	.
průměr	64,93	66,43	70,74	75,44	72,92	69,82	71,29	72,29	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Ačkoliv v Severomoravském kraji připadalo na 1 tis. obyvatel pouze 52 podnikatelů, dá se říci, že tento region v letech 2000 až 2007 k ostatním krajům spíše konvergoval, o čemž také svědčí nejvyšší průměrné tempo růstu, které v případě tohoto indikátoru dosahovalo výše 3,39 %. Na druhém a třetím místě se pak umístili Královéhradecký a Olomoucký kraj, v jejichž případě dosahovalo tempo růstu příslušného indikátoru shodné výše 2,88 %. Jedinými třemi regiony, které v daném období zaznamenaly spíše tendence k divergenci, pak byly kraj Vysočina (-0,10 %), Liberecký kraj (-0,21 %) a Plzeňský kraj, v jehož případě počet podnikatelů na 1 tis. obyvatel ročně poklesl v průměru o 0,52 procentního bodu.

Třetím ze skupiny indikátorů popisujících ekonomickou strukturu regionu je počet podniků s 25 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel. Vzhledem k tomu, že tento indikátor jsme v době zpracovávání studie neměli k dispozici, nahradili jsme jej v rámci naší analýzy indikátorem počet podniků s 50 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel, neboť také tento indikátor může poměrně dobře splnit náš původní záměr, z nějž vyplývalo, že větší ekonomické subjekty vytvářejí stabilnější podmínky pro rozvoj podnikání.

Regionem, který se v letech 2000-2008 vyznačoval největším podílem podniků s 50 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel, bylo Hl. m. Praha, kde tento podíl dosahoval průměrné hodnoty 2,22 podniku, což odpovídalo 171,78 % průměrného počtu těchto subjektů v České republice. Na druhém až třetím místě pomyslného žebříčku se pak umístil kraj Vysočina a Plzeňský kraj (1,36). Naopak s nejnižšími počty podniků s 50 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel se v daném časovém úseku setkáváme v Ústeckém kraji s průměrným počtem podniků 1,10, Středočeském kraji s 1,07 a v Moravskoslezském kraji s necelým jedním podnikem, který zaměstnává 50 a více zaměstnanců na jednoho obyvatele, což znamená, že Moravskoslezský kraj se nacházel o téměř 25 procentních bodů pod celorepublikovým průměrem.

Ke zcela odlišným závěrům dospějeme, pokud budeme analyzovat dynamiku růstu počtu podniků s 50 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel. Zde docházelo v letech 2000-2008 k největšímu průměrnému přírůstku těchto subjektů v Moravskoslezském kraji (2,98 %) a dále pak v Hlavním městě Praze (1,96 %) a v Jihomoravském kraji (1,45 %). Nejnižší průměrný meziroční přírůstek podniků zaznamenaly kraje Jihočeský (0,62 procent), Karlovarský (0,37 procent) a zejména pak Královéhradecký, kde počet podniků s padesáti a více zaměstnanci vzrostl ročně v průměru pouze o 0,31 procentních bodů.

Tabulka 23 – Počet podniků s 50 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	2,09	2,15	2,09	2,07	2,21	2,22	2,34	2,37	2,44
Středočeský kraj	1,04	1,03	1,03	1,02	1,08	1,10	1,12	1,10	1,11
Jihočeský kraj	1,22	1,21	1,18	1,21	1,26	1,27	1,29	1,28	1,28
Plzeňský kraj	1,28	1,32	1,29	1,31	1,38	1,41	1,41	1,41	1,39
Karlovarský kraj	1,21	1,22	1,15	1,19	1,29	1,28	1,23	1,24	1,25
Ústecký kraj	1,07	1,11	1,05	1,05	1,11	1,11	1,14	1,12	1,13
Liberecký kraj	1,16	1,20	1,14	1,09	1,15	1,24	1,25	1,23	1,24
Královéhrad. kraj	1,24	1,26	1,20	1,20	1,24	1,26	1,28	1,27	1,27
Pardubický kraj	1,29	1,30	1,28	1,26	1,30	1,35	1,36	1,36	1,36
Vysočina	1,32	1,32	1,29	1,30	1,38	1,42	1,43	1,42	1,41
Jihomoravský kraj	1,26	1,27	1,23	1,23	1,31	1,35	1,36	1,39	1,41
Olomoucký kraj	1,14	1,12	1,06	1,05	1,11	1,14	1,23	1,25	1,23
Zlínský kraj	1,27	1,27	1,23	1,25	1,32	1,36	1,40	1,43	1,41
Moravskosl. kraj	0,88	0,90	0,88	0,90	0,95	0,99	1,05	1,09	1,12
průměr	1,25	1,26	1,22	1,22	1,29	1,32	1,35	1,36	1,36

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Posledním z indikátorů, jež jsme zahrnuli do integrovaného indikátoru ekonomická struktura je indikátor počet podniků pod zahraniční kontrolou s počtem 250 a více zaměstnanců na 1 tis. obyvatel. Zde jsme však narazili na jeden zásadní problém, a tím byla dostupnost relevantních statistických dat, neboť ve veřejně dostupných statistických databázích jsou pro jednotlivé kraje k dispozici pouze údaje o celkovém počtu podniků s dvě stě padesáti a více zaměstnanci, avšak nejsou k dispozici údaje o tom, zda jsou tyto podniky kontrolovány rezidentskými či nerezidentskými subjekty. Z tohoto důvodu jsme nemohli vývoj tohoto indikátoru blíže analyzovat. Zůstává tedy otázkou, zda daný indikátor zahrnout do skupiny indikátorů tvořících indikátor INI7 či nikoliv, popř. zda jej pouze nenahradit tímtéž

indikátorem, v němž by však nebylo rozhodující, zda jsou vlastníky příslušného subjektu domácí či zahraniční ekonomické subjekty.

Tabulka 24 – Počet podniků pod zahraniční kontrolou s počtem 250 a více zaměstnanců na 1 tis. obyvatel

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
průměr	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: veřejně dostupný zdroj dat nenalezen

ZAMĚSTNANOST

Prvním indikátorem, jenž, dle našeho názoru, vystihuje vývoj v oblasti zaměstnanosti, je obecná míra nezaměstnanosti, která zobrazuje procentuální podíl nezaměstnaných zjištěných na základě Výběrového šetření pracovních sil na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel stanovených na základě tohoto šetření. Tento indikátor pak, společně s indikátory míra dlouhodobé nezaměstnanosti a počet uchazečů na jedno volné pracovní místo, považujeme za jedny z hlavních identifikátorů výrazných problémů na regionálním trhu práce.

S nejnižší obecnou mírou nezaměstnanosti se ve všech letech námi analyzovaného období setkáváme u Hl. m. Prahy, kde, dle našich propočtů, dosahovala průměrná hodnota tohoto indikátoru výše 3,38 %, což je údaj, který odpovídá 47,66 procentům celorepublikového průměru. S druhou nejnižší mírou nezaměstnanosti se v daném období setkáváme v Jihočeském kraji, kde se bez práce nacházelo v průměru 4,82 % obyvatel tvořících pracovní sílu. Tento kraj byl pak následován krajem Plzeňským s 4,99 procenty. Na druhé straně našeho spektra se, zcela dle našeho očekávání, nacházel Olomoucký, Moravskoslezský a Ústecký kraj, kde se podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních pohyboval na úrovni 12,84 %, z čehož vyplývá, že tento kraj se u daného indikátoru nacházel cca na 372 procentech Hlavního města Prahy.

Tabulka 25 – Obecná míra nezaměstnanosti (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	4,20	3,90	3,60	4,20	3,90	3,50	2,80	2,40	1,88
Středočeský kraj	7,51	6,70	4,90	5,20	5,40	5,20	4,50	3,40	2,60
Jihočeský kraj	5,84	5,60	5,00	5,20	5,70	5,00	5,10	3,30	2,65
Plzeňský kraj	6,24	5,80	4,70	5,30	5,80	5,10	4,60	3,70	3,63
Karlovarský kraj	8,41	7,40	7,50	6,40	9,40	10,90	10,20	8,20	7,58
Ústecký kraj	15,97	13,30	12,70	13,00	14,50	14,50	13,70	9,90	7,95
Liberecký kraj	6,17	6,20	4,70	6,10	6,40	6,50	7,70	6,10	4,65
Královéhrad. kraj	6,11	6,10	4,20	5,80	6,60	4,80	5,40	4,20	3,95
Pardubický kraj	8,29	6,40	7,20	7,60	7,00	5,60	5,50	4,40	3,65
Vysočina	6,76	6,10	5,10	5,30	6,80	6,80	5,30	4,60	3,25
Jihomoravský kraj	8,28	8,50	7,60	8,00	8,30	8,10	8,00	5,40	4,40
Olomoucký kraj	12,78	10,40	9,60	9,60	12,00	10,00	8,20	6,30	5,88
Zlínský kraj	8,12	8,50	7,90	7,50	7,40	9,40	7,00	5,50	3,83
Moravskosl. kraj	14,34	14,30	13,30	14,70	14,50	13,90	12,00	8,50	7,40
průměr	8,50	7,80	7,00	7,42	8,12	7,81	7,14	5,42	4,52

Pramen: Český statistický úřad, Regionální informační servis

Jak je patrné z údajů zachycených v tabulce 25, k nejméně výraznějšímu poklesu míry nezaměstnanosti došlo mezi roky 2000 a 2008 v Ústeckém kraji, kde se její hodnota snížila o 8,02 p. b. Kromě Ústeckého kraje zaznamenaly nejméně výraznější zlepšení na regionálním trhu práce také zbývající dva nejhůře hodnocené regiony, tj. Moravskoslezský a Olomoucký kraj, v jejichž případě došlo k poklesu míry nezaměstnanosti o 6,94, resp. 6,91 procentních bodů. Za nejméně výrazné pak můžeme označit změny na trhu práce v Královéhradeckém (-2,16 %), Libereckém (-1,52 %) a Karlovarském kraji, kde v námi analyzovaném období obecná míra nezaměstnanosti poklesla o 0,84 procentních bodů.

K podobným závěrům jako v případě obecné míry nezaměstnanosti dospějeme také v případě míry dlouhodobé nezaměstnanosti, která zachycuje procentuální podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel, díky čemuž poukazuje na jednu z nejrizikovějších skupin ekonomicky aktivních obyvatel a na rizika s ní spojená.

Také v tomto případě dosahovaly nejnižší míry dlouhodobé nezaměstnanosti dva regiony, a to Hl. město Praha a Jihočeský kraj, v jejichž případě se déle než 12 měsíců nacházelo bez práce 0,82, resp. 1,65 procent ekonomicky aktivních obyvatel. Pouze na třetím místě našeho pomyslného žebříčku se v tomto případě neumístil Plzeňský, ale Královéhradecký kraj, kde míra dlouhodobé nezaměstnanosti dosahovala průměrné výše 1,97 %, což odpovídalo necelým 60 procentům celorepublikového průměru. Podobně jako v případě TOP3, také u krajů s nejvyšší průměrnou mírou nenajdeme, žádné výrazné změny, neboť do této skupiny nadále řadíme Olomoucký, Moravskoslezský a Ústecký kraj, přičemž k jediné změně došlo v odstavu mezi posledními dvěma regiony a celorepublikovým průměrem, když oba kraje svými průměrnými hodnotami více než dvojnásobně překročily průměrné hodnoty za všech 14 krajů (Moravskoslezský kraj 209,48 procent průměru, Ústecký kraj 229,67 % průměru).

Tabulka 26 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	0,86	0,82	0,87	0,95	1,03	0,99	0,81	0,61	0,44
Středočeský kraj	2,38	2,17	2,33	2,56	2,58	2,45	2,05	1,46	1,12
Jihočeský kraj	1,54	1,43	1,68	1,86	1,94	2,11	1,94	1,34	1,03
Plzeňský kraj	2,25	2,19	2,29	2,65	2,57	2,48	2,21	1,65	1,30
Karlovarský kraj	2,69	2,84	3,89	4,52	4,84	4,79	4,39	3,34	2,61
Ústecký kraj	7,41	7,63	8,56	9,64	9,02	8,62	7,68	6,13	4,29
Liberecký kraj	2,15	2,07	2,70	3,47	3,55	3,29	2,86	2,32	1,95
Královéhrad. kraj	1,86	1,60	1,92	2,42	2,60	2,71	2,25	1,52	0,87
Pardubický kraj	2,81	2,55	2,75	3,22	3,40	3,24	2,70	1,98	1,58
Vysočina	2,77	2,23	2,54	3,21	3,37	3,39	3,08	2,17	1,78
Jihomoravský kraj	3,46	3,46	4,11	4,81	4,82	4,81	4,08	3,00	2,32
Olomoucký kraj	4,85	4,67	4,81	5,18	5,13	4,76	3,91	2,77	2,02
Zlínský kraj	2,86	2,87	3,45	4,22	4,37	4,08	3,48	2,53	2,01
Moravskosl. kraj	6,89	7,07	7,62	8,55	8,59	8,03	7,11	5,34	3,71
průměr	3,20	3,11	3,54	4,09	4,13	3,98	3,47	2,58	1,93

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Na druhé straně je však zapotřebí říci, že všechny tři kraje s nejvyšší mírou dlouhodobé nezaměstnanosti zaznamenaly také mezi roky 2000 a 2008 nejvýraznější pokles tohoto indikátoru. O 3,18 procentních bodů tak poklesla dlouhodobá nezaměstnanost v Moravskoslezském, o 3,12 v Ústeckém a o 2,83 % v Olomouckém kraji. Naopak s nejméně výrazným zlepšením se setkáváme v Hl. m. Praze (-0,42 p. b.), Libereckém kraji (-0,20 p. b.) a Karlovarském kraji, kde se podíl dlouhodobě nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu v podstatě nezměnil, když příslušná míra poklesla o pouhých 0,08 procentních bodů.

Totéž co bylo řečeno o indikátoru míra dlouhodobé nezaměstnanosti, bychom mohli říci také o indikátoru počet uchazečů na 1 volné pracovní místo, což je indikátor, který zpravidla definujeme jako neuspokojenou nabídku práce. Z níže uvedeného tedy zcela jednoznačně vyplývá, že regionem, jenž se potýká s nejmenším počtem uchazečů na jedno volné pracovní místo je Hl. m. Praha, kde se o jedno místo ucházelo v průměru 2,22 pracovníků, což odpovídalo 21,76 procentům hodnoty tohoto indikátoru v celorepublikovém průměru. S o něco horšími výsledky se pak potýkaly zbývající dva regiony TOP3, a to Plzeňský (4,72 a 46,18 procent) a Jihočeský kraj (4,85 a 47,47 %). Mezi regiony s největším počtem „čekatelů“ na jedno volné pracovní místo pak patřily, kromě Jihomoravského kraje (12,83 a 125,54 %), také „stálice“, tj. Ústecký (20,28 a 198,46 %) a Moravskoslezský kraj, kde na jedno volné pracovní místo bylo k dispozici v průměru 27,66 uchazečů, což odpovídá 270,68 % průměru všech 14 krajů.

Přestože je vývoj na trhu práce Moravskoslezského a Ústeckého kraje dlouhodobě hodnocen jako jeden z nejkritičtějších, dá se říci, že z dlouhodobého hlediska jsou změny na těchto trzích nejzřetelnější, o čemž svědčí také vývoj tohoto indikátoru. Podobně jako v případě měř nezaměstnanosti, také u indikátoru počet uchazečů na jedno volné pracovní místo zaznamenaly nejvýraznější zlepšení právě oba výše zmíněné regiony, když v Moravskoslezském kraji poklesl počet uchazečů o 25,29 a v Ústeckém kraji o 13,61

uchazečů. Třetího největšího zlepšení pak dosáhl Zlínský kraj, kde počet uchazečů na jedno volné pracovní místo poklesl z 12,32 v roce 2000 na 4,69 % v roce 2008, tj. o plných 7,63 pracovníků. Zatímco v těchto regionech došlo k poměrně výraznému poklesu počtu uchazečů, nalezneme v námi analyzovaném období také tři kraje, které naopak zaznamenaly nárůst „čekatelů“ na jedno volné pracovní místo. Konkrétně se pak jednalo o kraj Vysočina, kde byl nárůstu minimální, a to pouhých 0,05 pracovníků, a dále pak o Královéhradecký a Liberecký kraj s 0,32, resp. 3,45 uchazeči.

Tabulka 27 – Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	4,45	2,82	3,08	3,00	1,83	2,21	1,32	0,60	0,70
Středočeský kraj	4,63	4,04	7,98	7,36	6,80	5,77	2,84	1,49	2,74
Jihočeský kraj	5,84	6,47	7,86	10,06	7,11	8,97	3,91	2,36	4,18
Plzeňský kraj	5,40	5,26	7,63	8,49	4,77	5,20	2,49	1,01	2,22
Karlovarský kraj	8,54	10,04	13,14	15,14	15,66	14,94	6,89	4,10	6,44
Ústecký kraj	23,79	20,55	28,72	27,87	24,93	26,03	12,72	7,72	10,18
Liberecký kraj	3,84	5,97	10,13	11,80	7,97	7,80	4,73	3,16	7,29
Královéhrad. kraj	3,31	4,41	7,42	9,64	10,86	8,05	4,37	2,72	3,63
Pardubický kraj	5,43	7,30	11,04	9,87	11,97	9,64	2,65	1,62	4,65
Vysočina	7,35	6,51	9,51	18,10	19,27	11,93	4,93	2,81	7,40
Jihomoravský kraj	12,28	14,82	21,95	20,93	19,20	10,92	6,91	3,22	5,22
Olomoucký kraj	10,34	11,40	13,56	16,35	15,75	12,70	6,87	4,50	8,54
Zlínský kraj	12,32	11,43	19,10	25,94	17,94	14,27	5,01	3,02	4,69
Moravskosl. kraj	31,82	36,72	43,99	44,24	39,45	29,20	10,82	6,15	6,53
průměr	9,95	10,55	14,65	16,34	14,54	11,97	5,46	3,18	5,32

Pramen: Regionální informační servis

Posledním indikátorem, jenž využíváme k deskripci vývoje na trhu práce je indikátor podíl zaměstnanosti v primárním sektoru národního hospodářství na celkové zaměstnanosti, jehož zařazení považujeme za významné zejména vzhledem k jeho vztahu k nízké adaptabilitě trhu práce. Dá se tedy říci, že v tomto případě považujeme za základní znak progresu situaci, kdy tento koeficient nabývá spíše nižších, než vyšších hodnot.

Již letmý pohled na tabulku 28 nám ukáže, že také v případě tohoto indikátoru patří k nejméně úspěšným regionům Hl. m. Praha, kde se zaměstnanost v primárním sektoru podílela na celkové zaměstnanosti v průměru 0,48 %, díky čemu se hlavní město nacházelo na zhruba 10 % celorepublikového průměru. Výjimečné postavení Prahy je samozřejmě dáno jejími specifiky, pročez není přílišným překvapením, když zjistíme, že tento region má výrazný předstih také před kraji s druhým a třetím nejnižším podílem primárního sektoru, když ve srovnání s nimi je podíl primáru v Praze pouze sedmnácti až osmnácti procentní. Těmito regiony jsou Karlovarský s 2,68 a Moravskoslezský s 2,79 procentním podílem. Na druhé straně spektra se pak nachází Olomoucký (6,20 a 134,44 %) a Jihočeský kraj (6,99 a 151,28 %) a kraj Vysočina, v jehož případě se primární sektor podílel na celkové zaměstnanosti v průměru více než deseti procenty (224,57 % průměru).

Tabulka 28 – Podíl zaměstnanosti v primárním sektoru národního hospodářství na celkové zaměstnanosti (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	0,69	0,73	0,54	0,39	0,35	0,63	0,53	0,25	0,16
Středočeský kraj	5,49	5,53	5,09	5,38	4,73	4,09	4,12	3,97	3,24
Jihočeský kraj	7,58	8,48	9,01	7,04	6,10	6,12	6,47	6,22	5,85
Plzeňský kraj	6,83	6,17	7,03	5,24	4,37	5,52	5,47	5,53	4,90
Karlovarský kraj	2,32	3,38	3,63	2,86	2,87	2,98	2,45	1,57	2,02
Ústecký kraj	4,42	3,52	3,52	3,46	2,23	2,57	2,73	2,57	2,83
Liberecký kraj	3,02	3,71	2,83	3,48	3,33	1,93	2,36	2,51	2,58
Královéhrad. kraj	7,45	5,38	5,57	5,52	6,10	4,90	3,93	4,19	3,92
Pardubický kraj	6,90	6,63	6,12	6,56	6,17	4,76	4,67	5,12	4,66
Vysočina	11,79	11,45	12,56	10,35	10,34	10,35	8,75	8,30	9,45
Jihomoravský kraj	5,60	4,75	5,07	4,68	5,09	4,05	3,76	3,98	3,23
Olomoucký kraj	7,28	7,30	6,49	7,07	6,98	5,87	5,85	4,97	4,01
Zlínský kraj	4,40	3,43	3,42	3,43	3,96	3,85	3,39	2,62	2,78
Moravskosl. kraj	3,28	2,65	2,78	3,05	3,04	3,08	2,72	2,37	2,14
průměr	5,50	5,22	5,26	4,89	4,69	4,34	4,09	3,87	3,70

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Pokud se podíváme na míru změny, pak dospějeme k závěru, že v letech 2000 až 2008 nejvýrazněji poklesl podíl zaměstnanosti primárního sektoru na celkové zaměstnanosti v Královéhradeckém kraji, a to o 3,52 procentních bodů. Za tímto regionem se pak na dalších pomyslných místech umístil kraj Olomoucký s -3,27 p. b. a Jihomoravský, v jehož případě podíl poklesl o 2,38 procentních bodů. Naopak k nejmenším poklesům došlo v Hl. m. Praze, kde se podíl snížil o 0,52 %, Libereckém kraji, v jehož případě dosáhlo snížení podílu hodnoty 0,44 % a v Karlovarském kraji, jenž v daném období zaznamenal pouze 0,30 procentní snížení podílu zaměstnaných osob v primárním sektoru na celkové zaměstnanosti.

ROZVOJOVÝ POTENCIÁL

Prvým ze čtyř indikátorů rozvojového potenciálu regionu je indikátor výdaje na vědu a výzkum na jednoho zaměstnance. Také v tomto případě dosahuje dlouhodobě nejlepších výsledků Hl. m. Praha, kde se objem finančních prostředků vynaložených na vědu a výzkum pohyboval v průměru na 23.967,35 tis. korunách, což je částka, která odpovídá 385,81 % celorepublikového průměru. Za tímto regionem se na druhém místě umístil Středočeský kraj, v jehož případě na jednoho zaměstnance připadlo 14.613,67 tis. CZK (235,24 %) a jenž byl následován krajem Jihomoravským s 8.063,85 tis. korunami (129,81 %). Tyto tři regiony byly také jedinými kraji, které v objemu výdajů na VaV překročily celorepublikový průměr. Naopak výrazně pod průměrem, a to i v okamžiku, kdy z naší analýzy vyloučíme jak Hl. m. Prahu, tak Středočeský kraj, se nacházel kraj Vysočina s 2.062,11 tis. korunami (33,19, resp. 51,14 %), Ústecký kraj s 1.569,50 tis. CZK (25,26, resp. 38,92 %) a zejména pak Karlovarský kraj, v jehož případě připadly na jednoho zaměstnance výdaje v rozsahu 548,42 tis. korun, což odpovídá 8,83 % průměru 14 krajů a 13,60 % průměru 12 krajů. Ve srovnání s Hl. m. Prahou tak tyto výdaje dosahovaly pouhých 2,29 %.

Regionem, jenž se v letech 2001-2007 vyznačoval největší dynamikou růstu, byl Zlínský kraj, v jehož případě dosahovalo průměrné tempo růstu hodnoty 15,38 %. Podobně vysokou dynamikou se vyznačovalo také Hlavní m. Praha (13,79 %) a Jihočeský kraj, kde výdaje na VaV na jednoho zaměstnance v průměru meziročně vzrostly o 13,40 procent. Naopak nejnižšími tempy růstu se v námi sledovaném období prokazovaly Ústecký (5,53 %), Středočeský (4,92 %) a Karlovarský kraj (2,43 %).

K téměř totožným výsledkům jako v případě indikátoru výdaje na VaV na jednoho zaměstnance, dospějeme v okamžiku, kdy budeme analyzovat objem těchto výdajů na jednoho obyvatele. Také zde je regionem s jednoznačně nejvyššími výdaji na vědu a výzkum Hl. m. Praha, kde se objem těchto prostředků pohyboval v průměru na úrovni 12.496,94 tis. CZK. Z hlediska procentního vyjádření ve vztahu k průměru se pak tento podíl ještě výrazně zvýšil, když dosáhl 418,86 %. Na druhém a třetím místě se zde opět umístil Středočeský (7.007,47 tis. CZK a 234,87 %) a Jihomoravský kraj (3.667,77 tis. korun a 122,93 %), přičemž tyto tři regiony byly opět jedinými, které překročili průměrnou hodnotu příslušného indikátoru. Za o něco výraznější můžeme označit také odstup nejhůře hodnocených krajů, jimiž jsou kraj Vysočina (967,38 tis. korun a 32,42, resp. 52,14 %), Ústecký (684,25 tis. CZK a 22,93, resp. 36,88 %) a Karlovarský, kde se průměrný objem výdajů na VaV na jednoho obyvatele pohyboval na úrovni 261,39 tis. korun, což odpovídá 8,76 % celorepublikového průměru, resp. 14,09 % průměru dvanácti krajů.

Tabulka 29 – Výdaje na vědu a výzkum na 1 zaměstnance (tis. CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	16 696	16 806	19 506	22 141	25 778	30 605	36 239	.
Středočeský kraj	.	13 622	13 904	12 726	13 229	15 562	15 086	18 167	.
Jihočeský kraj	.	2 695	2 838	3 458	3 864	5 356	5 658	5 732	.
Plzeňský kraj	.	2 452	3 099	2 706	3 175	4 187	4 962	5 136	.
Karlovarský kraj	.	459	529	624	676	528	494	530	.
Ústecký kraj	.	1 386	1 280	1 714	1 425	1 647	1 621	1 914	.
Liberecký kraj	.	3 598	3 733	4 056	4 251	5 504	7 459	6 591	.
Královéhrad. kraj	.	2 632	2 509	3 047	4 693	4 550	3 754	4 785	.
Pardubický kraj	.	4 271	4 357	5 420	5 932	6 936	8 133	8 405	.
Vysočina	.	1 332	1 770	1 801	2 226	2 986	2 155	2 165	.
Jihomoravský kraj	.	6 030	6 178	6 824	7 789	9 056	9 808	10 762	.
Olomoucký kraj	.	2 654	3 058	3 182	3 835	4 852	4 544	5 109	.
Zlínský kraj	.	2 582	4 693	3 371	2 944	5 985	6 007	6 090	.
Moravskosl. kraj	.	3 337	2 628	4 608	4 233	4 074	10 310	4 998	.
průměr	.	4 553	4 813	5 217	5 744	6 929	7 900	8 330	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Totéž co platilo o absolutních číslech, dá se říci také o tempech růstu, neboť také v tomto případě můžeme do TOP3 zařadit Zlínský kraj, kde výdaje na VaV vzrostly ročně v průměru o 16,69 %, Jihočeský kraj, jenž na druhé příčce pomyslného žebříčku vystřídal Hl. m. Prahu. V případě Jihočeského kraje pak průměrné tempo růstu dosahovalo 13,90 %, kdežto u Hlavního města Prahy 13,76 procent. S nejnižší dynamikou růstu se pak potýkal kraj Středočeský s 5,37 procenty, následován krajem Ústecký, kde tento růstu odpovídalo 5,31 % a Karlovarským, v jehož případě dosahovala průměrná dynamika růstu hodnoty 2,07 %.

Tabulka 30 – Výdaje na vědu a výzkum na 1 obyvatele (tis. CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	8 723	8 770	10 170	11 362	13 401	16 148	18 904	.
Středočeský kraj	.	6 420	6 746	6 128	6 326	7 392	7 254	8 787	.
Jihočeský kraj	.	1 292	1 356	1 641	1 831	2 565	2 720	2 821	.
Plzeňský kraj	.	1 187	1 509	1 295	1 521	2 048	2 405	2 484	.
Karlovarský kraj	.	223	254	301	317	250	232	253	.
Ústecký kraj	.	611	559	737	621	716	715	833	.
Liberecký kraj	.	1 704	1 793	1 910	2 029	2 586	3 442	3 024	.
Královéhrad. kraj	.	1 248	1 207	1 432	2 151	2 132	1 792	2 297	.
Pardubický kraj	.	1 957	2 009	2 501	2 700	3 225	3 804	3 946	.
Vysočina	.	623	831	839	1 038	1 384	1 011	1 046	.
Jihomoravský kraj	.	2 705	2 785	3 075	3 507	4 117	4 465	5 020	.
Olomoucký kraj	.	1 154	1 368	1 419	1 649	2 147	2 075	2 355	.
Zlínský kraj	.	1 154	2 084	1 530	1 333	2 662	2 790	2 912	.
Moravskosl. kraj	.	1 396	1 120	1 924	1 765	1 744	4 431	2 212	.
průměr	.	2 171	2 314	2 493	2 725	3 312	3 806	4 064	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Indikátorem, jenž má signalizovat napojení regionu na zahraniční kapitál je objem přímých zahraničních investic na 1 obyvatele. I v tomto případě můžeme za nejúspěšnější označit Hl. m. Prahu, u níž dosáhla průměrná hodnota tohoto indikátoru výše 524,38 tis. CZK, což odpovídá 540,63 % úrovni investic ve všech čtrnácti krajích České republiky. Daleko za úrovní investic v Praze se pak v letech 2000-2006 nacházely zbývající regiony ČR, o čemž svědčí také údaje zachycující vývoj ve Středočeském kraji, který v daném časovém úseku zaznamenal druhý největší objem PZI na jednoho obyvatele, a to ve výši 115,38 tis. korun, díky čemuž se tento kraj stal druhým a zároveň posledním regionem, jenž překročil celorepublikový průměr. Třetí místo pomyslného žebříčku zaujal kraj Plzeňský s 83,27 tis. CZK a s 85,85 procentním podílem.

Mezi regiony s nejmenším objemem přímých zahraničních investic na 1 obyvatele pak v námi analyzovaném období opět patřil Karlovarský kraj, kde se příslušná hodnota pohybovala, v absolutním vyjádření, na úrovni 46,01 tis. korun, což odpovídalo 47,44 % průměru. Za Karlovarským krajem se dále pohyboval kraj Olomoucký (41,95 tis. korun) a Královéhradecký, kde zahraniční ekonomické subjekty v průměru investovaly, v přepočtu na jednoho obyvatele, pouhých 40,59 tis. CZK, což je částka, jež odpovídá 41,85 % průměrných PZI ve všech 14 krajích.

Kraj s nejvyšším tempem růstu přímých zahraničních investic byl v letech 2000 a 2006 kraj Vysočina, kde se PZI meziročně zvýšily v průměru o 23,45 p. b. Tento kraj byl pak následován Moravskoslezským a Libereckým krajem, v jejichž případě dosáhly PZI průměrné dynamiky růstu 22,61 a 19,95 %. Na druhé straně spektra se nacházel kraj Jihomoravský s 5,42 a Královéhradecký s 3,97 %. Jediným krajem, v jehož případě jsme zaznamenali průměrný pokles, resp. dlouhodobou stagnaci přímých zahraničních investic na obyvatele tak byl Ústecký kraj, kde průměrné tempo růstu dosahovalo výše -0,01 procenta.

Tabulka 31 – Objem přímých zahraničních investic na 1 obyvatele (tis. CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	329,66	417,77	527,61	461,08	511,39	677,97	745,16	.	.
Středočeský kraj	87,02	93,33	101,79	118,68	112,44	137,89	156,50	.	.
Jihočeský kraj	49,65	56,37	61,44	52,70	66,29	90,72	96,24	.	.
Plzeňský kraj	60,32	71,18	91,12	90,51	86,00	88,00	95,78	.	.
Karlovarský kraj	34,52	36,55	48,58	45,43	50,70	52,72	53,59	.	.
Ústecký kraj	73,70	84,54	93,05	82,63	92,25	75,22	73,64	.	.
Liberecký kraj	36,76	41,57	52,20	67,51	102,00	107,49	109,51	.	.
Královéhrad. kraj	31,05	35,99	41,65	44,31	47,20	44,70	39,21	.	.
Pardubický kraj	44,07	54,77	52,94	78,59	68,67	71,17	74,94	.	.
Vysočina	28,19	47,69	36,13	62,45	65,58	69,04	99,79	.	.
Jihomoravský kraj	44,99	51,72	52,31	62,36	80,47	52,17	61,76	.	.
Olomoucký kraj	27,67	37,88	41,50	48,38	52,83	43,93	41,48	.	.
Zlínský kraj	34,00	44,47	51,94	47,55	48,89	50,07	50,25	.	.
Moravskosl. kraj	28,93	30,98	40,69	56,39	65,51	71,02	98,31	.	.
průměr	65,04	78,92	92,35	94,18	103,59	116,58	128,30	.	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Úspěšnost Hl. m. Prahy v oblasti rozvojového potenciál potvrzuje také poslední indikátor, jenž je do této sféry zařazen a jímž je tvorba hrubého fixního kapitálu na jednoho obyvatele. Tento indikátor tedy zachycuje podíl výdajů, které v dané regionu skutečně vynaložily jednotlivé ekonomické subjekty na pořízení investičního majetku, zásob a cenností, což ukazuje na možný budoucí růstový potenciál příslušného regionu. Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 32, pak dospějeme k závěru, že v letech 2000-2007 dosáhl v Praze objem nově vytvořeného hrubého fixního kapitálu na obyvatele průměrné výše 169,43 tis. korun, díky čemuž tento region o 74,68 % překročil celorepublikový průměr. Podobně jako v případě PZI, také u THFK se na druhém a třetím místě umístil Plzeňský a Středočeský kraj, v jejichž případě se tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele pohybovala na úrovni 68,79 tis. CZK (70,92 %) a 67,30 tis. korun (69,38 %).

Regiony s nejnižším objemem tvorby hrubého fixního kapitálu na jednoho obyvatele pak v letech 2000 až 2007 byly Královéhradecký kraj s 50,82 tis. CZK (52,40 % průměru s Hl. m. Prahou a 79,26 % bez Hlavního města Prahy), Zlínský kraj s 50,64 tis. (52,21, resp. 78,98 %) a Pardubický kraj, v jehož případě dosáhl podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na jednoho obyvatele 49,06 tis. korun, což značí, že se v tomto regionu dostaly investice na 50,58 % celorepublikového průměru, resp. 76,52 % průměru všech krajů, vyjma Hl. m. Prahy.

Nejvyšší dynamiky růstu tvorby hrubého fixního kapitálu na obyvatele dosahovalo v letech 2000-2007 Hlavní město Praha, kde THFK rostla v průměru o 10,27 procent za rok. Druhé nejvyšší průměrné tempo růstu jsme zaznamenali u Ústeckého kraje (7,77 %), jenž je následován krajem Jihomoravským s 6,79 %. Na druhé straně spektra se nacházel Liberecký kraj, kde tvorba hrubého fixního kapitálu v podstatě stagnovala (0,04 %) a dva kraje, v jejichž případě docházelo k víceméně pravidelnému poklesu THFK na obyv., o čemž svědčí také dosažená tempa růstu, jež v případě Jihočeského kraje dosáhlo hodnoty -0,39 % a v případě Královéhradeckého kraje dokonce -1,97 %.

Tabulka 32 – Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (tis. CZK)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	124,55	134,69	156,82	141,61	174,68	173,00	203,18	246,91	.
Středočeský kraj	59,42	66,23	56,57	64,56	70,79	76,26	74,34	70,21	.
Jihočeský kraj	61,19	69,43	55,26	68,84	63,57	74,33	60,36	59,52	.
Plzeňský kraj	72,70	55,21	57,50	57,98	67,72	57,65	97,65	83,91	.
Karlovarský kraj	36,38	61,89	56,38	62,77	56,47	57,83	50,08	49,91	.
Ústecký kraj	43,15	54,59	51,26	62,95	50,87	48,49	53,78	72,86	.
Liberecký kraj	52,99	45,07	55,22	62,30	63,57	56,65	49,64	53,13	.
Královéhrad. kraj	55,13	43,02	63,20	51,14	54,97	46,46	44,69	47,96	.
Pardubický kraj	43,07	50,83	53,01	50,47	54,55	44,96	42,02	53,58	.
Vysočina	54,79	52,97	49,86	49,86	53,62	59,82	50,82	64,78	.
Jihomoravský kraj	52,87	50,43	54,06	74,78	62,43	80,39	75,98	83,73	.
Olomoucký kraj	45,69	67,85	50,38	46,44	54,05	46,72	46,71	50,09	.
Zlínský kraj	43,87	48,25	61,07	50,00	51,64	45,18	51,93	53,17	.
Moravskosl. kraj	42,93	52,52	52,69	42,93	46,13	50,13	60,80	61,32	.
průměr	56,34	60,93	62,38	63,33	66,08	65,56	68,71	75,08	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

2.3 ÚZEMNÍ SFÉRA

Územní sféra je v rámci námi navržené soustavy indikátorů rozčleněna, podobně jako sféra ekonomická do čtyř integrovaných indikátorů, jimiž jsou:

- integrovaný indikátor osídlení (INI10),
- integrovaný indikátor životní prostředí (INI11),
- integrovaný indikátor dopravní infrastruktura (INI12)
- a v neposlední řadě také integrovaný indikátor technická infrastruktura (INI13).

Mezi indikátory zachycující problematiku osídlení pak řadíme podíl městského obyvatelstva, celkovou hustotu obyvatelstva na km², podíl zastavěných ploch z území kraje a hustotu obyvatel na 1 ha zastavěné plochy. Pro zachycení vývoj v oblasti životního prostředí považujeme za nejvýznamnější indikátory emise oxidu siřičitého na km², emise tuhých znečišťujících látek na km², produkce komunálních odpadů na obyvatele a podíl regionu na vypouštění odpadních vod. Integrovaný indikátor dopravní infrastruktura je tvořen hustotou dálnic a silnic v km na 100 km², počtem obyvatel cestujících veřejnou dopravou na km², hustotou železničních tratí v km na km² a počtem veřejných letišť z celkového počtu letišť určených pro mezinárodní přepravu. Technickou infrastrukturu poměříme pomocí hustoty přenosových sítí elektřiny v km na km², podílem plynofikovaných obcí, podílem obyvatelstva připojeného na veřejné vodovody a podílem obyvatel napojených na kanalizaci s čistítkami odpadních vod. Jak je z výše uvedeného zřejmé z původních 10 primárních a 38 sekundárních indikátorů jsme pro konstrukci integrovaných indikátorů zachycujících vývoj ve

sféře územní zvolili 16 sekundárních indikátorů, na jejichž vývoj se zaměříme v následující části této studie.

OSÍDLENÍ

V oblasti osídlení považujeme za jeden z významných indikátorů indikátor podíl městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel regionu, neboť tento indikátor zachycuje stupeň urbanizace území námi analyzovaného kraje.

Podíváme-li se na vývoj podílu městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel regionu v jednotlivých krajích České republiky, pak dospějeme k závěru, že v letech 2000 až 2008 dosahovalo stabilně nejvyšších hodnot, zcela v logice věci, Hl. m. Praha, v jejímž případě odpovídal příslušný indikátor v průměru 100 %, což znamená, že se tento region nacházel na 143,90 % průměrné hodnoty daného indikátoru v ČR. Také druhou a třetí pozici můžeme označit za dlouhodobě stabilní. Druhého nejvyššího podílu obyvatel žijících ve městech tak v letech 2000-2008 pravidelně dosahoval Karlovarský kraj (81,56 %, tj. 117,36 % průměru) a třetí nejvyšší hodnota je „rezervována“ pro kraj Ústecký, v jehož případě žilo ve městech v průměru 79,80 % obyvatel (114,83 %). Kromě těchto tří regionů dosahovaly v daném období nadprůměrné hodnoty také Liberecký a Moravskoslezský kraj.

Tabulka 33 – Podíl městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel regionu (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Středočeský kraj	55,8	54,9	54,7	54,5	54,6	54,4	54,7	54,7	54,4
Jihočeský kraj	65,0	64,5	64,4	64,2	63,9	64,3	65,1	65,0	64,8
Plzeňský kraj	67,5	67,0	66,9	66,9	66,7	66,6	67,4	67,9	68,1
Karlovarský kraj	81,8	81,4	81,1	80,9	80,6	80,5	81,0	83,4	83,2
Ústecký kraj	80,4	79,8	79,7	79,5	79,3	79,1	79,9	80,3	80,2
Liberecký kraj	78,9	78,5	78,2	78,0	77,9	77,8	78,7	78,6	78,5
Královéhrad. kraj	69,0	68,5	68,4	68,2	68,0	67,8	67,8	68,3	68,1
Pardubický kraj	62,0	61,6	61,5	61,3	61,2	61,0	61,3	62,0	62,1
Vysočina	59,2	58,7	58,7	58,6	58,4	58,5	58,4	58,5	58,4
Jihomoravský kraj	63,1	63,4	63,1	63,0	62,8	62,9	62,7	62,7	62,5
Olomoucký kraj	58,0	57,7	57,5	57,3	57,2	57,5	57,8	57,6	57,3
Zlínský kraj	61,2	60,7	61,4	61,3	61,2	61,1	60,9	60,8	60,6
Moravskosl. kraj	77,3	77,1	77,3	77,1	77,0	76,6	76,4	76,2	76,1
průměr	70,0	69,6	69,5	69,3	69,2	69,2	69,4	69,7	69,6

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Za regiony s nejnižší hodnotou podílu městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel pak můžeme označit kraj Vysočina (58,58 a 84,30 %), Olomoucký kraj (57,55 a 82,82 %) a Středočeský kraj (54,74 a 78,76 %), což značí, že v letech 2000-2008 žilo ve středočeských městech o 24,01 procent méně obyvatel než ve městech Karlovarského kraje. V procentním vyjádření to znamená, že ve Středočeském kraji tento indikátor dosahoval pouhých 67,11 % hodnoty daného indikátoru v kraji Karlovarském.

Pokud bychom z našeho srovnání vyloučili, z důvodu jeho specifčnosti, hlavní město, pak bychom dospěli k závěru, že vyšší než průměrné úrovně podílu městského obyvatelstva dosahují, kromě čtyř výše uvedených krajů, také kraj Královéhradecký a Plzeňský.

Z hlediska dynamiky růstu se pak jako nejúspěšnější jeví Karlovarský kraj, kde podíl městského obyvatelstva ročně vzrostl v průměru o 0,21 procentních bodů. Kromě tohoto regionu dosahoval víceméně pravidelných kladných přírůstků také podíl v Plzeňském (0,11 %) a Pardubickém kraji (0,03 %). Naopak nejnižší průměrné tempo růstu podílu obyvatel měst na celkovém počtu obyvatel regionu můžeme zaznamenat u Královéhradeckého (-0,18 %), Moravskoslezského (-0,21 %) a Středočeského kraje (-0,32 %).

Mezi indikátory zachycující vývoj v oblasti osídlení jednotlivých regionů České republiky jsme dále zařadili také celkovou hustotu obyvatel na jeden kilometr čtvereční. Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 34, pak zjistíme, že nejvyšší hustotou obyvatel se opět vyznačuje Hl. m. Praha (v průměru 2.387 obyvatel na km²), která tak o 740,95 p. b. převyšovala průměrnou úroveň tohoto indikátoru ve všech 14 regionech České republiky. Na pomyslném druhém místě se umístil Moravskoslezský kraj (229 obyvatel a 80,58 %, resp. 187,39 % po vyloučení Prahy), jenž byl následován Jihomoravským krajem se 159 obyvateli na jeden kilometr čtvereční (56,13, resp. 130,53 %). Pokud bychom z našeho hodnocení vyloučili Hl. m. Prahu, pak bychom dospěli k závěru, že mezi kraje, které překročily hranici průměru patří ještě Ústecký (126,67 %), Zlínský (122,41 %), Liberecký (111,39 %) a Olomoucký kraj (101,02 %).

Tabulka 34 – Celková hustota obyvatel na 1 km²

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	2 382	2 339	2 343	2 350	2 360	2 382	2 395	2 443	2 486
Středočeský kraj	101	102	102	103	104	105	107	109	112
Jihočeský kraj	62	62	62	62	62	62	63	63	63
Plzeňský kraj	73	73	73	73	73	73	73	74	75
Karlovarský kraj	92	92	92	92	92	92	92	93	93
Ústecký kraj	155	154	154	154	154	154	154	156	157
Liberecký kraj	136	135	135	135	135	136	136	137	138
Královéhrad. kraj	116	115	115	115	115	115	116	116	117
Pardubický kraj	113	112	112	112	112	112	112	113	114
Vysočina	74	74	74	74	74	75	75	76	76
Jihomoravský kraj	162	160	160	160	160	157	157	159	159
Olomoucký kraj	126	125	124	124	124	121	121	122	122
Zlínský kraj	151	150	150	149	149	149	149	149	149
Moravskosl. kraj	229	227	227	227	226	230	230	230	230
průměr	284	280	280	281	281	283	284	289	292

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Na druhé straně spektra se pak nacházel kraj Vysočina, Plzeňský a Jihočeský kraj, kde byl počet obyvatel na jeden kilometr čtvereční o 166 osob nižší než v Moravskoslezském kraji, z čehož vyplývá, že tento region se u daného indikátoru nacházel na 27,31 % úrovně druhého nejhustěji osídleného kraje České republiky.

V letech 2000 až 2008 vzrostla celková hustota obyvatel na km² nejrychleji ve Středočeském kraji, a to o 1,24 procentních bodů. S určitým odstupem se za Středočeským krajem drželo Hl. m. Praha, kde dynamika růstu dosahovala výše 0,54 %, a kraj Plzeňský, v jehož případě vzrostla hustota obyvatel o 0,41 %. Jedinými třemi kraji, které se v celém námi analyzovaném období vyznačovaly téměř setrvalým poklesem celkové hustoty obyvatel na kilometr čtvereční tak byly kraj Zlínský s -0,13 % a dále pak Jihomoravský (-0,18 %) a Olomoucký s -0,37 %.

Podobně jako u předchozích dvou indikátorů, také v případě podílu zastavěných ploch z území kraje dosáhlo v letech 2000-2008 nejvyšší hodnoty příslušného indikátoru Hl. m. Praha, kde se tento podíl pohyboval v průměru na 9,83 %, což je 446,82 procent průměru. Za Prahou se dále nacházely dva moravské regiony, jimiž jsou Moravskoslezský kraj, kde tento podíl odpovídal 2,24 % (101,70 a 138,71 % bez Prahy), a Jihomoravský kraj s 1,97 % (89,65, resp. 122,27 %). K regionům s nejmenším podílem zastavěných ploch pak můžeme opět zařadit kraje Vysočina, Jihočeský a nově také Karlovarský kraj, jenž dosahoval 45,41 % průměru všech 14 regionů a pouhých 10,16 % úrovně Hl. m. Prahy. Pokud bychom tento podíl určovali ve vztahu pouze k 13 regionům, tj. bez hlavního města, pak by jeho hodnota dosáhla výše 61,93 %.

Krajem vyznačujícím se v námi analyzovaném období nejvyšší průměrnou dynamikou růstu bylo Hl. m. Praha, kde se podíl zastavěných ploch zvětšoval v průměru o 0,61 % ročně. Na pomyslném druhém místě se v tomto časovém úseku umístil kraj Liberecký s 0,42 %, jenž byl poměrně těsně následován krajem Středočeským, kde tempo růstu dosáhlo výše 0,38 procent. K nejmenšímu propadu počtu zastavěných ploch pak došlo v Moravskoslezském kraji (-0,28 %), Ústeckém kraji (-0,30 %) a Karlovarském kraji (-1,01 %).

Tabulka 35 – Podíl zastavěných ploch z území kraje (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	9,61	9,69	9,75	9,79	9,82	9,84	9,89	9,99	10,09
Středočeský kraj	1,87	1,88	1,89	1,89	1,90	1,90	1,91	1,92	1,93
Jihočeský kraj	1,05	1,04	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05
Plzeňský kraj	1,29	1,29	1,29	1,29	1,29	1,28	1,28	1,29	1,29
Karlovarský kraj	1,04	1,04	1,02	1,01	0,98	0,98	0,98	0,97	0,96
Ústecký kraj	1,78	1,78	1,78	1,78	1,73	1,71	1,71	1,72	1,73
Liberecký kraj	1,60	1,59	1,59	1,59	1,59	1,59	1,59	1,65	1,65
Královéhrad. kraj	1,95	1,95	1,96	1,95	1,95	1,95	1,95	1,94	1,95
Pardubický kraj	1,57	1,58	1,58	1,58	1,59	1,59	1,59	1,60	1,60
Vysočina	1,22	1,23	1,23	1,23	1,23	1,24	1,24	1,25	1,26
Jihomoravský kraj	1,98	1,98	1,98	1,98	1,98	1,96	1,97	1,97	1,97
Olomoucký kraj	1,61	1,61	1,58	1,58	1,58	1,57	1,57	1,57	1,57
Zlínský kraj	1,83	1,83	1,83	1,82	1,82	1,82	1,82	1,82	1,82
Moravskosl. kraj	2,26	2,26	2,26	2,25	2,24	2,23	2,22	2,21	2,21
průměr	2,19	2,20	2,20	2,20	2,20	2,19	2,20	2,21	2,22

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Podíváme-li se na vývoj čtvrtého indikátoru z oblasti osídlení, pak dospějeme k závěru, že i v tomto případě dosahovalo největší hustoty obyvatel na 1 hektar zastavěné plochy Hlavní město Praha (242,76 obyvatel, 208,08 % průměru), jež bylo následováno Moravskoslezským

(102,22 a 117,94, resp. 136,90 % průměru) a nově také Karlovarským krajem, kde hustota osídlení dosahovala výše 92,22 obyvatel na 1 ha, což značí 106,40, resp. 123,51 % průměru (ve druhém případě po vyloučení Prahy). Naopak s nejnižší hustotou obyvatelstva se dlouhodobě potýkaly Královéhradecký (59,23, 68,34, resp. 79,33 %), Plzeňský (56,95, 65,70, resp. 76,27 %) a Středočeský kraj, kde hustota obyvatel dosahovala průměrné výše 55,32 osob na jeden hektar zastavěné plochy, což bylo o 187,45 obyvatel méně než v Hl. m. Praze, díky čemuž se Středočeský kraj nacházel v případě tohoto indikátoru na 22,79 % výše uvedeného regionu. Pokud bychom hustotu obyvatelstva ve Středočeském kraji porovnali s Moravskoslezským kraje, pak bychom zjistili, že v tomto případě je počet obyvatel na jeden hektar nižší „pouze“ o 46,09 osob, což znamená, že hustota obyvatel je ve středních Čechách o téměř polovinu nižší než na severu Moravy a ve Slezsku.

Tabulka 36 – Hustota obyvatel na 1 ha zastavěné plochy

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	247,82	241,34	240,22	240,13	240,31	241,93	242,13	244,62	246,35
Středočeský kraj	54,11	54,33	54,35	54,53	54,72	55,25	55,82	56,81	57,93
Jihočeský kraj	59,52	59,47	59,41	59,33	59,51	59,66	59,88	60,01	60,22
Plzeňský kraj	56,51	56,52	56,40	56,42	56,46	56,85	57,14	57,68	58,56
Karlovarský kraj	88,03	87,75	90,41	90,60	93,35	93,42	93,98	95,72	96,71
Ústecký kraj	87,33	86,40	86,43	86,52	89,05	90,00	90,01	90,82	90,45
Liberecký kraj	84,89	84,87	84,95	85,03	84,88	85,46	85,86	83,04	83,68
Královéhrad. kraj	59,25	59,11	58,93	58,89	58,90	59,14	59,31	59,68	59,89
Pardubický kraj	71,63	71,23	70,95	70,69	70,48	70,45	70,63	70,88	71,22
Vysočina	60,68	60,19	59,94	59,90	59,68	60,57	60,50	60,45	60,30
Jihomoravský kraj	81,78	80,95	80,78	80,92	80,95	80,04	80,05	80,62	80,80
Olomoucký kraj	78,13	77,58	78,54	78,50	78,29	77,52	77,53	77,61	77,54
Zlínský kraj	82,55	81,89	81,95	81,99	81,85	81,76	81,76	81,79	81,95
Moravskosl. kraj	101,44	100,61	100,64	100,92	101,13	103,28	103,50	104,25	104,22
průměr	86,69	85,87	85,99	86,03	86,40	86,81	87,01	87,43	87,84

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Pokud se podíváme na dynamiku růstu, pak musíme konstatovat, že nejrychlejším tempem se hustota obyvatel na 1 ha zastavěné plochy zvyšoval v Karlovarském kraji, a to o 1,18 % ročně. Tento kraj byl následován Středočeským krajem s 0,86 procenty a Plzeňským krajem, kde průměrná dynamika růstu dosáhla výše 0,45 procent. Kraji s nejnižší, resp. zápornou dynamikou růstu hustoty obyvatel pak byly kraje Olomoucký (-0,09 %), Jihomoravský (-0,15 procent) a Liberecký (-0,18 %).

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Z hlediska životního prostředí přiřazujeme všem čtyřem indikátorům stejnou váhu, neboť všechny tyto indikátory považujeme za stejně důležité. Prvním z těchto čtyř indikátorů, na nějž zaměříme svou pozornost, pak bude indikátor emise oxidu siřičitého na kilometr čtvereční.

Jak je zřejmé z tabulky 37, nejmenšího objemu emisí oxidu siřičitého na jeden kilometr čtvereční dosahoval v letech 2000-2007 Jihomoravský kraj, kde tento indikátor nabýval

průměrné výše 0,55 tun na km², což odpovídalo 16,63 % průměru všech 14 krajů České republiky. Mezi regiony s nejnižším podílem emisí oxidu siřičitého se dále řadil kraj Vysočina a Jihočeský kraj, v jejichž případě dosahovaly průměrné hodnoty 0,58, resp. 1,13 tun na kilometr čtvereční. S nejvyššími průměrnými objemy SO₂ na km² se pak v námi sledovaném období setkáváme v Moravskoslezském (5,34 tun, což činí 161,53 % průměru), Karlovarském (5,61 t a 169,50 %) a zejména pak v Ústeckém kraji, kde na jeden kilometr čtvereční připadlo v průměru 14,22 tun SO₂, díky čemuž tento region překročil celorepublikovou úroveň o 330,05 %.

Za neúspěšnější region z hlediska dynamiky růstu můžeme v tomto případě označit Liberecký kraj, v němž mezi roky 2000 a 2007 klesal objem emisí v průměru o 12,07 procentních bodů za rok. K druhému největšímu průměrnému poklesu pak došlo v Hl. m. Praze (-9,26 %) a na pomyslném třetím místě se umístil kraj Vysočina, kde emise oxidu siřičitého meziročně klesaly o 8,86 p. b. S nejnižším poklesem tohoto druhu emisí se pak v daném období potýkal Karlovarský kraj (-0,61 %), přičemž zbývající dva kraje, již nezaznamenaly průměrný pokles, ale naopak průměrný nárůst objemu emisí SO₂ na km². Konkrétně se jednalo o Moravskoslezský kraj s průměrnou dynamikou růstu ve výši 1,09 % a o kraj Jihomoravský, kde tato dynamika dosahovala výše 3,27 %.

Tabulka 37 – Emise oxidu siřičitého na 1 km² (tuny)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	5,88	6,06	3,96	3,82	4,87	4,79	4,60	2,98	.
Středočeský kraj	2,55	2,65	2,47	2,37	2,31	2,25	2,12	2,13	.
Jihočeský kraj	1,26	1,24	1,14	1,13	1,16	1,09	1,01	0,99	.
Plzeňský kraj	1,61	1,74	1,56	1,53	1,55	1,54	1,45	1,38	.
Karlovarský kraj	6,64	6,56	5,21	4,83	5,18	4,96	5,12	6,36	.
Ústecký kraj	16,73	13,73	15,11	13,60	13,42	13,49	13,43	14,27	.
Liberecký kraj	2,33	2,03	1,48	1,42	1,30	1,17	1,10	0,95	.
Královéhrad. kraj	2,11	2,00	1,55	1,79	1,93	1,69	1,72	1,64	.
Pardubický kraj	4,19	4,66	4,06	4,73	3,67	3,45	3,10	3,15	.
Vysočina	0,76	0,78	0,61	0,61	0,56	0,48	0,44	0,40	.
Jihomoravský kraj	0,47	0,52	0,50	0,55	0,58	0,58	0,59	0,59	.
Olomoucký kraj	1,56	1,40	1,18	1,22	1,39	1,35	1,13	0,97	.
Zlínský kraj	2,11	2,08	1,77	1,95	2,24	1,84	1,77	1,65	.
Moravskosl. kraj	5,19	5,32	5,21	5,35	5,18	5,42	5,46	5,60	.
průměr	3,81	3,63	3,27	3,21	3,24	3,15	3,07	3,07	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Dalším významným indikátorem zachycujícím vývoj v oblasti životního prostředí je emise tuhých znečišťujících látek na jeden kilometr čtvereční. Regionem, jenž se vyznačuje nejmenším objemem těchto emisí na km², je opět Jihomoravský kraj, kde tento podíl dosahoval průměrné hodnoty 0,26 tun, což odpovídalo 38,88 % průměrného objemu emisí v České republice. Na druhém a třetím místě se pak umístily kraj Zlínský (0,41 t a 60,89 %) a Jihočeský (0,42 t a 62,21 %). Nejvyššího objemu emisí tuhých znečišťujících látek v tomto období dosahoval Ústecký kraj s průměrným objemem 0,88 tun, Moravskoslezský kraj s 1,29 tunami a Hl. město Praha s průměrnými 1,84 tunami na kilometr čtvereční, což znamená, že Praha překračovala celorepublikový průměr o 171,85 procentních bodů.

Tabulka 38 – Emise tuhých znečišťujících látek na 1 km² (tuny)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	2,87	2,78	1,38	1,43	1,23	1,35	.	.	.
Středočeský kraj	0,62	0,60	0,66	0,67	0,63	0,49	.	.	.
Jihočeský kraj	0,40	0,35	0,48	0,50	0,50	0,30	.	.	.
Plzeňský kraj	0,54	0,44	0,48	0,54	0,46	0,32	.	.	.
Karlovarský kraj	0,83	0,76	0,52	0,55	0,45	0,38	.	.	.
Ústecký kraj	0,93	0,93	0,96	0,90	0,83	0,74	.	.	.
Liberecký kraj	0,78	0,65	0,62	0,66	0,59	0,39	.	.	.
Královéhrad. kraj	0,64	0,55	0,62	0,61	0,56	0,41	.	.	.
Pardubický kraj	0,70	0,70	0,71	0,68	0,64	0,43	.	.	.
Vysočina	0,41	0,36	0,48	0,50	0,51	0,38	.	.	.
Jihomoravský kraj	0,22	0,22	0,31	0,31	0,32	0,20	.	.	.
Olomoucký kraj	0,46	0,38	0,49	0,52	0,49	0,33	.	.	.
Zlínský kraj	0,36	0,32	0,48	0,53	0,52	0,27	.	.	.
Moravskosl. kraj	1,33	1,21	1,36	1,55	1,27	1,05	.	.	.
průměr	0,79	0,73	0,68	0,71	0,64	0,50	.	.	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

K poněkud jiným závěrům dospějeme, pokud budeme analyzovat dynamiku růstu emisí. Zde docházelo mezi roky 2000 a 2005 k pravidelnému poklesu ve všech 14 krajích České republiky. Největší průměrné zlepšení pak zaznamenal Karlovarský kraj (-14,51 %) a dále pak Hl. m. Praha (-14,01 %) a Liberecký kraj s -12,84 %. Naopak nejnižší meziroční pokles emisí tuhých znečišťujících látek na 1 km² zaznamenal kraj Středočeský (-4,50 procent), Jihomoravský (-2,23 procent) a zejména pak kraj Vysočina, kde objem emisí ročně poklesl v průměru o 1,61 %.

Jak je zřejmé z údajů zachycených v tabulce 39, nejlepších výsledků v oblasti produkce komunálních odpadů na jednoho obyvatele dosahoval v 2001-2006 Moravskoslezský kraj, kde bylo na jednoho obyvatele v průměru vyprodukováno 256,76 tis. tun odpadů, což znamená, že se tento region nacházel 8,64 p. b. pod celorepublikovým průměrem. Za tímto vedoucím krajem se na druhém místě umístil Plzeňský kraj, kde na jednoho obyvatele připadlo v průměru 257,61 tis. tun odpadů a Pardubický kraj s 263,11 tis. tunami. Naopak nejvyšší průměrnou produkci komunálního odpadu na jednoho obyvatele se v letech 2001-2006 vyznačoval kraj Jihočeský (293,98), Ústecký (318,29) a Středočeský, kde bylo, v přepočtu na 1 obyvatele, vyprodukováno 334,33 tis. tun komunálního odpadu, tj. 118,96 % celorepublikového průměru.

Z hlediska dynamiky růstu, resp. poklesu produkce komunálních odpadů se v námi sledovaných šesti letech jevil jako nejúspěšnější Zlínský kraj, který společně s krajem Ústeckým, byl jedním ze dvou regionů, jež v tomto období zaznamenaly záporné průměrné tempo růstu. V případě Zlínského kraje tak produkce komunálních odpadů na jednoho obyvatele ročně klesala o 2,25 p. b., a v případě Ústeckého kraje o 0,04 p. b. Ostatní regiony České republiky zaznamenaly vývoj zcela opačný. K nejnižším průměrnému přírůstku komunálního odpadu na jednoho obyvatele tak došlo ve Středočeském kraji, a to o 0,06 %. Na opačné straně spektra se pak nacházel kraj Plzeňský (4,83 procent), Liberecký (5,09 procent) a Pardubický (6,99 procent).

Tabulka 39 – Produkce komunálních odpadů na 1 obyvatele (tis. tun)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	234,46	345,11	264,25	263,12	269,97	277,98	.	.
Středočeský kraj	.	337,21	350,85	324,88	308,55	346,25	338,23	.	.
Jihočeský kraj	.	264,18	302,35	308,53	319,64	280,36	288,79	.	.
Plzeňský kraj	.	240,17	238,45	236,32	241,99	284,66	304,05	.	.
Karlovarský kraj	.	293,04	272,83	295,81	295,48	289,21	302,04	.	.
Ústecký kraj	.	319,73	326,94	315,52	312,60	315,85	319,12	.	.
Liberecký kraj	.	215,26	304,22	287,57	283,00	275,04	275,94	.	.
Královéhrad. kraj	.	271,24	258,92	257,50	239,36	280,83	278,54	.	.
Pardubický kraj	.	207,03	274,41	267,07	269,16	270,74	290,27	.	.
Vysočina	.	269,92	278,10	272,28	274,45	266,27	304,35	.	.
Jihomoravský kraj	.	281,03	237,42	277,98	268,97	263,63	282,66	.	.
Olomoucký kraj	.	276,92	254,23	259,10	264,30	275,36	282,59	.	.
Zlínský kraj	.	323,20	291,67	282,16	286,10	271,12	288,39	.	.
Moravskosl. kraj	.	259,21	174,85	257,18	262,52	299,02	287,79	.	.
průměr	.	270,90	279,31	279,01	277,80	284,88	294,34	.	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu a Regionálního informačního servisu

Čtvrtým, a tím pádem také posledním indikátorem, jenž odpovídajícím způsobem zachycuje vývoj v oblasti životního prostředí, je indikátor podílu kraje na vypouštění odpadních vod. V tomto případě můžeme za největšího znečišťovatele označit Hl. m. Prahu, které se na celkovém objemu odpadních vod vypuštěných na území České republiky podílelo 16,43 %. Praze pak poměrně zdatně sekunduje Moravskoslezský kraj, kde tento podíl dosahoval výše 14,14 %, z čehož vyplývá, že oba výše uvedeného kraje se na celorepublikovém objemu vypouštěných odpadních vod podílely z více než jedné třetiny. Pokud bychom do této skupiny započítali také Jihomoravský kraj (9,56 %), jenž se v tomto žebříčku umístil na pomyslném třetím místě, pak by tento podíl byl již čtyřiceti procentní. Výrazně lépe, než výše uvedené regiony dopadl v tomto hodnocení kraj Vysočina (3,85 %), Liberecký kraj (3,39 %) a především pak Karlovarský kraj, který se na vypouštění odpadních vod v České republice podílel pouze 3,14 %.

Ačkoliv Hl. m. Praha dosahovalo, v námi sledovaném období, nejhorších výsledků co se týče podílu kraje na vypouštění odpadních vod, dá se říci, že tento region současně zaznamenal nejvýraznější úspěchy při omezování této negativní aktivity. Pro tento náš závěr hovoří také čísla uvedená v tabulce 40, z nichž vyplývá, že mezi roky 2000 a 2006 poklesl příslušný podíl o 3,38 procentních bodů. S druhým a třetím největším poklesem se pak setkáváme u Karlovarského (-0,78 p. b.) a Zlínského kraje (-0,71 p. b.). Ze čtrnácti námi analyzovaných krajů dosáhla těchto pozitivních výsledků přesná polovina krajů, přičemž z té méně úspěšné skupiny, můžeme za nejhůře se vyvíjející označit kraj Plzeňský s průměrným růstem podílu o 0,91 %, kraj Vysočina, kde docházelo k pravidelnému nárůstu o 1,38 % a Středočeský kraj, v jehož případě se podíl na celkovém vypouštění odpadních vod za námi sledované období zvýšil o 2,59 procentních bodů.

Tabulka 40 – Podíl kraje na vypouštění odpadních vod (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	18,70	18,19	15,96	15,68	15,74	15,43	15,33	.	.
Středočeský kraj	7,31	7,43	8,19	8,38	8,81	9,54	9,90	.	.
Jihočeský kraj	6,97	7,25	7,04	6,95	7,20	7,08	6,83	.	.
Plzeňský kraj	5,44	5,13	5,57	6,22	5,89	6,32	6,34	.	.
Karlovarský kraj	3,67	3,36	2,83	2,95	3,17	3,09	2,89	.	.
Ústecký kraj	7,97	7,77	7,73	7,83	7,73	7,31	7,27	.	.
Liberecký kraj	3,24	3,20	3,26	3,49	3,49	3,60	3,42	.	.
Královéhrad. kraj	4,85	4,98	5,23	5,31	5,07	4,81	4,97	.	.
Pardubický kraj	4,23	4,17	5,10	4,64	4,49	3,88	4,06	.	.
Vysočina	3,14	3,13	3,85	3,82	4,03	4,43	4,52	.	.
Jihomoravský kraj	9,14	9,36	9,82	9,42	9,58	9,61	9,98	.	.
Olomoucký kraj	5,70	4,86	5,57	6,22	5,67	5,32	5,47	.	.
Zlínský kraj	5,68	5,86	5,47	5,29	5,68	5,58	4,97	.	.
Moravskosl. kraj	13,96	15,32	14,39	13,81	13,46	13,99	14,05	.	.
průměr	7,14	7,14	7,14	7,14	7,14	7,14	7,14	.	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

Prvním indikátorem, který, dle našeho názoru, dobře vystihuje vývoj v oblasti dopravní infrastruktury je hustota dálnic, rychlostních silnic a ostatních komunikací v km na 100 km², s jejíž pomocí jsme schopni poměrně dobře analyzovat dopravní obslužnost na daném území.

V případě tohoto indikátoru dosahoval nejvyšší hustotu dálnic a silnic na 100 kilometrů čtverečních, zcela podle očekávání, Středočeský kraj, kde na km² připadalo v průměru 87,29 km komunikací, což odpovídalo 131,26 % celorepublikového průměru. Krajem s druhou a třetí nejhustější sítí dopravních cest byly kraje Pardubický (70,30 km a 119,63 %) a Královéhradecký (78,99 km a 119,16 procent). Mezi regiony s nejnižší hustotou dálnic, rychlostních silnic a ostatních komunikací na sto kilometrů čtverečních se v námi analyzovaném období řadil Jihočeský kraj, kde průměrná hustota odpovídala 60,93 km (91,92 %), Zlínský kraj s 53,36 km (80,50 %) a zejména pak Hlavní město Praha, které se stabilně prokazovala nejmenší hustotou komunikací ze všech čtrnácti námi analyzovaných regionů, přičemž průměrná hodnota tohoto indikátoru dosahovala výše 15,82 km na 100 km², tj. 23,87 % celorepublikového průměru.

K poněkud rozdílným závěrům dospějeme v okamžiku, kdy svou pozornost zaměříme na tempo růstu námi sledovaného indikátoru, neboť v tomto případě se na prvním místě pomyslného žebříčku umístilo Hl. m. Praha, kde se hustota komunikací zvyšovala v průměru o 6,36 procentních bodů za rok. V ostatních regionech České republiky se pak setkáváme s výrazně nižší dynamikou, o čemž svědčí také průměrné tempo růstu, jehož v letech 2001 až 2007 dosáhl druhý nejúspěšnější region, jímž byl Olomoucký kraj, v němž se hustota komunikací zvyšovala v průměru o 0,51 procentního bodu. Třetí pomyslnou příčku obsadil Moravskoslezský kraj s průměrnou dynamikou na úrovni 0,37 %. Víceméně se stagnací rozvoje dálniční a silniční sítě se mezi roky 2001 a 2007 potkáváme u kraje Vysočina

(průměrný růst 0,03 %), Jihočeského kraje (0,01 %) a Ústeckého kraje, kde se hustota dálnic, rychlostních silnic a ostatních komunikací na 100 km² v konečném zúčtování nezměnila (tempo růstu dosáhlo průměrné výše 0,00 %).

Tabulka 41 – Hustota dálnic, rychlostních silnic a ostatních komunikací v km na 100 km²

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	13,51	10,08	9,88	19,24	19,24	19,24	19,56	.
Středočeský kraj	.	86,84	85,60	85,62	88,11	88,11	88,34	88,37	.
Jihočeský kraj	.	60,91	60,90	60,91	60,96	60,94	60,94	60,95	.
Plzeňský kraj	.	67,41	67,40	67,40	67,69	67,71	67,85	67,84	.
Karlovarský kraj	.	61,76	61,73	61,73	62,17	62,02	61,93	62,11	.
Ústecký kraj	.	78,51	78,22	78,24	78,32	78,36	78,60	78,51	.
Liberecký kraj	.	76,83	76,67	76,57	77,61	77,57	77,39	77,48	.
Královéhrad. kraj	.	78,92	78,87	78,85	78,87	78,91	79,29	79,24	.
Pardubický kraj	.	79,27	79,25	79,23	79,23	79,25	79,45	79,44	.
Vysočina	.	74,75	74,84	74,88	73,55	74,97	74,95	74,90	.
Jihomoravský kraj	.	62,24	61,67	61,68	64,22	63,02	62,95	62,93	.
Olomoucký kraj	.	67,34	65,71	65,85	70,54	69,29	69,35	69,44	.
Zlínský kraj	.	53,10	53,23	53,26	53,51	53,39	53,58	53,45	.
Moravskosl. kraj	.	61,41	61,39	61,39	60,70	61,92	62,20	62,79	.
průměr	.	65,92	65,40	65,39	66,77	66,77	66,86	66,93	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Regionálního informačního servisu

Při analýze dopravní infrastruktury považujeme za stejně významný také indikátor počet obyvatel cestujících veřejnou dopravou na kilometr čtvereční. Budeme-li počet přepravených osob analyzovat poněkud podrobněji, pak dospějeme k závěru, že krajem s nejvyšším počtem takto přepravených osob byl v období let 2005-2007, dle našich propočtů, Zlínský kraj, kde bylo na 1 km² přepraveno v průměru 8,77 cestujících ročně, díky čemuž se tento region dostal na 186,50 % průměru všech 14 krajů České republiky. Jako region s druhým největším počtem cestujících v prostředcích veřejné dopravy můžeme označit kraj Moravskoslezský se 7,75 cestujícími (164,87 %) a třetím, v tomto ohledu, nejvytíženějším regionem byl Jihomoravský kraj, v jehož případě daný indikátor dosahoval výše 6,53, což značí 138,84 % průměru. Nad průměr ČR se pak kromě tří výše uvedených krajů dostalo také Hl. m. Praha (137,02 procent), Olomoucký kraj (120,99 procent) a Středočeský kraj (101,71 procent). Za kraje, v nichž na kilometr čtvereční cestuje veřejnou dopravou nejnižší počet obyvatel, můžeme označit Karlovarský (2,78 a 59,22 %), Jihočeský (2,29 a 48,64 %) a Plzeňský kraj (2,07 a 43,49 %). Ve srovnání se Zlínským krajem, tak bylo v kraji Plzeňském přepraveno veřejnou dopravou v průměru o 4,38 cestujících méně, díky čemuž počet cestujících odpovídal cca jedné třetině hodnoty tohoto indikátoru ve Zlínském kraji.

Z hlediska dynamiky růstu počtu obyvatel přepravených veřejnou dopravou dosahovaly v třech námi sledovaných letech nejlepších výsledků tři následující regiony. Hl. m. Praha, kde průměrné tempo růstu nabývalo výše 36,43 %, Jihomoravský kraj s 18,85 % a kraj Pardubický, kde dynamika růstu odpovídala 14,50 procentům. Naopak s poklesem počtu přepravených osob se můžeme setkat především v Karlovarském kraji (-9,19 procent), Zlínském kraji (-9,62) a Ústeckém kraji s -17,64 %.

Tabulka 42 – Počet obyvatel cestujících veřejnou dopravou na 1 km²

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	4,07	7,68	7,58	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	4,33	5,13	4,88	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	2,48	2,24	2,15	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	1,77	2,23	2,20	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	3,03	2,82	2,50	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	4,07	3,69	2,76	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	4,42	4,55	4,40	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	3,62	4,02	3,62	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	3,22	4,14	4,22	.
Vysočina	.	.	.	.	.	2,94	3,71	2,81	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	5,54	6,21	7,83	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	5,59	5,89	5,58	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	9,81	8,47	8,02	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	7,07	8,29	7,89	.
průměr	.	.	.	.	.	4,43	4,93	4,75	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Tabulka 43 – Hustota železničních tratí v km na 1 km²

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	0,37	0,38	0,38	0,38	0,39	0,50	0,49	0,49	.
Středočeský kraj	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12	.
Jihočeský kraj	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,09	0,09	0,09	.
Plzeňský kraj	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,09	0,09	0,09	.
Karlovarský kraj	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,15	0,15	0,15	.
Ústecký kraj	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	.
Liberecký kraj	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	.
Královéhrad. kraj	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,15	0,15	0,15	.
Pardubický kraj	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	.
Vysočina	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,10	.
Jihomoravský kraj	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	.
Olomoucký kraj	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15	0,12	0,11	0,11	.
Zlínský kraj	0,08	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	.
Moravskosl. kraj	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	.
průměr	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

O stavu dopravní infrastruktury v kraji však nesevřdí pouze hustota silniční sítě a počet cestujících přepravených veřejnou dopravou, ale také hustota železničních tratí v km na 1 km². Na rozdíl od hustoty dálnic a ostatních komunikací, v tomto případě se jako nejhustší jeví dopravní síť v Hlavním městě Praze, kde na 1 km² připadlo v průměru 0,42 km železničních tratí, což odpovídá 290,14 % průměrné úrovni. Výrazně menší hustotu vykazují zbývající dva kraje TOP3, a to Ústecký kraj s 0,19 a 132,84 % a Liberecký kraj s 0,17 a 119,23 %. Na druhé straně spektra se naopak pohyboval Plzeňský kraj, kraj

Vysočina a Zlínský kraj, v jejichž případě připadlo na jeden kilometr čtvereční regionu 0,09 km železničních tratí.

Nejvýraznějším průměrný nárůst hustoty železničních tratí na km² jsme pak v letech 2000 až 2007 zaznamenali v Hlavním m. Praze, a to o 4,07 %. Za Prahou se z hlediska dynamiky růstu nacházel Královéhradecký kraj (s průměrným růstem 3,02 %) a kraj Karlovarský (2,08 %). K poklesu hustoty železnic na jeden kilometr čtvereční pak došlo v Ústeckém (-0,06 %), Středočeském (-1,20 %) a Olomouckém kraji (-3,27 %).

Tabulka 44 – Počet veřejných letišť na celkovém počtu letišť pro mezinárodní přepravu (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
průměr	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: nelze nalézt zdroj

Posledním z indikátorů, který jsme zahrnuli do integrovaného indikátoru dopravní infrastruktura je indikátor počet veřejných letišť na celkovém počtu letišť pro mezinárodní přepravu. Zde jsme však narazili, podobně jako v případě indikátoru ekonomická struktura, na problém spojený s dostupností odpovídajících statistických dat. V tomto okamžiku je tedy zapotřebí poznamenat, že z veřejně dostupných statistických databází můžeme získat pouze údaje za Českou republiku jako celek, ale nedostaneme se k informacím, které by mapovaly vývoj příslušného indikátoru na regionální, tj. krajské úrovni. Z tohoto důvodu nemůžeme vývoj tohoto indikátoru blíže analyzovat.

TECHNICKÁ INFRASTRUTURA

S podobným problémem jako v předchozím případě se setkáváme také u prvních dvou indikátorů, které jsou, dle našeho názoru, nezbytné pro správnou deskripci vývoje v oblasti technické infrastruktury. Také zde, jsou data o hustotě přenosových sítí elektrické energie a o podílu plynofikovaných obcí na celkovém počtu obcí v regionu veřejně nedostupná, a to jak na krajské, tak na republikové úrovni. Zatímco u podílu veřejných letišť na letištích určených pro mezinárodní přepravu nám nedostupnost dat nemusí způsobit žádné výrazné problémy při analýze dopravní infrastruktury, v tomto okamžiku se nedostatek potřebných statistických

dat jeví jako fatální, neboť váha těchto dvou indikátorů v příslušném indikátoru dosahuje výše 50 %. Dá se tedy říci, že zde je zcela irelevantní otázka, zda zahrnout či nezahrnout dané indikátory do skupiny indikátorů tvořících integrovaný indikátor INI13. Jedinou otázkou, která tak před námi vyvstává, je ta, zda máme k dispozici adekvátní indikátory, jež by nám umožnil nedostupné indikátory v příslušném integrovaném indikátoru nahradit. Také zde je odpověď zřejmá, neboť data o vývoji v oblasti energií jsou zpravidla veřejně nedostupná, popř. dostupná pouze na celorepublikové úrovni.

Tabulka 45 – Hustota přenosových sítí elektřiny v km na km²

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
průměr	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: nelze nalézt zdroj

Tabulka 46 – Podíl plynofikovaných obcí na celkovém počtu obcí (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.
průměr	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: nelze nalézt zdroj

Prvním z indikátorů, který charakterizuje technickou infrastrukturu a jeho údaje máme k dispozici je tak indikátor podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody. Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 47, pak dospějeme k závěru, že v případě tohoto indikátoru dosahovalo v letech 2000-2007, zcela logicky nejlepších výsledků Hl. m. Praha, kde průměrný podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody dosahoval 99,78 %, což je 110,98 % celorepublikového průměru. Na téměř stejné úrovni jako Praha se nacházel druhý region, v jehož případě překročila hodnota indikátoru průměrnou hodnotu. Tímto regionem byl Karlovarský kraj, kde mělo přístup k veřejným vodovodům v průměru 97,78 % obyvatel, díky čemuž se tento kraj dostal na 108,77 % průměru. Za Karlovarským krajem se následně umístil kraj Ústecký (95,75 a 106,51 %).

Ke krajům s nejnižším podílem obyvatel připojených na veřejné vodovody v námi analyzovaném období patřil kraj Vysočina (85,57 a 95,19 %) a pak také kraj Plzeňský (81,50 a 90,66 %) a Středočeský, kde tento indikátor dosáhl průměrné hodnoty 77,95 %, což odpovídalo 86,71 procentům průměru všech 14 krajů ČR.

Nejvyšší míru změny zaznamenal v tomto období kraj Vysočina, kde podíl obyvatelstva připojených na veřejné vodovody vzrostl v průměru o 20,10 procentních bodů. Tento region byl následován Středočeským krajem s 10,37 p. b. a Zlínským krajem, kde se podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody zvýšil o 9,74 procent. Na opačné straně spektra nalezneme tři kraje, v nichž mezi roky 2000 až 2007 došlo k faktickému poklesu výše uvedeného podílu. Konkrétně se jedná o Hl. m. Prahu s propadem o 0,30 procent, Karlovarský a Jihočeský kraj, v jejichž případě se podíl snížil o 0,77, resp. 1,76 %.

Tabulka 47 – Podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	100,00	100,00	100,00	99,90	99,90	99,50	99,20	99,70	.
Středočeský kraj	72,13	72,50	74,80	74,90	82,00	82,00	82,80	82,50	.
Jihočeský kraj	92,76	92,80	89,00	89,10	91,50	90,50	91,20	91,00	.
Plzeňský kraj	81,43	81,60	81,20	81,30	80,80	81,20	82,40	82,10	.
Karlovarský kraj	99,17	99,00	93,00	98,40	97,80	98,10	98,40	98,40	.
Ústecký kraj	95,12	95,20	96,10	96,20	96,10	95,80	95,90	95,60	.
Liberecký kraj	82,31	83,00	87,50	87,50	88,40	88,30	88,60	88,50	.
Královéhrad. kraj	86,58	86,60	88,20	88,40	90,80	90,90	91,20	91,20	.
Pardubický kraj	91,54	91,50	91,70	91,80	96,30	96,30	95,80	95,80	.
Vysočina	72,90	72,00	87,50	87,50	88,30	90,20	93,20	93,00	.
Jihomoravský kraj	86,94	88,20	92,60	92,60	93,90	93,60	94,80	94,60	.
Olomoucký kraj	81,53	82,00	88,10	88,10	87,20	87,00	87,90	87,90	.
Zlínský kraj	80,06	80,10	85,90	85,90	87,60	88,20	89,70	89,80	.
Moravskosl. kraj	92,54	92,20	95,00	95,00	95,60	96,30	97,50	97,30	.
průměr	86,79	86,91	89,33	89,76	91,16	91,28	92,04	91,96	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu a Regionálního informačního servisu

Pokud se na české a moravské kraje podíváme z pohledu počtu obyvatel připojených na kanalizaci a ČOV, tak opět dospějeme k závěru, že za nejúspěšnější lze označit Hl. m. Prahu, v jejímž případě je napojeno v průměru 99,18 % obyvatel. Tento údaj odpovídá 145,99 procentům průměrného podílu všech 14 krajů České republiky. Také v tomto případě byla Praha následována Karlovarským (85,84 a 126,36 %) a Ústeckým krajem (74,25 a 109,29

%). Kromě těchto tří regionů, pak celorepublikový průměr překročil také Jihomoravský kraj (103,43 %) a Jihočeský kraj s 102,14 procenty. Na opačné straně pomyslného žebříčku se nacházel Liberecký kraj, kde podíl obyvatel připojených na kanalizaci a ČOV dosáhl průměrné hodnoty 59,69 % (87,86 %), a Pardubický kraj, jenž za Libereckým zaostával o 1,55 procentních bodů. S o něco větším odstupem se pak na posledním místě umístil Středočeský kraj, kde podíl dosáhl 55,62 %, což značí, že ve vztahu k celorepublikovému průměru se Středočeský kraj nacházel na 81,88 procentech.

Tabulka 48 – Podíl obyvatel připojených na kanalizaci a ČOV (%)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. město Praha	99,57	100,00	98,89	99,26	99,10	98,76	98,66	.	.
Středočeský kraj	46,38	47,95	53,64	54,18	59,93	62,29	64,97	.	.
Jihočeský kraj	65,29	65,70	65,63	66,88	73,80	74,65	73,78	.	.
Plzeňský kraj	58,56	60,51	65,05	64,95	68,67	70,88	70,62	.	.
Karlovarský kraj	78,56	79,23	82,69	88,88	90,21	90,62	90,71	.	.
Ústecký kraj	68,42	72,08	72,36	77,16	75,81	76,09	77,80	.	.
Liberecký kraj	55,30	56,68	57,94	60,71	61,81	62,74	62,64	.	.
Královéhrad. kraj	58,35	61,93	63,94	62,33	64,22	65,46	65,52	.	.
Pardubický kraj	51,79	50,25	58,28	59,55	61,25	63,05	62,84	.	.
Vysočina	54,26	54,59	55,48	58,88	61,92	67,87	67,96	.	.
Jihomoravský kraj	63,74	64,90	67,09	69,97	72,53	76,60	76,98	.	.
Olomoucký kraj	52,52	54,02	56,42	58,04	64,45	67,40	66,85	.	.
Zlínský kraj	58,13	59,43	61,08	62,79	67,36	68,20	69,61	.	.
Moravskosl. kraj	64,85	68,26	64,82	67,25	63,70	66,06	67,66	.	.
průměr	62,55	63,97	65,95	67,92	70,34	72,19	72,62	.	.

Pramen: vlastní výpočet na základě údajů Českého statistického úřadu

Regionem, který v oblasti kanalizace a čističek odpadních vod dosahoval v námi analyzovaném období nejvyšších změnu podílu, byl Středočeský kraj. V tomto regionu vzrostl podíl obyvatel napojených na kanalizaci o 5,78 procentních bodů. Středočeskému kraji pak poměrně úspěšně sekundoval Olomoucký kraj s 4,10 % a kraj Vysočina, kde se podíl zvýšil o 3,82 %. Mezi kraje s nejnižším přírůstkem podílu obyvatel připojených na kanalizaci a ČOV pak řadíme kraj Královéhradecký (1,95 %), Severomoravský (0,71 %) a Hl. m. Prahu, jež jako jediný ze 14 sledovaných regionů, zaznamenala v letech 2000-2006 pokles námi analyzovaného podílu, a to o 0,15 procentních bodů.

3. ZHODNOCENÍ DISPARIT POMOCÍ NAVRŽENÝCH METOD

Jak již bylo naznačeno v úvodu této studie, v primární fázi našeho výzkumu jsme dospěli k závěru, že pro vlastní výpočet integrovaných indikátorů (dále také INI) se nám jako nejvhodnější jeví dvě konkrétní techniky, a to metoda normované proměnné a metoda bodová. Vzhledem k tomu, že po delší diskusi považujeme za nejvhodnější vypočítat příslušné integrované indikátory pomocí váženého aritmetického průměru, v jehož rámci jsou jednotlivé váhy stanoveny na základě expertního odhadu těch členů řešitelského kolektivu, kteří jsou za danou oblast zodpovědní, nemůžeme k vlastnímu výpočtu INI využít vzorce uvedené v rovnici [9] a [11], ale tyto rovnice musíme mírně upravit. V případě bodové metody tak k vlastnímu výpočtu příslušného integrovaného indikátoru využijeme rovnici [14]:

$$INI_{B;j} = \sum_{i=1}^p \omega_j B_{ij} \quad (14)$$

kde: ω_{ij} – váha i-tého indikátoru pro j-tý region

kdežto v případě metody normované proměnné rovnici [15]:

$$INI_{N;j} = \sum_{i=1}^p \omega_j U_{ij} \quad (15)$$

3.1 INTEGROVANÉ INDIKÁTORY REGIONÁLNÍCH DISPARIT

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ (INI1)

Integrovaný indikátor životní úroveň je v našem pojetí indikátorem, jenž je složen ze tří sekundárních indikátorů, přičemž tyto indikátory byly členy řešitelského kolektivu z navržené škály indikátorů zvoleny tak, aby co možná nejlépe popisovaly jak kvantitativní, tak kvalitativní stránku života občanů příslušného regionu. Tento index tak tvoří:

- čistý disponibilní důchod domácností na jednoho obyvatele,
- vybavenost bytových domácností automobilem
- a vybavenost bytových domácností počítačem.

Zatímco čistý disponibilní důchod považujeme za základní indikátor kupní síly obyvatelstva kraje, vybavenost domácností počítačem a automobilem označujeme za indikátory, které umožňují propojit společenský a individuální způsob života. Tak jako hodnotu všech následujících integrovaných indikátorů, také hodnotu INI1 vypočteme pomocí váženého

aritmetického průměru bodů či normovaných veličin, jež jsou stanoveny pomocí předem určených optimálních hodnot, za něž považujeme průměrnou výši příslušného indikátoru pro daný rok. V případě indikátoru INI1 je pak vlastní hodnota jednotlivých vah stanovena následujícím způsobem: čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele 0,7, vybavenost bytových domácností automobilem 0,2 a vybavenost bytových domácností počítačem 0,1. Vlastní hodnota integrovaného indikátoru je vypočtena pouze pro ty roky námi analyzovaného období, pro něž jsou dostupná data za všechny výše uvedené indikátory.

Tabulka 49 – Integrovaný indikátor životní úrovně INI1 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	1,76	.	1,99	.	2,27	2,37	2,10
Středočeský kraj	.	.	.	0,62	.	0,75	.	0,89	0,92	0,79
Jihočeský kraj	.	.	.	-0,05	.	-0,04	.	-0,13	-0,12	-0,08
Plzeňský kraj	.	.	.	0,00	.	0,00	.	-0,03	-0,02	-0,01
Karlovarský kraj	.	.	.	-0,45	.	-0,65	.	-0,81	-0,86	-0,69
Ústecký kraj	.	.	.	-0,31	.	-0,39	.	-0,47	-0,47	-0,41
Liberecký kraj	.	.	.	-0,33	.	-0,40	.	-0,52	-0,59	-0,46
Královéhrad. kraj	.	.	.	-0,14	.	-0,17	.	-0,21	-0,21	-0,18
Pardubický kraj	.	.	.	-0,33	.	-0,30	.	-0,38	-0,35	-0,34
Vysočina	.	.	.	-0,23	.	-0,33	.	-0,29	-0,35	-0,30
Jihomoravský kraj	.	.	.	0,10	.	0,28	.	0,34	0,35	0,27
Olomoucký kraj	.	.	.	-0,30	.	-0,42	.	-0,41	-0,43	-0,39
Zlínský kraj	.	.	.	-0,26	.	-0,32	.	-0,23	-0,26	-0,27
Moravskosl. kraj	.	.	.	-0,09	.	-0,01	.	-0,01	0,04	-0,02

Pramen: vlastní výpočet

Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 49¹, pak dospějeme k závěru, že nejvyšší životní úroveň dosahoval v letech 2003, 2005, 2007 a 2008 region Hlavní město Praha, jehož integrovaný indikátor nabýval průměrné hodnoty 2,10, z čehož zcela jednoznačně vyplývá, že tento kraj svou životní úroveň výrazně převyšoval všechny ostatní regiony České republiky. Za Hl. m. Prahou se s určitým odstupem držely Středočeský a Jihomoravský kraj, v jejichž případě se hodnota indikátoru INI1 pohybovala v průměru na úrovni 0,79 a 0,27. V případě ostatních regionů nabýval integrovaný indikátor životní úroveň v průměru záporných hodnot.

¹ V rámci tabulek, jež jsou součástí kapitoly 3, jsou jednotlivé kraje České republiky řazeny dle pořadí, které je standardně uváděno jak v rámci výstupů Českého statistického úřadu, tak v rámci Regionálních informačního systému, resp. v rámci dat publikovaných jednotlivými ministerstvy. V příloze této studie jsou pak, z důvodu přehlednosti, tyto tabulky zachyceny také v řazení, jež odpovídá umístění jednotlivých krajů, přičemž regiony, které u jednotlivých indikátorů vypočtených pomocí metody normované proměnné a bodové metody dosáhly rozdílných výsledků, jsou označeny zeleně. V této souvislosti je zapotřebí poznamenat, že vzniklé rozdíly vyplývají zejména z odlišného přístupu obou výše uvedených metod k výpočtu příslušných integrovaných indikátorů. Jak již bylo poznamenáno výše, zatímco metoda normované proměnné bere v potaz relativní proměnlivost indikátorů zahrnutých do příslušného integrovaného indikátoru, bodová metoda počítá pouze s proměnlivostí absolutní.

Za regiony s nejnižší životní úrovní pak můžeme označit Ústecký kraj (průměr -0,41), Liberecký kraj (-0,46) a Karlovarský kraj, kde průměrná hodnota příslušného indikátoru dosahovala výše -0,69.

Nejvýraznějšího zlepšení v této oblasti pak dosáhly opět tři nejméně úspěšné regiony, tj. Hlavní město Praha (0,61), Středočeský kraj (0,30) a Jihomoravský kraj (0,25), přičemž totéž se dá říci o nejméně úspěšném propadu, s nímž se potýkal kraj Ústecký (-0,16), Liberecký (-0,27) a samozřejmě také Karlovarský (-0,42).

K podobným závěrům jako v případě indikátoru vypočteného pomocí metody normované proměnné dospějeme také v okamžiku, kdy k výpočtu INI1 využijeme bodovou metodu. Také zde dosahuje zcela jednoznačně nejvyšší životní úrovně Hl. m. Praha (průměrná hodnota 1.557 bodů), následované Středočeským (1.269) a Jihomoravským krajem (1.141). Za regiony v této oblasti nejméně úspěšné můžeme opět označit kraj Liberecký (838) a Karlovarský (767). K dílčí změně tak v tomto případě došlo pouze na pomyslném dvanáctém místě, kde byl Ústecký kraj vystřídán krajem Pardubickým, jenž v námi analyzovaném období získal v průměru 878 bodů ročně.

Tabulka 50 – Integrovaný indikátor životní úrovně INI1 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	1596,0	.	1561,6	.	1544,9	1525,6	1557,0
Středočeský kraj	.	.	.	1254,7	.	1268,7	.	1279,4	1274,9	1269,4
Jihočeský kraj	.	.	.	969,4	.	988,5	.	955,9	959,7	968,4
Plzeňský kraj	.	.	.	957,9	.	970,9	.	959,0	960,2	962,0
Karlovarský kraj	.	.	.	776,5	.	774,3	.	757,8	757,8	766,6
Ústecký kraj	.	.	.	931,6	.	919,6	.	930,3	935,5	929,3
Liberecký kraj	.	.	.	839,9	.	849,8	.	835,5	825,5	837,7
Královéhrad. kraj	.	.	.	925,5	.	918,4	.	920,2	924,2	922,1
Pardubický kraj	.	.	.	866,2	.	879,6	.	874,6	890,0	877,6
Vysočina	.	.	.	888,4	.	884,4	.	896,9	891,6	890,3
Jihomoravský kraj	.	.	.	1127,4	.	1140,9	.	1149,0	1147,3	1141,1
Olomoucký kraj	.	.	.	889,3	.	876,3	.	889,3	898,0	888,2
Zlínský kraj	.	.	.	894,6	.	893,8	.	917,5	914,8	905,2
Moravskosl. kraj	.	.	.	1082,8	.	1073,0	.	1089,7	1095,0	1085,1

Pramen: vlastní výpočet

K nejvýraznějšímu růstu životní úrovně pak ve sledovaném období došlo v Pardubickém kraji, jenž zaznamenal zlepšení o 24 bodů a ve Zlínském a Středočeském kraji, v jejichž případě se celkové bodové ohodnocení navýšilo shodně o 20 bodů. Naopak nejhlubší propad zaznamenal Liberecký kraj (-14 bodů), Karlovarský kraj (-19) a zejména pak Hl. město Praha, kde se v průběhu let 2003-2008 snížilo bodové ohodnocení příslušného indikátoru o 70 bodů.

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZDRAVOTNÍ STAV (INI2)

Druhým indikátorem v oblasti sociální sféry, na nějž zaměříme svou pozornost je integrovaný indikátor zdravotní stav. Tento indikátor je tvořen čtyřmi sekundárními indikátory, které byly řešiteli ze škály navržených indikátorů vybrány tak, aby umožnily posoudit zdravotní stav obyvatel daného regionu nejen z hlediska délky a kvality života, ale také z pohledu jejich možného pracovního nasazení. Vlastní integrovaný indikátor je tak tvořen čtyřmi indikátory, jimiž jsou:

- naděje na dožití při narození, a to jak v případě mužů, tak v případě žen,
- průměrné procento pracovní neschopnosti
- a zemřelí na novotvary na 1. tis. obyvatel.

Jak je i ze složení INI2 zřejmé, naděje na dožití a počet zemřelých na novotvary jsou indikátory, které považujeme za indikátory délky a kvality života, kdežto průměrné procento pracovní neschopnosti je indikátorem, jenž reprezentuje druhou významnou oblast problematiky zdravotního stavu, jíž je využitelnost stávajícího pracovního fondu. Hodnota vah výše uvedených indikátorů pak byla zodpovědnými řešiteli stanovena následujícím způsobem: naděje mužů na dožití při narození (0,3), naděje žen na dožití při narození (0,3), průměrné procento pracovní neschopnosti (0,1) a zemřelí na novotvary na 1. tis. obyvatel (0,1).

Tabulka 51 – Integrovaný indikátor zdravotní stav INI2 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	0,42	0,50	0,44	0,60	0,36	.	0,67	.	.	0,50
Středočeský kraj	-0,31	-0,14	-0,22	-0,32	-0,49	.	-0,08	.	.	-0,26
Jihočeský kraj	0,22	-0,01	0,23	0,17	0,00	.	0,20	.	.	0,14
Plzeňský kraj	-0,24	-0,50	-0,36	-0,48	-0,48	.	-0,59	.	.	-0,44
Karlovarský kraj	-0,95	-0,64	-0,52	-0,84	-0,68	.	-0,50	.	.	-0,69
Ústecký kraj	-1,14	-1,48	-1,68	-1,38	-1,34	.	-1,38	.	.	-1,40
Liberecký kraj	-0,61	-0,29	-0,61	-0,39	-0,19	.	-0,21	.	.	-0,38
Královéhrad. kraj	0,69	0,55	0,59	0,57	0,76	.	0,54	.	.	0,62
Pardubický kraj	0,97	0,68	0,56	0,46	0,41	.	0,05	.	.	0,52
Vysočina	0,49	0,83	0,69	0,75	0,75	.	1,12	.	.	0,77
Jihomoravský kraj	0,41	0,52	0,41	0,59	0,56	.	0,26	.	.	0,46
Olomoucký kraj	0,13	-0,06	0,19	0,23	0,32	.	-0,03	.	.	0,13
Zlínský kraj	0,48	0,59	0,77	0,43	0,68	.	0,36	.	.	0,55
Moravskosl. kraj	-0,56	-0,55	-0,47	-0,39	-0,65	.	-0,44	.	.	-0,51

Pramen: vlastní výpočet

Jak je z výše uvedené tabulky zřejmé, v případě integrovaného indikátoru INI2 jsme, vzhledem k dostupnosti dat, schopni zhodnotit pouze roky 2000-2004 a 2006, neboť pro zbývající léta nemáme k dispozici dostatek relevantních dat. Z hlediska zdravotního stavu se jako nejúspěšnější, měřeno metodou normované proměnné, jeví kraj Vysočina, kde hodnota INI2 nabývala v průměru výše 0,77. Za Vysočinou se na pomyslném druhém a třetím místě umístily kraj Královéhradecký s koeficientem 0,62 a kraj Zlínský, kde tento indikátor

dosahoval průměrné výše 0,55. Naopak nejhorší úrovní zdravotního stavu, měřeno pomocí INI2, se vyznačovaly kraje Moravskoslezský (-0,51), Karlovarský (-0,69) a zejména pak Ústecký, v jehož případě nabýval výsledný koeficient průměrné hodnoty -1,40. Se zápornou průměrnou hodnotou INI2 se dále potýkal také kraj Plzeňský, Liberecký a Středočeský.

Co se týče zlepšení jednotlivých integrovaných indikátorů, pak zde můžeme konstatovat, že k nejnápadnějším pokrokům v oblasti zdravotního stavu došlo mezi roky 2000 a 2006 v kraji Vysočina, v jehož případě hodnota INI2 vzrostla o 0,63 jednotek. Tento region byl následován Karlovarským a Libereckým krajem (0,45, resp. 0,40), Hl. m. Prahou (0,25), Středočeským (0,24) a Moravskoslezským krajem, který jako poslední zaznamenal průměrné meziroční zlepšení o 0,12 jednotek. Se zhoršením příslušného indikátoru se pak setkáváme u všech zbývajících regionů ČR, přičemž za nejnápadnější lze označit pokles v Ústeckém (-0,23), Plzeňském (-0,35) a Pardubickém kraji (-0,92).

Tabulka 52 – Integrovaný indikátor zdravotní stav INI2 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	1008,3	1017,8	1012,2	1017,2	1000,3	.	1019,6	.	.	1012,6
Středočeský kraj	991,7	998,2	997,7	995,7	987,1	.	1004,6	.	.	995,8
Jihočeský kraj	1005,6	992,1	1005,1	999,4	991,2	.	1000,8	.	.	999,0
Plzeňský kraj	982,7	961,8	972,2	972,0	969,2	.	957,8	.	.	969,3
Karlovarský kraj	979,1	987,4	993,7	983,5	988,6	.	1001,4	.	.	989,0
Ústecký kraj	978,0	964,3	951,1	965,9	972,7	.	969,6	.	.	967,0
Liberecký kraj	968,3	989,9	967,6	977,8	988,2	.	996,0	.	.	981,3
Královéhrad. kraj	1024,8	1017,0	1023,1	1021,6	1024,4	.	1015,5	.	.	1021,0
Pardubický kraj	1061,4	1039,2	1030,4	1026,0	1014,7	.	1004,2	.	.	1029,3
Vysočina	1016,3	1041,6	1027,2	1027,6	1037,1	.	1048,0	.	.	1033,0
Jihomoravský kraj	1003,8	1013,2	1006,1	1016,3	1025,7	.	1006,5	.	.	1011,9
Olomoucký kraj	1005,2	995,5	1006,5	1003,2	1010,3	.	996,1	.	.	1002,8
Zlínský kraj	1034,8	1033,9	1058,7	1024,8	1056,4	.	1021,6	.	.	1038,4
Moravskosl. kraj	985,7	987,0	994,8	1003,3	980,8	.	993,0	.	.	990,8

Pramen: vlastní výpočet

K mírně odlišným výsledkům dospějeme tehdy, pokud si pro výpočet INI2 zvolíme bodovou metodu. Také v tomto případě zůstaly regiony s nejlepším zdravotním stavem kraj Zlínský, Vysočina a Královéhradecký, který však byl v celkovém hodnocení předstížen Pardubickým krajem a v pomyslném žebříčku tak klesl na konečné čtvrté místo (hodnoty průměrných veličin naleznete v tabulce 52). K poněkud výraznějším změnám však došlo v případě krajů s nejhoršími výsledky. V tomto případě se do skupiny tří nejhůře hodnocených regionů dostaly kraje Liberecký (981,32) a Plzeňský (969,28), které tak nahradily kraj Moravskoslezský a Karlovarský, jež se v tomto případě umístily na pomyslném jedenáctém, resp. desátém místě. Krajem s nejhoršími výsledky v oblasti zdravotního stavu i v tomto případě zůstal kraj Ústecký (966,97 bodů).

S nejnápadnějším zlepšením indikátoru INI2 se v případě bodové metody setkáváme opět u kraje Vysočina, a to o plných 32 bodů. Na druhém a třetím místě se umístil kraj Liberecký (28 bodů) a Karlovarský (22). Ke zhoršení pozice kraje z hlediska hodnocení zdravotního

stavu, pak došlo především u kraje Zlínského (-13 bodů), Plzeňského (-25) a Pardubického, kde mezi roky 2000 a 2006 poklesla bodová hodnota o zhruba 57 bodů.

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ VYBAVENOST (INI3)

Indikátorem zaměřeným na problematiku sociální vybavenosti je integrovaný indikátor INI3, který je tvořen čtyřmi sekundárními indikátory. Řešitelský tým tyto indikátory zvolil tak, aby bylo respektováno umístění sociální služeb v hierarchii jak společenských, tak individuálních potřeb obyvatel jednotlivých regionů. Tento integrovaný indikátor tedy tvoří:

- počet lékařů, lůžek v nemocnicích
- a míst v zařízení sociální péče na 10 tis. obyvatel, jako indikátory reprezentující oblast zdravotní a sociální péče,
- a počet středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel, jenž reprezentuje možnost realizace volnočasových aktivit mladé generace.

Zatímco indikátory spojené s oblastí zdravotní a sociální péče mají v rámci tohoto indikátoru všechny stejnou váhu, a to 0,3, indikátor spojený s volnočasovými aktivitami je členy řešitelského týmu považován, z hlediska sociální vybavenosti, za indikátor nejméně významný, pročež mu byla přidělena váha na úrovni 10 %, tj. 0,1.

Tabulka 53 – Integrovaný indikátor sociální vybavenost INI3 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	0,48	0,86	1,02	1,18	0,89	0,93	1,02	.	.	0,91
Středočeský kraj	-0,61	-0,76	-0,79	-0,85	-0,89	-0,75	-0,70	.	.	-0,76
Jihočeský kraj	-0,27	-0,31	-0,37	-0,44	-0,47	-0,50	-0,52	.	.	-0,41
Plzeňský kraj	0,00	0,09	0,17	0,11	0,16	0,11	0,02	.	.	0,09
Karlovarský kraj	0,07	-0,09	-0,22	-0,21	-0,08	-0,12	-0,09	.	.	-0,10
Ústecký kraj	0,64	0,57	0,44	0,39	0,40	0,35	0,34	.	.	0,45
Liberecký kraj	-0,53	-0,67	-0,72	-0,61	-0,57	-0,53	-0,59	.	.	-0,60
Královéhrad. kraj	0,41	0,38	0,33	0,32	0,25	0,20	0,19	.	.	0,30
Pardubický kraj	-0,33	-0,35	-0,29	-0,12	-0,18	-0,10	-0,28	.	.	-0,24
Vysočina	-0,26	-0,33	-0,43	-0,43	-0,46	-0,47	-0,46	.	.	-0,41
Jihomoravský kraj	0,30	0,44	0,52	0,46	0,43	0,43	0,44	.	.	0,43
Olomoucký kraj	0,07	0,08	0,32	0,16	0,31	0,23	0,36	.	.	0,22
Zlínský kraj	0,13	0,10	0,08	0,14	0,24	0,19	0,21	.	.	0,16
Moravskosl. kraj	-0,10	-0,04	-0,06	-0,10	-0,04	0,03	0,07	.	.	-0,03

Pramen: vlastní výpočet

Vydeme-li z údajů zachycených v tabulce 53, pak dospějeme k závěru, že z dlouhodobého hlediska se nejvyšším stupněm sociální vybavenosti vyznačuje Hl. město Praha, v jehož případě nabývá průměrný integrovaný indikátor INI3 hodnoty 0,91. K regionům s vysokou úrovní sociální vybavenosti pak můžeme zařadit také Ústecký (0,45) a Jihomoravský kraj (0,43). Naopak mezi kraje, pro něž byla v letech 2000-2006 typická nízká sociální vybavenost, patří Jihočeský kraj, kde INI3 nabýval v průměru hodnoty -0,41, Liberecký kraj s

-0,60 a především pak kraj Středočeský, kde hodnota integrovaného indikátoru dosahovala výše -0,76.

Pokud svou pozornost zaměříme na zlepšení stávajícího postavení regionů, pak zjistíme, že k nejvýraznějšímu růstu námi sledovaného integrovaného indikátoru došlo v Hlavním městě Praze, a to o 0,54 jednotek. Na druhém a třetím místě se v této oblasti umístily Olomoucký a Moravskoslezský kraj, v jejichž případě hodnota INI3 vzrostla o 0,29, resp. 0,17 jednotek. S nejvýraznějším poklesem INI3 se potýkal kraj Královéhradecký (-0,21), Jihočeský (-0,24) a zejména Ústecký (-0,30).

Také v případě bodové metody se ze sociálního hlediska jeví jako kraj s největší vybaveností Hl. m. Praha, která v letech 2000 až 2006 dosáhla v průměru na 1.158,34 bodů. Kraji s druhou a třetí nejlepší sociální vybaveností pak byl kraj Jihomoravský (1.078,21) a Královéhradecký (1.059,84), který tak předstihl Ústecký kraj, jenž se u tohoto typu hodnocení propadl až na pomyslné šesté místo. Na opačné straně spektra se v tomto případě pohybovaly Jihočeský (891,51), Liberecký (864,89) a Středočeský kraj (851,66).

Tabulka 54 – Integrovaný indikátor sociální vybavenost INI3 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	1050,8	1151,8	1173,2	1237,1	1153,8	1160,9	1180,6	.	.	1158,3
Středočeský kraj	854,0	828,5	845,0	835,6	825,6	883,1	889,8	.	.	851,7
Jihočeský kraj	919,5	907,8	899,8	885,3	881,0	874,2	873,0	.	.	891,5
Plzeňský kraj	1001,4	1023,8	1039,2	1009,9	1019,4	1006,4	992,5	.	.	1013,2
Karlovarský kraj	1031,5	992,8	965,9	967,0	993,8	988,8	994,9	.	.	990,7
Ústecký kraj	1086,8	1069,5	1043,6	1036,6	1037,4	1030,5	1028,8	.	.	1047,6
Liberecký kraj	881,0	849,2	843,8	863,4	868,6	880,3	867,9	.	.	864,9
Královéhrad. kraj	1098,3	1078,7	1065,8	1059,0	1051,8	1034,3	1031,0	.	.	1059,8
Pardubický kraj	986,1	991,3	1002,2	1021,7	1016,7	1018,0	977,0	.	.	1001,9
Vysočina	981,7	956,6	938,4	936,3	929,5	923,1	922,6	.	.	941,2
Jihomoravský kraj	1066,8	1089,7	1095,0	1080,1	1074,1	1071,0	1070,7	.	.	1078,2
Olomoucký kraj	1010,5	1016,6	1057,5	1030,4	1072,3	1057,5	1090,8	.	.	1047,9
Zlínský kraj	1065,5	1047,0	1040,1	1054,8	1069,3	1055,7	1060,5	.	.	1056,1
Moravskosl. kraj	966,1	996,5	990,5	982,8	1006,7	1016,0	1020,0	.	.	997,0

Pramen: vlastní výpočet

Za region s nejvýraznějším zlepšením můžeme v letech 2000-2006 označit opět Hl. m. Prahu, která svůj celkový bodový zisk vylepšila o zhruba 130 bodů. Za Prahou se držely dva moravské kraje, a to kraj Olomoucký (80) a Moravskoslezský, v jehož případě došlo ke zlepšení o 54 bodů. S nejvýraznějším propadem v bodovém hodnocení sociální vybavenosti se pak setkáváme u Ústeckého kraje (-58 bodů), jenž je následován krajem Vysočina (-59) a Královéhradeckým krajem (-67 bodů).

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR BYDLENÍ (INI4)

Integrovaný indikátor bydlení jsme zkonstruovali jako indikátor složený ze tří sekundárních indikátorů, jež byly, ze skupiny předem stanovených indikátorů pro sociální sféru, zvoleny

tak, aby co možná nejlépe popisovaly prostorovou kvalitu bydlení. Tento index je tedy tvořen:

- počtem cenzových domácností na jeden trvale obydlený byt,
- počtem osob v trvale obydlených bytech na jednu obytnou místnost
- a obytnou plochou na jednu osobu v metrech čtverečních.

Hodnota jednotlivých vah byla v rámci INI4 navržena zodpovědnými řešiteli v souladu s důležitostmi, jež příslušnému indikátoru řešitelé přiřkládají. Z tohoto důvodu má v rámci daného indexu nejnižší váhu (0,1) indikátor počet cenzových domácností na jeden trvale obydlený byt a váhu nejvyšší indikátor počet osob v trvale obydlených bytech na jednu obytnou místnost (0,6). Třetímu indikátoru, obytná plocha na jednu osobu v metrech čtverečních, byla řešiteli přidělena váha 0,3.

Vydeme-li v tomto okamžiku z údajů o vývoji bydlení zachycených v kapitole 2 (tabulky 12-14), pak zjistíme, že v letech 2000-2008 nenalezneme žádný rok, pro nějž máme k dispozici všechny dostupné údaje, z čehož vyplývá, že v tomto okamžiku nejsme schopni vypočítat hodnotu integrovaného indikátoru INI4. Přesto se nám zde nabízí řešení, které vychází z průběžných závěrů, které jsme uvedli v subkapitole bydlení, a to konkrétně v části věnované počtu cenzových domácností na jeden trvale obydlený byt. Konkrétně se jedná o následující pasáž: *...v případě tohoto indikátoru jsou regionální disparity natolik nepatrné, že vyvstává otázka, zda jej [myšleno indikátor počtu cenzových domácností na trvale obydlený byt] vůbec do námi navrženého indexu zařadit.* Pokud přistoupíme na výše uvedenou myšlenku a příslušný indikátor z indikátoru INI4 vyjmemme, přičemž jeho váhu rovnoměrně rozdělíme mezi ostatní dva indikátory, pak získáme upravený integrovaný indikátor bydlení UINI4, jehož hodnoty jsou zachyceny v tabulkách 55 a 56.

Tabulka 55 – Upravený integrovaný indikátor bydlení UINI4 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	-0,98	.	-0,64	-0,91	-0,85
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	1,19	.	0,74	0,38	0,77
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	0,79	.	0,56	0,58	0,64
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	0,91	.	0,88	0,77	0,85
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	-2,38	.	-2,01	-1,96	-2,12
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	0,32	.	0,23	0,40	0,31
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	0,31	.	0,51	0,19	0,34
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	0,92	.	1,17	1,20	1,10
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	-0,21	.	-0,16	-0,01	-0,12
Vysočina	.	.	.	.	.	0,21	.	-0,14	0,07	0,05
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	0,39	.	0,15	0,63	0,39
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	0,13	.	-0,05	-0,28	-0,07
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	-0,46	.	-0,29	-0,06	-0,27
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	-1,14	.	-0,94	-1,01	-1,03

Pramen: vlastní výpočet

Jak je z výše uvedené tabulky zřejmé, i v případě upraveného integrovaného indikátoru UINI4 jsme, vzhledem k dostupnosti dat, schopni analyzovat pouze tři konkrétní roky, a to rok 2005, 2007 a 2008. Z hlediska bydlení se jako nejúspěšnější jeví Královéhradecký kraj, kde hodnota UINI4 nabývá průměrné hodnoty 1,10. Za Královéhradeckým krajem se na pomyslném druhém místě umístil kraj Plzeňský s 0,85 jednotkami, jenž je následován krajem Středočeským, kde tento indikátor dosahoval hodnoty 0,77. Naopak nejhoršími podmínkami pro bydlení se vyznačovalo Hl. m. Praha (-0,85), Moravskoslezský kraj (-1,03) a zejména pak kraj Karlovarský s průměrnou hodnotou na úrovni -2,12. Se zápornou průměrnou hodnotou UINI4 se dále potýkal také Zlínský, Pardubický a ve své podstatě také Olomoucký kraj.

Co se týče zlepšení jednotlivých indikátorů, tak zde můžeme konstatovat, že nejvýraznější pokrok zaznamenal v letech 2005-2008 v oblasti bydlení v Karlovarském kraji, v jehož případě hodnota UINI4 vzrostla o 0,42 jednotek. Tento region byl následován Zlínským a Královéhradeckým krajem (0,40 a 0,28). Se zhoršením indikátoru UINI4 se pak setkáváme u Jihočeského (-0,21), Olomouckého (-0,40) a Středočeského kraje (-0,81).

K téměř identickým výsledkům jako v případě metody normované proměnné dospějeme v okamžiku, kdy k výpočtu hodnoty UINI4 využijeme bodovou metodu. Také zde se na prvních třech místech pomyslného žebříčku čtrnácti krajů umístily kraje Středočeský (1.035,55 bodů), Plzeňský (1.038,14) a Královéhradecký, v jehož případě dosáhl UINI4 průměrné výše 1.047,89, a na posledních třech místech Hl. město Praha (967,94), Moravskoslezský kraj (956,88) a Karlovarský kraj, který v letech 2005, 2007 a 2008 získal v průměru 916,47 bodů.

Tabulka 56 – Upravený integrovaný indikátor bydlení UINI4 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	959,5	.	977,9	966,4	967,9
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	1049,8	.	1035,1	1021,8	1035,5
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	1034,8	.	1022,1	1023,4	1026,8
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	1038,1	.	1039,0	1037,3	1038,1
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	907,8	.	921,1	920,5	916,5
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	1021,5	.	1016,6	1026,7	1021,6
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	1013,8	.	1024,5	1008,3	1015,6
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	1038,2	.	1051,4	1054,0	1047,9
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	986,5	.	988,5	995,5	990,2
Vysočina	.	.	.	.	.	1011,1	.	992,2	1001,1	1001,5
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	1016,1	.	1003,6	1029,0	1016,2
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	1005,2	.	994,6	981,4	993,7
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	982,3	.	987,7	997,4	989,2
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	955,2	.	960,7	954,7	956,9

Pramen: vlastní výpočet

Totéž co bylo řečeno v případě absolutních hodnot, téměř do puntíku platí také v okamžiku, kdy budeme vývoj indikátoru UINI4 posuzovat na základě míry změny, k níž v jednotlivých regionech došlo mezi roky 2005 a 2008. Také zde budou mezi kraje s největším bodovým růstem zařazeny Královéhradecký (16), Moravskoslezský (15) a Karlovarský kraj (13), jenž však v tomto případě obsadil pouze pomyslné čtvrté místo, čímž uvolnil cestu ke třetímu

místu kraji Jihomoravskému (zlepšení o 13 bodů). Zcela neměnná pak zůstává situace na konci pomyslného žebříčku, kde se opět nachází kraj Jihočeský (-11 bodů), Olomoucký (-24) a především pak Středočeský (-28 bodů).

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ PATOLOGIE (INI5)

Poslední z námi navrhovaných integrovaných indikátorů, jež mají zachytit vývoj v sociální sféře, je integrovaný indikátor sociální patologie, jenž je složen ze tří sekundárních indikátorů, které, dle našeho názoru, nejlépe vystihují nežádoucí jevy ve společnosti. Vlastní index INI5 je tak tvořen:

- podílem domácností s čistými měsíčními příjmy pod hranicí životního minima, což je indikátor informujícího o míře ohrožení příslušného regionu narůstající chudobou,
- počtem zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel
- a dopravních nehod na 1 km silnic, jako indikátorů poukazujících na bezpečnost, resp. nebezpečnost daného kraje.

Při přiřazování vah pak příslušní řešitelé přisoudili největší váhu, 0,6, podílu domácností s čistým měsíčním příjmem pod hranicí životního minima, neboť tento indikátor považují za potenciální spouštěč ostatních negativních jevů. Zbývajícím indikátorům byly váhy přiděleny následujícím způsobem: počet zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel (0,3) a počet dopravních nehod na 1 km silnic (0,1).

Tabulka 57 – Integrovaný indikátor sociální patologie INI5 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	-3,07	.	-2,78	-2,52	-2,79
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	-0,32	.	-0,48	-0,47	-0,42
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	0,17	.	0,30	0,19	0,22
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	0,30	.	0,29	0,19	0,26
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	0,52	.	0,49	0,57	0,52
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	0,00	.	-0,03	0,01	-0,01
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	0,31	.	0,25	0,29	0,28
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	0,51	.	0,33	0,35	0,40
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	0,76	.	0,56	0,42	0,58
Vysočina	.	.	.	.	.	0,38	.	0,47	0,42	0,42
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	-0,17	.	-0,15	-0,09	-0,14
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	0,28	.	0,46	0,44	0,39
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	0,51	.	0,52	0,44	0,49
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	-0,18	.	-0,23	-0,22	-0,21

Pramen: vlastní výpočet

Z údajů zachycených v tabulce 57 je zřejmé, že krajem, v němž se vyskytuje nejméně společensky nežádoucích jevů, byl v letech 2005, 2007 a 2008 Pardubický kraj, jehož integrovaný indikátor INI5 vypočtený pomocí metody normované proměnné dosahoval

průměrné hodnoty 0,58 jednotek. Pardubický kraj pak byl následován krajem Karlovarským (0,52) a Zlínským s hodnotou INI5 0,49. Na druhé straně spektra, tj. mezi regiony s největším počtem jevů, které bychom mohli označit jako nežádoucí, nalezneme kraj Moravskoslezský (-0,21), Středočeský (-0,42) a zejména pak Hl. m. Prahu, v jejímž případě dosahuje hodnota integrovaného indikátoru sociální patologie -2,79 jednotek. Ke krajům jejichž průměrná výše INI5 nabývala v námi analyzovaném období záporných hodnot, můžeme zařadit ještě kraj Jihomoravský (-0,14) a v podstatě také kraj Ústecký (-0,01).

Ačkoliv Hlavní město Praha dosahovalo u výše uvedeného indikátoru jednoznačně nejhorších výsledků, můžeme říci, že na druhé straně tento region zaznamenal v této oblasti mezi roky 2005 a 2008 také nejvýraznější zlepší, a to o 0,55 jednotky. Na druhém a třetím místě pomyslného žebříčku se pak umístil Olomoucký a Jihomoravský kraj, a to se zlepšením o 0,15, resp. 0,09 jednotky. Mezi regiony, jež se pohybovaly opačným směrem, pak můžeme zařadit Středočeský a Královéhradecký kraj, v jejichž případě INI5 shodně poklesl o 0,16 jednotky, a Pardubický kraj, kde tento propad dosáhl 0,34.

K poněkud odlišným výsledkům dospějeme, pokud se na problematiku sociální patologie podíváme optikou integrovaného indikátoru INI5 vypočteného pomocí bodové metody. V tomto okamžiku zjišťujeme, že krajem s nejmenším množstvím nežádoucích jevů ve společnosti byl kraj Vysočina (9.645,16), následovaný Jihočeským a Pardubickým krajem, v jejichž případě dosahovala hodnota integrovaného indikátoru 7.642,29, resp. 7.193,71 bodů. Naopak u regionů s největším výskytem těchto jevů se situace v podstatě nezměnila, pouze Středočeský kraj byl předstižen krajem Jihomoravským (3.847,34). Také v tomto případě tak mezi regiony s největší mírou sociální patologie můžeme zařadit Moravskoslezský kraj (2.643,06 bodů) a Hl. město Prahu (382,87 bodů).

Tabulka 58 – Integrovaný indikátor sociální patologie INI5 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	421,2	.	420,7	306,6	382,9
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	4846,3	.	5321,1	5243,8	5137,1
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	6942,8	.	7772,8	8211,3	7642,3
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	6370,5	.	7294,9	7471,1	7045,5
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	5473,3	.	5994,7	6593,3	6020,4
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	4038,5	.	4236,3	4259,3	4178,0
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	4446,4	.	4935,6	4883,0	4755,0
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	5951,7	.	6648,9	6966,4	6522,3
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	6873,9	.	7248,3	7458,9	7193,7
Vysočina	.	.	.	.	.	9327,2	.	9381,7	10226,6	9645,2
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	3627,1	.	3936,5	3978,4	3847,3
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	5561,7	.	5645,6	5775,4	5660,9
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	4637,0	.	4978,2	5730,4	5115,2
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	2542,3	.	2685,3	2701,6	2643,1

Pramen: vlastní výpočet

Podíváme-li se na výše uvedené výsledky poněkud podrobněji, pak zjistíme poměrně výrazné bodové rozdíly mezi Prahou a ostatními kraji České republiky (rozdíl mezi Prahou a Moravskoslezským krajem např. činí 2.260,19 bodů). Tento výrazný rozdíl je dán indikátorem

počet dopravních nehod na 1 km silnic, v němž Hl. m. Praha extrémně převyšuje ostatní regiony České republiky, a to jak z důvodu velmi vysoké nehodovosti (průměrný počet dopravních nehod v letech 2000-2008 dosahoval v Praze výše 34.178, kdežto v ostatních krajích České republiky pouze 11.191, což odpovídá pouhým 35,08 % nehodovosti v hlavním městě), tak zejména z důvodu délky silniční sítě v Hl. m. Praze (průměr 61 km oproti 4.221 kilometrům ve zbývajících 13 regionech).

Z hlediska dynamiky růstu se pak jako nejúspěšnější regiony jeví Jihočeský, Karlovarský a Plzeňský kraj, u nichž došlo ke zlepšení o 1.268, 1.120 a 1.100 bodů. Jediným regionem, jenž v případě této metody zaznamenal mezi lety 2005 a 2008 bodový pokles je Hl. m. Praha, kde se hodnota integrovaného indikátoru INI5 snížila o 115 bodů. Ke krajům, jež se vyznačovaly nejnižším přírůstkem bodů, pak můžeme zařadit Olomoucký (214) a Moravskoslezský kraj (159).

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÝ POTENCIÁL (INI6)

Prvním z integrovaných indikátorů zachycujících vývoj v ekonomické sféře je integrovaný indikátor ekonomický potenciál, který je v našem pojetí složen ze tří sekundárních indikátorů. Tyto indikátory byly členy řešitelského kolektivu zvoleny tak, aby co možná nejlépe popisovaly nejen vlastní výkonnost regionu, ale také jeho efektivitu ve srovnání s ostatními regiony České republiky. Vlastní indikátor tak tvoří:

- hrubý domácí produkt na obyvatele,
- produktivita práce
- a objem exportu regionu na obyvatele.

Zatímco hrubý domácí produkt na obyvatele považujeme za základní indikátor vyspělosti příslušného regionu, produktivitu práce označujeme za indikátor jeho ekonomické výkonnosti a objem exportu na obyvatele za míru zapojení příslušného regionu do mezinárodní dělby práce. Hodnota vah jednotlivých indikátorů zařazených do indikátoru INI6 byla jeho autory stanovena na základě poměru mezi průměrnými velikostmi hodnot všech tří výše uvedených indikátorů, a to v následující výši: hrubý domácí produkt na obyvatele 0,5, produktivita práce 0,3 a podíl vývozu jednotlivých krajů na HDP kraje 0,2.

Z údajů zachycených v tabulce 59 je zřejmé, že nejvyššího ekonomického potenciálu dosahoval v letech 2003 až 2007 region Hlavní město Praha, jehož integrovaný indikátor nabýval průměrné hodnoty 2,48, z čehož vyplývá, že tento kraj svým ekonomickým potenciálem výrazně převyšoval všechny ostatní regiony České republiky. Za Hl. m. Prahou se tak s poměrně výrazným odstupem držel Středočeský a Plzeňský kraj, v jejichž případě se hodnota INI6 pohybovala v průměru na úrovni 0,34 a 0,25 jednotek. Posledním regionem s kladnou průměrnou hodnotou integrovaného indikátoru ekonomický potenciál pak byl Pardubický kraj, kde tento indikátor dosáhl průměrné výše 0,04. Ostatní regiony nabývaly u tohoto indikátoru záporných hodnot. Za regiony s nejnižším ekonomickým potenciálem tak můžeme označit Zlínský (-0,34), Karlovarský (-0,54) a Olomoucký kraj, kde průměrná hodnota příslušného indikátoru dosahovala výše -0,56.

Tabulka 59 – Integrovaný indikátor ekonomický potenciál INI6 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	2,10	2,23	2,44	2,67	2,96	.	2,48
Středočeský kraj	.	.	.	0,19	0,31	0,31	0,41	0,49	.	0,34
Jihočeský kraj	.	.	.	-0,15	-0,20	-0,22	-0,24	-0,38	.	-0,23
Plzeňský kraj	.	.	.	0,10	0,25	0,19	0,31	0,40	.	0,25
Karlovarský kraj	.	.	.	-0,33	-0,42	-0,52	-0,64	-0,77	.	-0,54
Ústecký kraj	.	.	.	-0,26	-0,29	-0,30	-0,31	-0,38	.	-0,31
Liberecký kraj	.	.	.	-0,26	-0,30	-0,16	-0,24	-0,35	.	-0,26
Královéhrad. kraj	.	.	.	-0,05	-0,09	-0,18	-0,32	-0,33	.	-0,20
Pardubický kraj	.	.	.	0,04	0,00	-0,02	0,03	0,14	.	0,04
Vysočina	.	.	.	-0,18	-0,23	-0,26	-0,27	-0,31	.	-0,25
Jihomoravský kraj	.	.	.	-0,10	-0,18	-0,20	-0,16	-0,17	.	-0,16
Olomoucký kraj	.	.	.	-0,44	-0,43	-0,55	-0,66	-0,70	.	-0,56
Zlínský kraj	.	.	.	-0,29	-0,38	-0,33	-0,35	-0,36	.	-0,34
Moravskosl. kraj	.	.	.	-0,36	-0,27	-0,19	-0,21	-0,24	.	-0,25

Pramen: vlastní výpočet

Nejvýraznějšího zlepšení v této oblasti dosáhly opět tři nejméně úspěšnější regiony, tj. Hlavní m. Praha (0,85), Středočeský a Plzeňský kraj (shodně 0,30), což se do jisté míry dá říci také o nejvýraznějším propadu, s nímž se potýkal kraj Olomoucký (-0,26), Královéhradecký (-0,28) a Karlovarský (-0,44).

Tabulka 60 – Integrovaný indikátor ekonomický potenciál INI6 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	1791,1	1779,8	1814,4	1839,5	1864,9	.	1817,9
Středočeský kraj	.	.	.	1109,7	1145,1	1139,4	1163,7	1170,8	.	1145,7
Jihočeský kraj	.	.	.	939,3	923,0	916,8	915,7	881,3	.	915,2
Plzeňský kraj	.	.	.	1061,4	1111,1	1087,4	1122,9	1141,3	.	1104,8
Karlovarský kraj	.	.	.	871,6	849,1	821,0	788,8	767,0	.	819,5
Ústecký kraj	.	.	.	882,5	885,3	889,7	895,7	879,5	.	886,5
Liberecký kraj	.	.	.	904,8	900,0	953,7	926,5	895,8	.	916,2
Královéhrad. kraj	.	.	.	989,2	965,4	935,2	891,1	897,5	.	935,7
Pardubický kraj	.	.	.	1054,7	1019,5	1016,7	1030,1	1061,8	.	1036,6
Vysočina	.	.	.	928,2	917,5	906,1	908,9	907,2	.	913,6
Jihomoravský kraj	.	.	.	943,7	921,0	917,1	933,4	938,4	.	930,7
Olomoucký kraj	.	.	.	808,7	831,1	796,0	776,1	780,9	.	798,6
Zlínský kraj	.	.	.	876,3	860,1	879,4	882,1	889,6	.	877,5
Moravskosl. kraj	.	.	.	838,7	892,1	927,1	925,4	923,8	.	901,4

Pramen: vlastní výpočet

K totožným závěrům, jako v případě metody normované proměnné, dospějeme také v situaci, kdy INI6 vypočteme pomocí bodové metody. Také zde dosahují zcela jednoznačně nejvyššího ekonomického potenciálu Hl. m. Praha (průměrná hodnota 1.818 bodů),

Středočeský kraj (1.146) a Plzeňský kraj (1.105). K nejméně úspěšným regionům pak řadíme opět Zlínský (878), Karlovarský (820) a Olomoucký kraj (799).

K nejvýraznějšímu růstu ekonomického potenciálu došlo ve sledovaném období v Moravskoslezském kraji, jenž zaznamenal zlepšení o 85 bodů, v Plzeňském kraji a v Hl. m. Praze, v jejichž případě se celkové bodové hodnocení navýšilo o 80, resp. 74 bodů. Naopak k nejhlubší propad zaznamenal Jihočeský kraj (-58 bodů), Královéhradecký kraj (-92 bodů) a zejména pak Karlovarský kraj, kde se v průběhu let 2003 až 2007 snížilo bodové ohodnocení příslušného indikátoru o 105 bodů.

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÁ STRUKTURA (INI7)

Integrovaný indikátor ekonomická struktura jsme zkonstruovali jako indikátor složený ze čtyř sekundárních indikátorů, které byly, ze skupiny předem stanovených indikátorů pro ekonomickou sféru, zvoleny tak, aby co možná nejlépe popisovaly stávající předpoklady budoucího rozvoje příslušného regionu. Tento index je tedy tvořen:

- počtem zaměstnaných v terciárním sektoru na 1 tis. obyvatel,
- počtem soukromých podnikatelů na 1 tis. obyvatel,
- počtem podniků s 50 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel
- a počtem podniků pod zahraniční kontrolou s 250 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel.

Hodnota jednotlivých vah byla v rámci INI7 navržena zodpovědnými řešiteli v souladu s důležitostmi, jež příslušnému indikátoru přiřkládají. Z tohoto důvodu má v rámci daného integrovaného indikátoru počet zaměstnaných v terciárním sektoru váhu 0,3, počet soukromých podnikatelů váhu 0,2, počet podniků s 50 a více zaměstnanci váhu 0,3 a počet podniků pod zahraniční kontrolou s 250 a více zaměstnanci váhu 0,2.

Vydeme-li v tomto okamžiku z údajů o vývoji ekonomické struktury zachycených v kapitole 2 (tabulky 21-24), pak dospějeme k závěru, že v letech 2000-2008 nenalezneme žádný rok, pro nějž máme k dispozici všechny dostupné údaje, neboť se nám na krajské úrovni nepodařilo získat údaje o počtu podniků pod zahraniční kontrolou s počtem 250 a více zaměstnanců. Je tedy zřejmé, že v tomto okamžiku nejsme schopni vypočítat hodnotu integrovaného indikátoru INI7. Přesto se nám zde nabízí řešení, jež je spojeno s vyjmutím příslušného indikátoru z výše uvedeného indikátoru a rovnoměrným rozdělením jeho váhy mezi zbývající tři indikátory. Díky tomuto postupu získáme upravený integrovaný indikátor ekonomické struktury UINI7, jehož hodnoty jsou zachyceny v tabulkách 61 a 62.

Jak je z níže uvedené tabulky zřejmé, v případě upraveného indikátoru UINI7 jsme schopni analyzovat osm z devíti námi sledovaných let. Z hlediska ekonomické struktury se jako nejúspěšnější jeví Hl. m. Praha, kde hodnota UINI7 nabývá průměrné výše 3,01. Za Hl. m. Prahou se s poměrně výrazným odstupem umístily Jihomoravský (0,15) a Středočeský kraj (0,11), které společně s kraji Karlovarským (0,04) a Královéhradeckým (0,01) byly jedinými kraji, jež v tomto případě dosáhly kladných hodnot integrovaného indikátoru ekonomická struktura. Naopak nejhorší ekonomickou strukturou se vyznačoval kraj Vysočina s -0,51 jednotkami, a dále pak Olomoucký a Moravskoslezský kraj s -0,54, resp. -0,81 jednotkami.

Tabulka 61 – Upravený integrovaný indikátor ekonomická struktura UINI7 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	2,73	2,92	3,09	2,90	2,98	3,00	3,19	3,22	.	3,01
Středočeský kraj	-0,09	0,00	0,22	0,15	0,30	0,17	0,06	0,05	.	0,11
Jihočeský kraj	-0,03	-0,12	-0,18	-0,10	-0,01	-0,17	-0,14	-0,11	.	-0,11
Plzeňský kraj	0,01	0,01	-0,05	-0,06	-0,03	-0,05	-0,05	-0,21	.	-0,05
Karlovarský kraj	0,12	0,13	0,12	0,08	-0,06	-0,01	-0,12	0,02	.	0,04
Ústecký kraj	-0,45	-0,45	-0,40	-0,38	-0,29	-0,42	-0,41	-0,55	.	-0,42
Liberecký kraj	-0,37	-0,45	-0,25	-0,27	-0,51	-0,52	-0,48	-0,59	.	-0,43
Královéhrad. kraj	0,00	-0,03	-0,08	0,22	0,01	-0,14	0,05	0,05	.	0,01
Pardubický kraj	0,04	-0,21	-0,16	-0,23	-0,46	-0,26	-0,39	-0,30	.	-0,25
Vysočina	-0,48	-0,39	-0,54	-0,50	-0,49	-0,41	-0,56	-0,69	.	-0,51
Jihomoravský kraj	0,16	0,16	0,08	0,11	0,16	0,16	0,17	0,15	.	0,15
Olomoucký kraj	-0,59	-0,43	-0,66	-0,67	-0,61	-0,46	-0,41	-0,47	.	-0,54
Zlínský kraj	-0,18	-0,34	-0,41	-0,33	-0,05	-0,08	-0,15	-0,01	.	-0,19
Moravskosl. kraj	-0,86	-0,82	-0,78	-0,92	-0,94	-0,80	-0,77	-0,58	.	-0,81

Pramen: vlastní výpočet

Co se týče zlepšení jednotlivých indikátorů, tak zde dospějeme k závěru, že nejnvýraznější pokrok zaznamenalo v letech 2000-2007 Hl. m. Praha, v jejímž případě hodnota UINI7 vzrostla o 0,49 jednotek. Tento region byl následován Moravskoslezským a Zlínským krajem (0,28 a 0,18). S nejnvýraznějším zhoršením indikátoru UINI7 se pak setkáváme u Libereckého, Plzeňského (oba shodně -0,22) a Pardubického kraje (-0,34).

Tabulka 62 – Upravený integrovaný indikátor ekonomická struktura UINI7 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	1527,9	1565,8	1594,4	1547,1	1555,3	1558,1	1589,3	1588,6	.	1565,8
Středočeský kraj	973,4	988,2	1026,4	1006,8	1039,4	1017,8	996,9	996,6	.	1005,7
Jihočeský kraj	1000,9	981,0	969,2	982,6	1000,0	969,5	973,1	980,8	.	982,1
Plzeňský kraj	1007,9	1006,6	997,6	996,0	1000,6	1002,9	997,5	967,8	.	997,1
Karlovarský kraj	1014,7	1017,6	1012,9	1011,0	988,7	994,6	975,2	998,1	.	1001,6
Ústecký kraj	897,4	902,7	909,8	915,4	928,4	906,7	910,5	888,4	.	907,4
Liberecký kraj	941,4	925,2	957,3	951,2	914,4	917,3	924,0	899,4	.	928,8
Královéhrad. kraj	1003,5	999,3	988,0	1035,2	999,7	974,8	1006,8	1009,1	.	1002,0
Pardubický kraj	1007,5	966,0	981,2	970,9	924,5	955,8	933,4	952,0	.	961,4
Vysočina	925,7	945,7	921,0	927,5	928,1	942,4	912,8	890,6	.	924,2
Jihomoravský kraj	1028,7	1024,7	1008,5	1017,9	1026,3	1025,3	1027,6	1025,5	.	1023,1
Olomoucký kraj	881,7	911,1	867,6	873,6	881,6	906,8	923,2	912,7	.	894,8
Zlínský kraj	977,0	945,4	935,1	951,2	1000,7	994,2	983,9	1008,7	.	974,5
Moravskosl. kraj	812,2	820,5	830,9	813,6	812,4	833,8	845,8	881,7	.	831,4

Pramen: vlastní výpočet

K téměř identickým výsledkům jako v případě metody normované proměnné dospějeme, pokud k výpočtu hodnoty UINI7 využijeme bodovou metodu. Také zde se na prvních třech

místech pomyslného žebříčku čtrnácti krajů umístilo Hlavní město Praha (1.565,80 bodů), Jihomoravský kraj (1.023,08) a Středočeský kraj, v jehož případě dosáhl integrovaný indikátor ekonomická struktura průměrné výše 1.005,68 bodů. Na posledních třech místech pak nalezneme Moravskoslezský kraj (831,35), Olomoucký kraj (894,80) a Ústecký kraj (907,43), který zde vystřídal kraj Vysočina, jenž se v tomto případě umístil na místě jedenáctém.

Totéž co bylo řečeno u absolutních hodnot, platí také v okamžiku, kdy budeme vývoj indikátoru UINI7 posuzovat na základně míry změny. Také zde budou mezi kraje s největším bodovým přírůstkem zařazeny Moravskoslezský kraj (69 bodů), Hl. město Praha (61) a Zlínský kraj (32), přičemž došlo k drobné změně na pomyslném prvním a druhém místě. Nepatrnou změnu můžeme zaznamenat také konci pomyslného žebříčku, kde si své pozice prohodili Plzeňský a Liberecký kraj, které zaznamenaly zhoršení o 40, resp. 42 bodů. S největším bodovým propadem se pak opět setkáváme u Pardubického kraje, v jehož případě se mezi roky 2000 a 2007 celkové hodnocení snížilo o 55 bodů.

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZAMĚSTNANOST (INI8)

Na problematiku zaměstnanosti je zaměřen třetí indikátor z oblasti ekonomické sféry, jímž je integrovaný indikátor zaměstnanost, který je tvořen dvěma primárními a dvěma sekundárními indikátory. Vlastní indikátory byly členy řešitelského týmu zvoleny tak, aby zachytily hlavní problémové oblasti trhu práce. INI8 je tak tvořen:

- obecnou mírou nezaměstnanosti,
- mírou dlouhodobé nezaměstnanosti,
- počtem uchazečů o jedno volné pracovní místo
- a podílem zaměstnanosti v primárním sektoru národního hospodářství na celkové zaměstnanosti.

Konkrétní hodnota vah byla členy řešitelského týmu stanovena následovně: obecná míra nezaměstnanosti 0,4, míra dlouhodobé nezaměstnanosti 0,3, počet uchazečů na 1 volné místo v kraji 0,2 a podíl zaměstnanosti v primárním sektoru národního hospodářství na celkové zaměstnanosti v kraji 0,1.

Z údajů zachycených v tabulce 63 je zřejmé, že z dlouhodobého hlediska se s nejlepšími výsledky v oblasti zaměstnanosti setkáváme v Hlavním m. Praze, v jejímž případě nabývá průměrný integrovaný indikátor INI8 hodnoty 1,20. K regionům s vysokou úspěšností vývoje na trhu práce pak můžeme zařadit také Středočeský (0,56) a Jihočeský kraj (0,53). Mezi kraje, pro něž je v námi analyzovaném období typický nepříznivý vývoj na trhu práce, pak patří Olomoucký kraj, kde INI8 nabýval v průměru hodnoty -0,51, Ústecký kraj s -1,54 a Moravskoslezský kraj, kde hodnota integrovaného indikátoru dosahovala výše -1,56.

Pokud svou pozornost zaměříme na zlepšení stávajícího postavení regionů, pak zjistíme, že k nejvýraznějšímu růstu námi sledovaného indikátoru došlo v Moravskoslezském kraji, a to o 0,89 jednotek. Na druhém a třetím místě se pak v této oblasti umístily zbývající nejhůře hodnocené kraje, tj. kraj Ústecký a Olomoucký, v jejichž případě hodnota INI8 vzrostla o 0,70, resp. 0,66 jednotek. S nejvýraznějším poklesem INI8 se pak potýkalo Hl. m. Praha (-0,33), Karlovarský kraj (-0,66) a zejména pak Liberecký kraj s -0,69 jednotkami.

Tabulka 63 – Integrovaný indikátor zaměstnanost INI8 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	1,21	1,20	1,28	1,36	1,46	1,36	1,19	0,88	0,81	1,20
Středočeský kraj	0,37	0,42	0,61	0,70	0,75	0,71	0,60	0,46	0,44	0,56
Jihočeský kraj	0,59	0,49	0,53	0,67	0,74	0,63	0,42	0,38	0,31	0,53
Plzeňský kraj	0,48	0,47	0,57	0,65	0,76	0,67	0,52	0,34	0,23	0,52
Karlovarský kraj	0,25	0,18	-0,01	0,18	-0,22	-0,53	-0,49	-0,39	-0,45	-0,17
Ústecký kraj	-1,85	-1,53	-1,72	-1,73	-1,67	-1,79	-1,57	-1,14	-0,86	-1,54
Liberecký kraj	0,69	0,52	0,62	0,42	0,51	0,46	0,11	0,01	-0,02	0,37
Královéhrad. kraj	0,58	0,57	0,75	0,58	0,45	0,64	0,43	0,31	0,26	0,51
Pardubický kraj	0,13	0,28	0,14	0,19	0,25	0,43	0,36	0,20	0,14	0,23
Vysočina	0,09	0,19	0,21	0,14	-0,06	-0,03	0,11	-0,01	-0,10	0,06
Jihomoravský kraj	-0,07	-0,22	-0,32	-0,28	-0,25	-0,12	-0,22	-0,06	-0,02	-0,17
Olomoucký kraj	-0,87	-0,66	-0,54	-0,53	-0,76	-0,47	-0,30	-0,21	-0,27	-0,51
Zlínský kraj	0,09	0,00	-0,13	-0,19	0,01	-0,25	0,06	0,05	0,13	-0,03
Moravskosl. kraj	-1,70	-1,91	-1,97	-2,15	-1,97	-1,72	-1,22	-0,81	-0,59	-1,56

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 64 – Integrovaný indikátor zaměstnanost INI8 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	3174,1	3402,8	3910,7	4322,6	4972,1	3868,9	3914,4	4765,9	6070,5	4266,9
Středočeský kraj	1386,1	1513,5	1497,7	1586,0	1607,7	1610,1	1626,9	1691,2	1714,9	1581,6
Jihočeský kraj	1620,2	1597,0	1622,4	1623,3	1694,3	1529,5	1440,1	1565,4	1560,5	1583,6
Plzeňský kraj	1419,6	1450,7	1518,3	1501,8	1758,8	1633,5	1605,0	1754,8	1498,9	1571,3
Karlovarský kraj	1230,9	1115,1	1014,0	1122,3	950,5	841,6	842,3	898,1	808,6	980,4
Ústecký kraj	550,6	608,2	595,8	614,4	688,1	614,6	579,7	578,2	597,5	603,0
Liberecký kraj	1698,9	1449,6	1464,2	1258,4	1362,6	1374,4	1138,6	1044,4	974,9	1307,3
Královéhrad. kraj	1747,7	1671,1	1708,4	1445,7	1313,3	1477,9	1345,0	1352,9	1511,2	1508,1
Pardubický kraj	1197,9	1222,0	1126,4	1177,7	1146,8	1265,6	1404,6	1352,6	1170,5	1229,3
Vysočina	1167,1	1300,3	1316,3	1170,0	1041,4	1054,3	1144,8	1101,6	1065,0	1151,2
Jihomoravský kraj	948,3	889,1	863,8	886,9	892,1	960,5	878,8	954,1	978,6	916,9
Olomoucký kraj	732,0	756,9	809,4	815,2	763,9	825,5	843,5	842,9	811,2	800,1
Zlínský kraj	1041,2	1029,6	969,5	955,3	1002,9	905,6	1045,8	1058,4	1120,5	1014,3
Moravskosl. kraj	606,6	604,6	605,8	579,6	596,2	596,2	635,6	667,1	736,3	625,3

Pramen: vlastní výpočet

Také v případě bodové metody se z hlediska trhu práce jeví jako kraj s nejmenšími problémy Hl. m. Praha, která v letech 2000-2008 získala ročně v průměru 4.266,89 bodů. Hlavní město bylo dále následováno kraji Jihočeským (1.583,63) a Středočeským (1.581,58), který tak v pomyslném žebříčku poklesl o jedno místo a byl vystřídán právě Jihočeským krajem. Na opačné straně spektra se v tomto případě pohybovaly opět Olomoucký (800,05), Moravskoslezský (625,33) a Ústecký kraj (603,01).

Za region s nejnápadnějším zlepšením můžeme tentokrát označit Hl. m. Prahu, která svůj celkový bodový zisk vylepšila o 1.590 bodů. Za Prahou se umístily Plzeňský (335) a Středočeský kraj, v jehož případě došlo ke zlepšení o 305 bodů. S největším propadem v bodovém hodnocení zaměstnanosti se naopak setkáváme u Karlovarského kraje (-333 bodů), jenž je následován krajem Královéhradeckým (-395) a Libereckým (-654).

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ROZVOJOVÝ POTENCIÁL (INI9)

Posledním z námi navrhovaných indikátorů zachycujících vývoj v ekonomické sféře je integrovaný indikátor rozvojový potenciál, který je složen ze čtyř sekundárních indikátorů, které, dle našeho názoru, nejpřesněji popisují vědecko-technický potenciál příslušného regionu ČR. První dva indikátory, tj.

- výdaje na vědu a výzkum na jednoho zaměstnance
- a výdaje na vědu a výzkum na jednoho obyvatele tak v našem pojetí zohledňují vědecko-výzkumný potenciál,
- kdežto zbývající dva indikátory, tj. objem přímých zahraničních investic na obyvatele
- a tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele, jsou obrazem investiční aktivity regionu.

Za méně významné pak v této skupině považujeme indikátory výdaje na vědu a výzkum na jednoho zaměstnance a jednoho obyvatele, jimž jsme v obou případech přiřadili váhu 0,2, kdežto zbývající dva indikátory, považujeme za poněkud významnější, pročež jsme jim dali váhu 0,3.

Tabulka 65 – Integrovaný indikátor rozvojový potenciál INI9 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	2,28	2,69	2,52	3,03	3,55	4,19	.	.	3,04
Středočeský kraj	.	0,63	0,53	0,53	0,52	0,67	0,56	.	.	0,57
Jihočeský kraj	.	-0,09	-0,26	-0,16	-0,23	-0,08	-0,29	.	.	-0,18
Plzeňský kraj	.	-0,20	-0,15	-0,21	-0,18	-0,31	0,01	.	.	-0,17
Karlovarský kraj	.	-0,34	-0,42	-0,40	-0,52	-0,61	-0,80	.	.	-0,52
Ústecký kraj	.	-0,24	-0,32	-0,25	-0,43	-0,58	-0,66	.	.	-0,41
Liberecký kraj	.	-0,29	-0,23	-0,15	-0,12	-0,19	-0,26	.	.	-0,21
Královéhrad. kraj	.	-0,39	-0,25	-0,37	-0,31	-0,50	-0,69	.	.	-0,42
Pardubický kraj	.	-0,17	-0,21	-0,15	-0,19	-0,30	-0,37	.	.	-0,23
Vysočina	.	-0,34	-0,44	-0,41	-0,42	-0,41	-0,59	.	.	-0,43
Jihomoravský kraj	.	-0,08	-0,10	0,12	0,02	0,10	0,01	.	.	0,01
Olomoucký kraj	.	-0,16	-0,35	-0,40	-0,36	-0,48	-0,62	.	.	-0,39
Zlínský kraj	.	-0,32	-0,13	-0,35	-0,44	-0,42	-0,46	.	.	-0,35
Moravskosl. kraj	.	-0,28	-0,35	-0,33	-0,38	-0,44	-0,03	.	.	-0,30

Pramen: vlastní výpočet

Jak je z výše uvedených údajů zřejmé, krajem, jenž měl v letech 2001 až 2006 největší rozvojový potenciál je opět Hl. m. Praha, jejíž integrovaný indikátor INI9 vypočtený pomocí metody normované proměnné dosahoval průměrné hodnoty 3,04 jednotek. Praha pak byla následována Středočeským (0,57) a Jihomoravským krajem s hodnotou INI9 0,01. Na druhé straně spektra, tj. mezi regiony s nejmenším rozvojovým potenciálem, nalezneme Královéhradecký kraj (-0,42), kraj Vysočina (-0,43) a Karlovarský kraj, v jehož případě dosahuje hodnota integrovaného indikátoru -0,52 jednotek.

Hl. m. Praha zaznamenalo mezi roky 2001 až 2006 nejen nejlepších výsledků v oblasti rozvojového potenciálu, ale také nejvýraznější zlepšení v této sféře života, a to o 1,91 jednotek. Na druhém a třetím místě pomyslného žebříčku se pak umístil Moravskoslezský a Plzeňský kraj, a to se zlepšením o 0,25, resp. 0,21 jednotek. Mezi regiony, které se pohybovaly opačným směrem, můžeme zařadit Ústecký, Karlovarský a Olomoucký kraj, v jejichž případě INI9 poklesl o 0,42, 0,46 a 0,47 jednotek.

Tabulka 66 – Integrovaný indikátor rozvojový potenciál INI9 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	3788,2	3924,6	3703,1	3879,0	4089,6	4252,9	.	.	3939,6
Středočeský kraj	.	1870,6	1763,6	1663,3	1572,0	1599,4	1453,6	.	.	1653,7
Jihočeský kraj	.	793,5	700,5	758,2	749,5	883,1	774,7	.	.	776,6
Plzeňský kraj	.	759,5	831,8	770,6	778,7	734,8	902,3	.	.	796,3
Karlovarský kraj	.	484,4	472,9	490,2	450,0	430,6	368,6	.	.	449,4
Ústecký kraj	.	707,3	650,3	686,2	593,2	506,2	485,6	.	.	604,8
Liberecký kraj	.	695,0	745,3	818,8	881,0	850,9	842,5	.	.	805,6
Královéhrad. kraj	.	579,1	647,8	615,1	707,6	587,7	476,0	.	.	602,2
Pardubický kraj	.	826,4	781,7	897,8	851,3	783,9	764,5	.	.	817,6
Vysočina	.	558,0	502,5	571,4	587,0	621,1	562,9	.	.	567,2
Jihomoravský kraj	.	959,0	927,4	1061,1	1045,1	1012,1	959,1	.	.	994,0
Olomoucký kraj	.	700,9	622,4	610,0	652,9	596,5	525,0	.	.	618,0
Zlínský kraj	.	626,3	837,6	640,3	576,4	669,1	642,9	.	.	665,4
Moravskosl. kraj	.	651,6	591,7	714,0	676,1	635,1	989,2	.	.	709,6

Pramen: vlastní výpočet

K totožným výsledkům dospějeme, pokud se na problematiku rozvojového potenciálu podíváme optikou indikátoru INI9 vypočteného pomocí bodové metody. Také v tomto okamžiku zjistíme, že krajem s největším rozvojovým potenciálem je Hl. m. Praha (3.939,57 bodů), následované Středočeským a Jihomoravským krajem, v jejichž případě dosahovala hodnota indikátoru výše 1.653,74, resp. 993,97 bodů. U regionů s nejnižším potenciálem v oblasti rozvoje se situace taktéž nezměnila, když do této skupiny můžeme opět zařadit Královéhradecký kraj (602,23), kraj Vysočina (567,17) a Karlovarský kraj (449,44 bodů).

Nejvýraznějšího zlepšení v této oblasti dosáhlo v tomto případě Hl. m. Praha (465 bodů), jež bylo následováno Moravskoslezským (338) a Libereckým krajem, u něž mezi roky 2001 až 2006 vzrostla bodová hodnota příslušného indikátoru o 148 bodů. S nejvýraznějším propadem se v tomto období potýkal kraj Olomoucký (-176), Ústecký (-222) a zejména pak Středočeský, kde se hodnota INI9 snížila o 417 bodů.

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR OSÍDLENÍ (INI10)

Integrovaný indikátor osídlení je v našem pojetí indikátorem, jenž je složen ze čtyř sekundárních indikátorů, přičemž tyto indikátory byly členy řešitelského kolektivu z navržené škály indikátorů zvoleny tak, aby co možná nejlépe popisovaly jak kvantitativní, tak kvalitativní stránku osídlení příslušného regionu. Tento index tak tvoří:

- podíl městského obyvatelstva,
- celková hustota obyvatel na jeden kilometr čtvereční,
- podíl zastavěných ploch z území kraje
- a hustota obyvatel na jeden hektar zastavěné plochy.

V případě tohoto indikátoru je pak vlastní hodnota jednotlivých vah stanovena následujícím způsobem: podíl městského obyvatelstva 0,2, celková hustota obyvatel na jeden kilometr čtvereční 0,2, podíl zastavěných ploch z území kraje 0,4 a hustota obyvatel na jeden hektar zastavěné plochy 0,2.

Tabulka 67 – Integrovaný indikátor osídlení INI10 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	3,31	3,29	3,30	3,31	3,32	3,34	3,35	3,38	3,42	3,34
Středočeský kraj	-0,50	-0,50	-0,50	-0,51	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
Jihočeský kraj	-0,49	-0,49	-0,49	-0,49	-0,50	-0,49	-0,48	-0,49	-0,50	-0,49
Plzeňský kraj	-0,41	-0,41	-0,41	-0,41	-0,41	-0,42	-0,41	-0,41	-0,40	-0,41
Karlovarský kraj	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,03	-0,04	-0,06
Ústecký kraj	0,06	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Liberecký kraj	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,03	-0,01	-0,03	-0,03	-0,02
Královéhrad. kraj	-0,24	-0,24	-0,24	-0,24	-0,24	-0,25	-0,25	-0,25	-0,26	-0,25
Pardubický kraj	-0,37	-0,37	-0,37	-0,37	-0,38	-0,38	-0,38	-0,38	-0,37	-0,37
Vysočina	-0,55	-0,55	-0,55	-0,55	-0,55	-0,54	-0,55	-0,56	-0,56	-0,55
Jihomoravský kraj	-0,22	-0,21	-0,21	-0,21	-0,21	-0,22	-0,23	-0,24	-0,24	-0,22
Olomoucký kraj	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40	-0,41	-0,41	-0,42	-0,43	-0,41
Zlínský kraj	-0,28	-0,28	-0,27	-0,27	-0,27	-0,27	-0,28	-0,29	-0,30	-0,28
Moravskosl. kraj	0,18	0,18	0,19	0,19	0,18	0,19	0,17	0,16	0,16	0,18

Pramen: vlastní výpočet

Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 67, pak dospějeme k závěru, že nejvyšších hodnot indikátoru INI10 dosahoval v průběhu celého námi sledovaného období region Hl. m. Praha, jehož integrovaný indikátor nabýval průměrné hodnoty 3,34, z čehož vyplývá, že tento kraj, svou úrovní osídlení výrazně převyšoval všechny ostatní regiony České republiky. Za Hl. m. Prahou se s výraznějším odstupem držely Moravskoslezský a Ústecký kraj, v jejichž případě se hodnota indikátoru INI10 pohybovala v průměru na úrovni 0,18 a 0,05. V případě ostatních regionů nabýval integrovaný indikátor osídlení v průměru záporných hodnot.

Za regiony s nejhorsími výsledky v oblasti osídlení pak můžeme označit Jihočeský kraj (průměr -0,49), Středočeský kraj (-0,50) a kraj Vysočina, kde průměrná hodnota příslušného indikátoru dosahovala výše -0,55.

Nejvýraznějšího zlepšení v této oblasti dosáhlo opět Hl. m. Praha (0,11), jež bylo tentokrát následováno Karlovarským (0,04) a Plzeňským krajem (0,01). Naopak k nejvýraznějšímu propadu došlo u třech moravských krajů, tj. u kraje Jihomoravského (-0,02), Moravskoslezského a Olomouckého, v jejichž případě došlo ke zhoršení o 0,03 jednotky.

K podobným závěrům jako v případě indikátoru vypočteného pomocí metody normované proměnné dospějeme také v okamžiku, kdy k výpočtu INI10 využijeme bodovou metodu. Také zde dosahují zcela jednoznačně nejvyšších hodnot Hl. m. Praha (průměrná hodnota 4.317 bodů), Moravskoslezský kraj (1.025) a Ústecký kraj (860). Za regiony nejméně úspěšné pak můžeme opět označit kraj Vysočina (585 bodů) a Jihočeský kraj (558), v jejichž případě tak došlo k záměně pořadí. K dílčí změně došlo také na pomyslném třináctém místě, kde byl Středočeský kraj vystřídán krajem Plzeňským, jenž v námi analyzovaném období získal v průměru 611 bodů.

K nejvýraznějšímu růstu v oblasti osídlení došlo ve sledovaném období v Hl. m. Praze, která zaznamenala zlepšení o 75 bodů, a ve Středočeském a Karlovarském kraji, kde se celkové bodové hodnocení navýšilo o 15, resp. 4 body. Naopak nejhlubší propad zaznamenal Jihomoravský (-16), Moravskoslezský (-18) a Olomoucký kraj, kde se v průběhu let 2000-2008 snížilo bodové ohodnocení příslušného indikátoru o 21 bodů.

Tabulka 68 – Integrovaný indikátor osídlení INI10 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	4293,0	4285,8	4294,2	4301,2	4310,6	4323,3	4329,1	4347,9	4367,6	4317,0
Středočeský kraj	697,5	699,4	700,1	701,2	704,1	705,7	708,9	710,1	712,0	704,3
Jihočeský kraj	558,2	558,5	558,2	557,9	557,0	558,1	559,5	557,5	555,8	557,9
Plzeňský kraj	610,6	610,4	610,0	610,6	609,7	609,1	610,6	610,9	612,4	610,5
Karlovarský kraj	692,4	694,0	694,0	693,7	693,7	691,9	692,0	697,9	696,4	694,0
Ústecký kraj	864,8	864,2	863,5	863,4	860,1	857,8	857,6	856,7	855,7	860,4
Liberecký kraj	809,0	809,8	808,6	808,2	807,6	806,9	808,6	809,6	808,3	808,5
Královéhrad. kraj	772,6	772,8	772,0	771,0	770,3	769,1	767,2	764,7	762,2	769,1
Pardubický kraj	708,9	710,3	709,7	708,7	708,3	707,7	707,4	707,4	707,1	708,4
Vysočina	584,9	585,0	584,7	584,5	584,1	588,0	586,6	584,8	583,6	585,1
Jihomoravský kraj	844,4	845,4	843,6	843,0	842,4	835,1	833,2	829,9	828,2	838,4
Olomoucký kraj	728,4	729,4	724,8	724,0	722,9	716,1	715,5	711,4	707,9	720,1
Zlínský kraj	805,5	805,7	806,6	805,1	803,8	802,1	799,4	794,7	790,9	801,5
Moravskosl. kraj	1029,8	1029,4	1029,8	1027,6	1025,2	1029,0	1024,6	1016,7	1011,8	1024,9

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (INI11)

Druhým indikátorem v oblasti územní sféry, jemuž budeme věnovat svou pozornost je integrovaný indikátor životní prostředí. Tento indikátor je tvořen čtyřmi sekundárními indikátory, které byly ze škály navržených indikátorů vybrány tak, aby umožnily posoudit stav životního prostředí daného regionu, jak z hlediska ovzduší a odpadu, tak z pohledu vodního hospodářství. Vlastní integrovaný indikátor je tak tvořen následujícími indikátory:

- emise oxidu siřičitého,
- emise tuhých znečišťujících látek na km²,
- produkce komunálních odpadů na obyvatele
- a podíl regionu na vypouštění odpadních vod.

Jak je i ze složení INI11 zřejmé, emise oxidu siřičitého a tuhých znečišťujících látek jsou indikátory hodnotící kvalitu ovzduší, produkce komunálního odpadu zastupuje oblast odpadového hospodářství a vypouštění odpadních vod je indikátorem, jenž reprezentuje třetí významnou oblast problematiky životního prostředí, a to vodní hospodářství. Hodnota vah výše uvedených indikátorů pak byla stanovena zodpovědnými řešiteli následujícím způsobem: emise oxidu siřičitého na km² (0,25), emise tuhých znečišťujících látek na km² (0,25), produkce komunálních odpadů na obyvatele (0,25) a podíl regionu na vypouštění odpadních vod (0,25).

Jak je z níže uvedené tabulky zřejmé, v případě integrovaného indikátoru INI11 jsme, vzhledem k dostupnosti dat, schopni zhodnotit pouze roky 2001-2005, neboť pro zbývající léta nemáme k dispozici dostatek relevantních dat. Z hlediska životního prostředí se jako nejúspěšnější, měřeno metodou normované proměnné, jeví kraj Vysočina, kde hodnota INI11 nabývala průměrné výše 0,57. Za Vysočinou se na pomyslném druhém místě umístil kraj Plzeňský, taktéž s koeficientem 0,57, následovaný krajem Olomouckým, kde tento indikátor dosahoval průměrné výše 0,47. Naopak nejhorší úrovní životního prostředí, měřeno pomocí INI11, se vyznačovaly kraje Moravskoslezský (-0,72), Hl. m. Praha (-1,20) a kraj Ústecký, v jehož případě nabýval výsledný koeficient průměrné hodnoty -1,24. Se zápornou průměrnou hodnotou INI11 se, kromě těchto tří krajů, potýkal také kraj Středočeský (-0,45).

Tabulka 69 – Integrovaný indikátor životní prostředí INI11 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	-1,73	-1,54	-0,87	-0,88	-1,00	.	.	.	-1,20
Středočeský kraj	.	-0,41	-0,58	-0,37	-0,29	-0,59	.	.	.	-0,45
Jihočeský kraj	.	0,43	0,09	0,04	-0,11	0,30	.	.	.	0,15
Plzeňský kraj	.	0,68	0,67	0,62	0,59	0,27	.	.	.	0,57
Karlovarský kraj	.	-0,16	0,28	0,11	0,08	0,17	.	.	.	0,10
Ústecký kraj	.	-1,27	-1,43	-1,19	-1,16	-1,13	.	.	.	-1,24
Liberecký kraj	.	0,87	0,21	0,32	0,36	0,51	.	.	.	0,46
Královéhrad. kraj	.	0,36	0,45	0,45	0,59	0,34	.	.	.	0,44
Pardubický kraj	.	0,65	0,10	0,16	0,22	0,35	.	.	.	0,30
Vysočina	.	0,68	0,53	0,57	0,50	0,59	.	.	.	0,57
Jihomoravský kraj	.	0,28	0,57	0,27	0,28	0,37	.	.	.	0,35
Olomoucký kraj	.	0,45	0,56	0,47	0,42	0,42	.	.	.	0,47
Zlínský kraj	.	0,00	0,23	0,29	0,17	0,44	.	.	.	0,22
Moravskosl. kraj	.	-0,82	-0,13	-0,87	-0,77	-1,03	.	.	.	-0,72

Pramen: vlastní výpočet

Co se týče zlepšení jednotlivých integrovaných indikátorů, pak zde můžeme konstatovat, že k nejvýraznějšímu pokroku v oblasti životního prostředí došlo mezi roky 2001 až 2005 v Hl.

m. Praze, v jejímž případě hodnota INI11 vzrostla o 0,73. Tento region byl následován Zlínským a Karlovarským krajem (0,44, resp. 0,32), Ústeckým krajem (0,14) a krajem Jihomoravským, který jako poslední zaznamenal průměrné zlepšení o 0,09 jednotky. Se zhoršením příslušného indikátoru se pak setkáváme u všech zbývajících regionů ČR, přičemž za nejvýraznější lze označit změnu v Pardubickém (-0,31), Libereckém (-0,35) a Plzeňském kraji (-0,41).

K poněkud odlišným výsledkům dospějeme tehdy, pokud si pro výpočet INI11 zvolíme bodovou metodu výpočtu. Také v tomto případě se mezi regiony s nejhorším životním prostředím zařadil Ústecký a Moravskoslezský kraj, jež opět doprovodilo Hl. m. Praha, přičemž tyto regiony si vyměnily své pořadí na pomyslném žebříčku (hodnoty průměrných veličin naleznete v tabulce 70). K poněkud výraznějším změnám však došlo v případě krajů s nejlepšími výsledky. V tomto případě se mezi TOP3 dostaly kraje Jihomoravský (2.580,09), Vysočina (2.479,10) a Liberecký (1.638,49 bodů).

S nejvýraznějším zlepšením indikátoru INI11 se v případě bodové metody setkáváme v Karlovarském kraji, a to o plných 172 bodů. Na druhém a třetím místě se pak umístil kraj Liberecký (151 bodů) a Vysočina (138 bodů). Ke zhoršení pozice kraje z hlediska hodnocení životního prostředí, pak došlo především u kraje Plzeňského (-131), Olomouckého (-184 bodů) a Jihomoravského, kde v námi analyzovaných pěti letech poklesla bodová hodnota o cca 550 bodů.

Tabulka 70 – Integrovaný indikátor životní prostředí INI11 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	602,4	644,2	712,4	674,6	637,2	.	.	.	654,2
Středočeský kraj	.	1089,3	1004,3	1032,5	1031,4	997,2	.	.	.	1030,9
Jihočeský kraj	.	1753,8	1562,2	1551,7	1488,4	1641,3	.	.	.	1599,5
Plzeňský kraj	.	1568,0	1494,9	1437,3	1461,1	1437,3	.	.	.	1479,7
Karlovarský kraj	.	1143,6	1373,7	1329,3	1312,7	1315,2	.	.	.	1294,9
Ústecký kraj	.	704,5	676,7	706,1	707,3	699,0	.	.	.	698,7
Liberecký kraj	.	1600,4	1602,2	1589,6	1649,3	1751,0	.	.	.	1638,5
Královéhrad. kraj	.	1394,8	1410,8	1346,1	1348,0	1393,4	.	.	.	1378,6
Pardubický kraj	.	1210,2	1047,5	1075,2	1128,8	1244,4	.	.	.	1141,2
Vysočina	.	2497,3	2405,3	2391,0	2466,7	2635,2	.	.	.	2479,1
Jihomoravský kraj	.	2995,3	2671,0	2449,4	2337,2	2447,6	.	.	.	2580,1
Olomoucký kraj	.	1743,9	1638,1	1555,7	1491,7	1560,2	.	.	.	1597,9
Zlínský kraj	.	1520,3	1385,9	1333,9	1227,3	1477,0	.	.	.	1388,9
Moravskosl. kraj	.	700,0	805,9	664,8	679,7	630,5	.	.	.	696,2

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA (INI12)

Indikátorem zaměřeným na problematiku dopravní infrastruktury je integrovaný indikátor INI12, který je opět tvořen čtyřmi sekundárními indikátory. Řešitelský tým tyto indikátory vybral tak, aby byly postihnuty všechny oblasti dopravy. Tento integrovaný indikátor tedy tvoří:

- hustota dálnic a silnic v kilometrech na km²,
- počet obyvatel cestujících veřejnou dopravou na jeden kilometr čtvereční,
- hustota železničních tratí v km na kilometr čtvereční
- a počet veřejných letišť z celkového počtu letišť pro mezinárodní přepravu.

Podobně jako v případě předchozího indikátoru, také zde mají všechny námi zvolené indikátory stejnou váhu, tj. 0,25.

Pokud se v tomto okamžiku zaměříme na indikátory o vývoji dopravní infrastruktury, jež jsme zachytili v kapitole 2 (tabulky 41-44), pak dospějeme k závěru, že zejména vzhledem k nedostupnosti dat týkajících se podílu veřejných letišť na celkovém počtu letišť pro mezinárodní přepravu, nejsme ani v jednom roce schopni vypočítat hodnotu integrovaného indikátoru INI12. Pokud bychom však také v tomto okamžiku přistoupili na řešení, jež jsme využili při výpočtu indikátoru UINI7, tj. vyjmuli bychom nedostupný indikátor z výše uvedeného indikátoru a rovnoměrně bychom rozdělili jeho váhy mezi zbývající tři indikátory, pak bychom byli schopni vypočítat alespoň upravený integrovaný indikátor dopravní infrastruktura UINI12, jehož hodnoty jsou zachyceny v tabulkách 71 a 72.

Tabulka 71 – Upravený integrovaný indikátor dopravní infrastruktura UINI12 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	0,37	0,86	0,87	.	0,70
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	0,27	0,32	0,31	.	0,30
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	-0,66	-0,78	-0,76	.	-0,73
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	-0,64	-0,64	-0,62	.	-0,63
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	-0,33	-0,45	-0,46	.	-0,41
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	0,33	0,19	0,08	.	0,20
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	0,31	0,24	0,25	.	0,27
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	0,11	0,10	0,06	.	0,09
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	-0,07	0,00	0,04	.	-0,01
Vysočina	.	.	.	.	.	-0,30	-0,26	-0,37	.	-0,31
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	-0,05	-0,03	0,25	.	0,06
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	0,10	0,05	0,04	.	0,06
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	0,35	0,06	0,01	.	0,14
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	0,21	0,34	0,31	.	0,29

Pramen: vlastní výpočet

Vyjdeme-li z údajů zachycených v tabulce 71, pak dospějeme k závěru, že i v případě upraveného integrovaného indikátoru UINI12 jsme, vzhledem k dostupnosti dat, schopni analyzovat pouze tři konkrétní roky, a to časový úsek vymezený léty 2005 a 2007. Jak je z výše uvedených údajů zřejmé, v těchto třech letech se nejlepší dopravní infrastrukturou vyznačovalo Hl. m. Praha, v jejímž případě nabýval tento indikátor průměrné hodnoty 0,70. K regionům s vysokou úrovní dopravní infrastruktury pak můžeme zařadit také Středočeský (0,30) a Moravskoslezský kraj (0,29). Naopak mezi kraje, pro něž byla v letech 2005 až 2007 typická nízká úroveň dopravní infrastruktury patří Karlovarský kraj, kde UINI12 nabýval

v průměru hodnoty -0,41, Plzeňský kraj s -0,63 a především pak Jihočeský kraj, kde hodnota integrovaného indikátoru dosahovala výše -0,73.

Pokud svou pozornost zaměříme na zlepšení stávajícího postavení regionů, pak zjistíme, že k nejvýraznějšímu růstu námi sledovaného integrovaného indikátoru došlo v Hlavním městě Praze, a to o 0,49 jednotek. Na druhém a třetím místě se pak v této oblasti umístily Jihomoravský a Pardubický kraj, v jejichž případě hodnota UINI12 vzrostla o 0,31, resp. 0,11 jednotek. S nejvýraznějším poklesem UINI12 se pak potýkaly kraje Karlovarský (-0,13), Ústecký (-0,26) a Zlínský (-0,34).

Tabulka 72 – Upravený integrovaný indikátor dopravní infrastruktura UINI12 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	1491,8	1702,2	1711,8	.	1635,2
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	1021,2	1042,8	1038,7	.	1034,2
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	699,0	663,4	663,3	.	675,3
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	677,3	695,6	699,2	.	690,7
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	864,6	827,1	813,1	.	834,9
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	1117,5	1061,6	1008,1	.	1062,4
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	1104,5	1078,1	1080,7	.	1087,8
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	996,2	997,7	980,5	.	991,4
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	903,1	939,3	956,1	.	932,8
Vysočina	.	.	.	.	.	805,9	835,0	781,4	.	807,4
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	979,1	981,1	1108,5	.	1022,9
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	1022,8	994,5	989,4	.	1002,2
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	1204,0	1038,5	1028,4	.	1090,3
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	1113,1	1143,2	1140,9	.	1132,4

Pramen: vlastní výpočet

Také v případě bodové metody se z hlediska dopravy jeví jako kraj s nejlepší dopravní infrastrukturou Hl. m. Praha, která v letech 2005 až 2007 dosáhla v průměru na 1.635,25 bodů. Kraji s druhou a třetí nejlepší dopravní infrastrukturou pak byly kraje Moravskoslezský (1.132,38 bodů) a Zlínský (1.090,32), který tak předstihl jak Středočeský, tak Liberecký a Ústecký kraj. Na opačné straně spektra se v tomto případě pohyboval kraj Vysočina (807,41), Plzeňský kraj (690,71) a kraj Jihočeský (675,25).

Za region s nejvýraznějším zlepšením můžeme v letech 2005-2007 označit opět Hl. m. Prahu, která svůj celkový bodový zisk vylepšila o zhruba 220 bodů. Za Prahou se držely kraj Jihomoravský, s 129 bodovým zlepšením, a Pardubický, v jehož případě narostl celkový počet bodů o 53. S nejvýraznějším propadem v bodovém hodnocení dopravní infrastruktury se setkáváme u Karlovarského (-52 bodů), Ústeckého (-109) a Zlínského kraje (-176 bodů).

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA (INI13)

Posledním z námi navržených integrovaných indikátorů z územní sféry, je indikátor INI13, který jsme zkonstruovali jako indikátor složený ze čtyř sekundárních indikátorů, které byly ze

skupiny předem stanovených indikátorů pro územní sféru zvoleny tak, aby co možná nejlépe popisovaly technickou infrastruktura daného regionu. Tento index je tak tvořen:

- hustotou přenosových sítí elektřiny v km na km²,
- podílem plynofikovaných obcí na celkovém počtu obcí v regionu,
- podílem obyvatel připojených na veřejné vodovody
- a podílem obyvatel napojených na kanalizaci s ČOV.

Hodnota jednotlivých vah byla v rámci INI13 navržena zodpovědnými řešiteli v souladu s důležitostí, jež příslušnému indikátoru přiřkládají. Z tohoto důvodu má v rámci daného indikátoru nejvyšší váhu podíl plynofikovaných obcí na celkovém počtu obcí v regionu (0,3), nejnižší váhu indikátor hustota přenosových sítí elektřiny (0,2) a zbývajícím dvěma indikátorům, podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody a na kanalizaci s ČOV, byla řešiteli přidělena stejná váha 0,25.

Tabulka 73 – Integrovaný indikátor technická infrastruktura INI13 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: vlastní výpočet

Podobně jako v případě indikátoru dopravní infrastruktura, také u integrovaného indikátoru technická infrastruktura nejsme schopni, vzhledem k nedostupnosti poloviny zvolených indikátorů, vypočítat jeho finální hodnotu. Navíc zde, podle našeho názoru, nelze využít ani výše uvedený postup spojený s vyjmutím chybějících indikátorů, neboť zbývajících dva indikátory jsou zaměřeny pouze na oblast vodního hospodářství, což znamená, že by z daného hodnocení zcela vypadla problematika elektrické energie a zásobování plynem, která má navíc v původním indexu poloviční váhu. Z tohoto důvodu jsme dospěli k závěru, že v tomto okamžiku není vhodné nahradit indikátor INI13 upraveným integrovaným indikátorem technické infrastruktury UINI13, protože zde nemůže provést celkové zhodnocení vývoje, jimž jednotlivé regiony v oblasti technické infrastruktury v námi analyzovaném období prošly.

Tabulka 74 – Integrovaný indikátor technická infrastruktura INI13 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR KVALITA ŽIVOTA (INI14)

Posledním z námi navrhovaných integrovaných indikátorů, je průřezový integrovaný indikátor kvalita života, jenž je složen ze čtyř sekundárních indikátorů ze sociální sféry a jednoho sekundárního indikátoru ze sféry územní. Tyto indikátory pak, dle našeho názoru, nejlépe vystihují všestrannou kvalitu života v daném regionu. Vlastní index INI14 je tak tvořen:

- čistým disponibilním důchodem na jednoho obyvatele,
- počtem zjištěných trestných činů na 10 tis. obyvatel,
- nadějí na dožití při narození jak u mužů, tak u žen
- a emisemi oxidu siřičitého na jeden kilometr čtvereční.

Při přiřazování vah pak příslušní řešitelé přisoudili největší váhu, 0,4, čistému disponibilnímu důchodu domácností na jednoho obyvatele, neboť tento indikátor považují za faktor výrazně ovlivňující kvalitu života v kraji. Zbývajícím indikátorům byly váhy přiděleny následujícím způsobem: počet zjištěných trestných činů na 10 tis. obyvatel (0,2), emise oxidu siřičitého na jeden km² (0,2), naděje na dožití při narození mužů (0,1) a naděje na dožití při narození žen (0,1).

Z údajů zachycených v tabulce 75 je zřejmé, že krajem, jenž prokazoval největší kvalitu života, byl v letech 2000-2004 a 2006 Středočeský kraj, jehož integrovaný indikátor INI14 vypočtený pomocí metody normované proměnné dosahoval průměrné hodnoty 0,62 jednotek. Středočeský kraj byl poté následován Jihočeským krajem (0,42) a krajem Vysočina s hodnotou INI14 0,34. Na druhé straně spektra, tj. mezi regiony s nejmenší kvalitou života, nalezneme Hlavní město Prahu (-0,47), Moravskoslezský kraj (-0,49) a zejména pak Ústecký kraj, v jehož případě dosahovala hodnota integrovaného indikátoru průměrné úrovně -1,18

jednotek. Ke krajům, jejichž průměrná výše INI14 nabývala v námi analyzovaném období záporných hodnot, můžeme zařadit také kraj Karlovarský (-0,16) a Liberecký (-0,06).

Regionem, jenž v této oblasti zaznamenal nejvýraznější zlepšení, byl taktéž Středočeský kraj, jehož celkové hodnocení v roce 2006 vzrostlo, ve srovnání s rokem 2000, o 0,34 jednotek. Na druhém a třetím místě pomyslného žebříčku se umístili Hl. m. Praha a kraj Vysočina, a to se zlepšením o 0,21, resp. 0,07 jednotky. Mezi regiony, jež se pohybovaly opačným směrem, pak můžeme zařadit především Královéhradecký kraj s -0,12, Ústecký kraj s -0,13 a Pardubický kraj s -0,18 jednotkami.

Tabulka 75 – Integrovaný indikátor kvalita života INI14 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	-0,57	-0,58	-0,48	-0,42	-0,43	.	-0,35	.	.	-0,47
Středočeský kraj	0,48	0,59	0,57	0,65	0,64	.	0,81	.	.	0,62
Jihočeský kraj	0,39	0,34	0,43	0,46	0,43	.	0,45	.	.	0,42
Plzeňský kraj	0,20	0,18	0,15	0,13	0,12	.	0,18	.	.	0,16
Karlovarský kraj	-0,24	-0,16	-0,10	-0,17	-0,13	.	-0,17	.	.	-0,16
Ústecký kraj	-1,14	-1,11	-1,23	-1,13	-1,20	.	-1,27	.	.	-1,18
Liberecký kraj	-0,02	-0,04	-0,08	-0,05	-0,05	.	-0,11	.	.	-0,06
Královéhrad. kraj	0,33	0,29	0,28	0,22	0,28	.	0,21	.	.	0,27
Pardubický kraj	0,27	0,19	0,18	0,05	0,14	.	0,09	.	.	0,15
Vysočina	0,34	0,33	0,33	0,33	0,32	.	0,41	.	.	0,34
Jihomoravský kraj	0,11	0,13	0,13	0,14	0,12	.	0,04	.	.	0,11
Olomoucký kraj	0,19	0,17	0,18	0,19	0,22	.	0,12	.	.	0,18
Zlínský kraj	0,13	0,14	0,14	0,11	0,04	.	0,06	.	.	0,10
Moravskosl. kraj	-0,47	-0,47	-0,49	-0,52	-0,52	.	-0,47	.	.	-0,49

Pramen: vlastní výpočet

K poněkud odlišným výsledkům dospějeme, pokud se na problematiku kvality života podíváme optikou integrovaného indikátoru INI14 vypočteného pomocí bodové metody. V tomto okamžiku zjistíme, že krajem s největší kvalitou života je kraj Vysočina (2.280,75), následovaný Jihomoravským a Jihočeským krajem, v jejichž případě dosahovala hodnota integrovaného indikátoru 2.003,50, resp. 1.522,23 bodů. Naopak u regionů s nejmenší kvalitou života došlo pouze k přeskupení pozic na pomyslném dvanáctém a třináctém místě, když Hl. m. Praha (802,22 bodů) bylo předstiženo Moravskoslezským krajem (842,51). Také v tomto případě však na posledním čtrnáctém místě setrvává Ústecký kraj se 781,65 body.

K výrazným změnám v tomto případě dojde také v okamžiku, kdy budeme analyzovat vývoj kvality života z pohledu zvýšení či snížení hodnoty příslušného indikátoru. Nejvýraznější zlepšení pak zaznamenal kraj Vysočina, a to o 388 bodů. Za tímto krajem následoval kraj Liberecký s 200 bodovým zlepšením a Olomoucký se zlepšením o 88 bodů. Totéž lze v podstatě říci o krajích s nejvýraznějším propadem, kde z předchozí skupiny zůstal pouze kraj Ústecký, jenž v tomto období ztratil cca 61 bodů. Nově do této skupiny přibýly kraje Plzeňský (-28) a Jihomoravský, jehož bodová hodnota poklesla o plných 556,73 bodu.

Tabulka 76 – Integrovaný indikátor kvalita života INI14 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	789,6	778,8	825,1	828,5	794,1	.	797,2	.	.	802,2
Středočeský kraj	1161,0	1147,6	1140,3	1162,5	1164,8	.	1174,3	.	.	1158,4
Jihočeský kraj	1526,8	1505,2	1533,8	1528,1	1501,7	.	1537,8	.	.	1522,2
Plzeňský kraj	1392,0	1338,4	1336,7	1329,0	1308,0	.	1364,3	.	.	1344,7
Karlovarský kraj	1239,8	1219,5	1209,1	1217,0	1216,6	.	1225,4	.	.	1221,2
Ústecký kraj	809,8	799,6	782,2	783,4	765,7	.	749,1	.	.	781,6
Liberecký kraj	1244,4	1276,7	1323,1	1338,6	1381,0	.	1444,3	.	.	1334,7
Královéhrad. kraj	1367,9	1347,4	1409,2	1342,3	1320,1	.	1353,6	.	.	1356,7
Pardubický kraj	1263,1	1244,1	1235,5	1210,6	1244,4	.	1293,8	.	.	1248,6
Vysočina	2181,3	2123,3	2245,3	2222,3	2342,9	.	2569,4	.	.	2280,7
Jihomoravský kraj	2333,0	2116,6	2052,1	1889,1	1854,0	.	1776,3	.	.	2003,5
Olomoucký kraj	1383,7	1422,5	1461,9	1433,4	1386,4	.	1472,1	.	.	1426,7
Zlínský kraj	1363,6	1332,8	1369,9	1365,6	1332,0	.	1405,2	.	.	1361,5
Moravskosl. kraj	857,7	848,7	843,4	833,8	840,7	.	830,7	.	.	842,5

Pramen: vlastní výpočet

3.2 KOMPARACE VÝSLEDKŮ INDIKÁTORŮ REGIONÁLNÍCH DISPARIT

KOMPARACE INTEGROVANÝCH INDIKÁTORŮ SOCIÁLNÍ SFÉRY

Pokud jsme si v oblasti sociální sféry zvolili pro výpočet integrovaného indikátoru metodu normované proměnné, pak jsme dospěli k závěru, že v letech 2000-2008 byl nejméně úspěšným regionem Královéhradecký kraj, který se v průměru pohyboval na 3,8 místě, přičemž mezi první tři nejméně úspěšnější region se zařadil v případě integrovaných indikátorů INI2 a UINI4, tj. v oblasti zdravotního stavu a bydlení. Za Královéhradeckým krajem se pak umístily dva moravské kraje, a to kraj Jihomoravský (průměrné 5,6 místo a dvakrát v TOP3) a Zlínský kraj, jenž se nacházel v průměru na 6,2 místě a mezi prvním třemi nejméně úspěšnějšími kraji se vyskytl dvakrát, a to v případě zdravotního stavu a sociální patologie. Na druhé straně spektra se pak pohyboval kraje Liberecký a Moravskoslezský, které se v průměru umístily na 9,8 a 10,0 místě, přičemž Liberecký kraj se mezi třemi nejméně úspěšnými regiony nacházel dvakrát a Moravskoslezský kraj třikrát. Za nejméně úspěšný kraj v oblasti sociální sféry pak můžeme označit Karlovarský kraj, jenž se v průběhu námi analyzovaného období pohyboval v průměru na 10,4 místě. Také tento kraj se ve skupině třech nejméně hodnocených regionů objevil celkem třikrát, a to v případě indikátorů INI1, INI2 a UINI4.

K mírně upraveným výsledkům jsme dospěli v okamžiku, kdy jsme k hodnocení sociální sféry využili indikátory vypočtené pomocí bodové metody. Také v tomto případě můžeme za regiony, jež jsou v sociální oblasti nejméně úspěšnější označit Královéhradecký (4,2) a Jihomoravský kraj (5,8). Jedinou změnou, ke které tak v rámci TOP3 došlo, je třetí pozice, na níž se v tomto případě dostal Plzeňský kraj, jenž v rámci tohoto hodnocení obsadil průměrné

6,0 místo. Za téměř totožnou můžeme označit situaci mezi nejhůře hodnocenými kraji, kde se na dvanáctou pozici posunul Moravskoslezský kraj (10,0), následován krajem Karlovarským (10,8) a Libereckým, který se v průměru pohyboval na 11,0 místě, přičemž mezi tři nejhůře hodnocené kraje patřil ve třech případech. Konkrétně se pak jednalo o oblast životní úrovně (INI1), zdravotního stavu (INI2) a sociální vybavenosti (INI3).

Jak je z výše uvedeného zřejmé, k celkovému srovnání vývoje v sociální oblasti jsme v tomto případě mohli využít pouze průměrného pořadí a nikoliv průměrnou hodnotu jednotlivých indikátorů, neboť v této sféře nejsme schopni nalézt jeden jediný rok, pro nějž bychom byli schopni vypočítat souhrnný integrovaný indikátor sociální sféry.

KOMPARACE INTEGROVANÝCH INDIKÁTORŮ EKONOMICKÉ SFÉRY

Podíváme-li se na úspěšnost jednotlivých krajů v ekonomické sféře, pak dospěje k závěru, že z tohoto hlediska se při využití metody normované proměnné jeví jako nejúspěšnější region Hlavní město Praha, které v tomto případě u všech námi sledovaných indikátorů obsadilo první místo. Na pomyslném druhém a třetím místě se umístily Středočeský kraj, jenž se nacházel v průměru na 2,3 místě a mezi třemi nejúspěšnějšími regiony se vyskytl také ve všech čtyřech případech, a kraj Plzeňský (průměrné 4,3 místo a v TOP3 pouze jednou, a to v oblasti ekonomického potenciálu). Za ekonomicky nejméně úspěšné můžeme označit jak Moravskoslezský a Ústecký kraj, které se v průměru umístily na 11,25, což znamená, že mezi tři nejhůře hodnocené regiony se zařadily hned dvakrát, Moravskoslezský v případě indikátoru UINI7 a INI8 a Ústecký u indikátorů INI8 a INI9, tak Olomoucký kraj, jenž dosáhl v průměru na 12,3 místo. Tento region se tak mezi třemi nejhůře hodnocenými regiony ocitl hned třikrát, a to v případě ekonomického potenciálu, ekonomické struktury a zaměstnanosti.

Pokud k hodnocení ekonomické sféry využijeme integrované indikátory vypočtené pomocí bodové metody, tak ve své podstatě dospějeme ke zcela totožným výsledkům. Podobně jako při použití metody normované proměnné, také u této metody můžeme za regiony s největšími úspěchy v ekonomické sféře označit Hlavní m. Prahu (1,0), Středočeský kraj (2,5) a Plzeňský kraj (4,8), přičemž k totožným závěrům dospějeme také v okamžiku, kdy bude hodnotit počet umístění příslušných krajů v TOP3. Také v případě nejhůře hodnocených krajů zůstává trojice nezměněna. K drobné změně tak došlo pouze v umístění, kdy se Moravskoslezský kraj posunul na místo dvanácté (průměr 11,3) a tím pádem na třináctou pozici odsunul kraj Ústecký (průměr 12,0). Na posledním čtrnáctém místě průběžného pořadí i nadále setrval Olomoucký kraj, který se v průměru pohyboval na 12,3 místě a mezi nejhůře hodnocené kraje patřil opět ve třech případech: ekonomický potenciál (INI6), ekonomická struktura (UINI7) a zaměstnanost (INI8).

V případě integrovaných indikátorů ekonomické sféry můžeme ke srovnání vývoje v jednotlivých krajích využít také souhrnného integrovaného indikátoru ekonomické sféry, který vypočteme pomocí neváženého aritmetického průměru hodnot vypočtených u indexů INI6 až INI9.

Jak je zřejmé z tabulky 77, v tomto případě jsme, vzhledem k dostupnosti dat, schopni posoudit pouze roky 2003 až 2006. Z hlediska ekonomické sféry se tak jako zcela jednoznačně nejúspěšnější jeví opět Hl. m. Praha, která v případě těchto indikátorů dosáhla průměrné hodnoty 2,51 jednotek. Za Prahou se na pomyslném druhém místě umístil

Středočeský kraj s koeficientem 0,43 a na místě třetím kraj Plzeňský, kde průměrná hodnota integrovaných indikátorů dosáhla výše 0,16. Jediným dalším krajem, jenž ještě dosáhl kladné průměrné hodnoty ekonomicky orientovaných indikátorů, pak byl Jihočeský kraj s 0,03 jednotkami. Naopak k nejhůře ohodnoceným regionům můžeme zařadit kraj Olomoucký (-0,51), Ústecký (-0,71) a zejména pak Moravskoslezský, v jehož případě nabýval výsledný koeficient hodnoty -0,79.

Tabulka 77 – Souhrnný integrovaný indikátor ekonomické sféry vypočtený pomocí metody normované proměnné (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	2,22	2,43	2,59	2,81	.	.	2,51
Středočeský kraj	.	.	.	0,39	0,47	0,46	0,41	.	.	0,43
Jihočeský kraj	.	.	.	0,07	0,08	0,04	-0,06	.	.	0,03
Plzeňský kraj	.	.	.	0,12	0,20	0,13	0,20	.	.	0,16
Karlovarský kraj	.	.	.	-0,12	-0,31	-0,42	-0,51	.	.	-0,34
Ústecký kraj	.	.	.	-0,66	-0,67	-0,77	-0,74	.	.	-0,71
Liberecký kraj	.	.	.	-0,06	-0,10	-0,10	-0,22	.	.	-0,12
Královéhrad. kraj	.	.	.	0,10	0,02	-0,05	-0,13	.	.	-0,02
Pardubický kraj	.	.	.	-0,04	-0,10	-0,04	-0,09	.	.	-0,07
Vysočina	.	.	.	-0,24	-0,30	-0,28	-0,33	.	.	-0,29
Jihomoravský kraj	.	.	.	-0,04	-0,06	-0,01	-0,05	.	.	-0,04
Olomoucký kraj	.	.	.	-0,51	-0,54	-0,49	-0,50	.	.	-0,51
Zlínský kraj	.	.	.	-0,29	-0,21	-0,27	-0,23	.	.	-0,25
Moravskosl. kraj	.	.	.	-0,94	-0,89	-0,79	-0,56	.	.	-0,79

Pramen: vlastní výpočet

Co se týče zlepšení jednotlivých krajů, pak zde můžeme konstatovat, že k nejvýraznějšímu pokroku v ekonomické sféře došlo mezi roky 2003 a 2006 v Hl. m. Praze, v jejímž případě průměrná hodnota indikátorů vzrostla o 0,59 jednotek. Tento region byl následován Moravskoslezským a Plzeňským krajem (0,38, resp. 0,08), a dále pak Zlínským (0,06), Středočeským (0,02) a Olomouckým krajem, který jako poslední zaznamenal průměrné zlepšení o 0,01 jednotky. Se zhoršením průměrné hodnoty indikátoru se naopak setkáváme u zbývajících regionů ČR, přičemž za nejvýraznější lze označit pokles v Libereckém (-0,15), Královéhradeckém (-0,23) a Karlovarském kraji (-0,39).

K mírně odlišným výsledkům dospějeme tehdy, pokud si pro analýzu vývoje v ekonomické sféře zvolíme bodovou metodu výpočtu jednotlivých indikátorů. Také v tomto případě zůstaly regiony s nejlepší ekonomickou situací Hl. m. Praha, Středočeský a Plzeňský kraj, přičemž průměrné bodové hodnocení naleznete v tabulce 78. K drobnějším změnám však došlo v případě krajů s nejhůře výsledky. V tomto případě byl Ústecký kraj, s 748,89 body, odsunut na poslední čtrnácté místo a předstížen krajem Moravskoslezským, který v tomto okamžiku získal 769,43 bodů. Na pomyslném dvanáctém místě se pak opět umístil kraj Olomoucký (776,85).

S nejvýraznějším zlepšením v ekonomické sféře se v případě bodové metody setkáváme u Moravskoslezského kraje, jehož průměrné bodové hodnocení vzrostlo o 113 bodů. Na druhém a třetím místě se umístil kraj Plzeňský (75 bodů) a Hl. m. Praha (58). Ke zhoršení

pozice došlo zejména u Ústeckého (-57 bodů), Královéhradeckého (-92) a Karlovarského kraje, v jehož případě celkové bodové hodnocení pokleslo o 130 bodů.

Tabulka 78 – Souhrnný integrovaný indikátor ekonomické sféry vypočtený pomocí bodové metody (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	2841,0	3046,6	2832,7	2899,0	.	.	2904,8
Středočeský kraj	.	.	.	1341,4	1341,0	1341,7	1310,3	.	.	1333,6
Jihočeský kraj	.	.	.	1075,8	1091,7	1074,7	1025,9	.	.	1067,0
Plzeňský kraj	.	.	.	1082,5	1162,3	1114,7	1156,9	.	.	1129,1
Karlovarský kraj	.	.	.	873,8	809,6	772,0	743,7	.	.	799,7
Ústecký kraj	.	.	.	774,6	773,8	729,3	717,9	.	.	748,9
Liberecký kraj	.	.	.	983,3	1014,5	1024,1	957,9	.	.	994,9
Královéhrad. kraj	.	.	.	1021,3	996,5	993,9	929,7	.	.	985,3
Pardubický kraj	.	.	.	1025,3	985,5	1005,5	1033,1	.	.	1012,4
Vysočina	.	.	.	899,3	868,5	881,0	882,4	.	.	882,8
Jihomoravský kraj	.	.	.	977,4	971,1	978,7	949,7	.	.	969,3
Olomoucký kraj	.	.	.	776,9	782,4	781,2	767,0	.	.	776,8
Zlínský kraj	.	.	.	855,8	860,0	862,1	888,7	.	.	866,6
Moravskosl. kraj	.	.	.	736,5	744,2	748,0	849,0	.	.	769,4

Pramen: vlastní výpočet

KOMPARACE INTEGROVANÝCH INDIKÁTORŮ ÚZEMNÍ SFÉRY

Vzhledem k tomu, že v rámci územní sféry jsme nebyli schopni vypočítat integrovaný indikátor technická infrastruktura, využijeme pro celkové hodnocení pouze prvních tří indikátorů, tj. indexů pro oblast osídlení, životního prostředí a dopravní infrastruktury.

Vybereme-li si pro výpočet integrovaného indikátoru v oblasti územní sféry metodu normované proměnné, pak dospějeme k závěru, že v letech 2000-2008 byl nejúspěšnějším regionem Liberecký kraj, který se v průměru pohyboval na 4,0 místě, což značí, že tohoto umístění dosáhl u všech tří integrovaných indikátorů. Za Libereckým krajem se pak umístily Hl. m. Praha (průměr 5,0 a dvakrát v TOP3) a Moravskoslezský kraj, který se nacházel na průměrném 5,7 místě a mezi třemi nejúspěšnějšími kraji se vyskytl taktéž dvakrát a to u indikátoru osídlení a dopravní infrastruktura. Na druhé straně spektra se pak pohybovaly kraje Středočeský, Pardubický a Vysočina, které se společně nacházely na průměrném 8,7 místě a dále pak Karlovarský kraj, jenž se mezi třemi nejméně úspěšnými regiony nacházel pouze jednou, a to v případě indikátoru UINI12. Za nejméně úspěšný kraj v oblasti územní sféry pak můžeme označit kraj Jihočeský, jenž se v průběhu námi sledovaného období pohyboval v průměru na 11,7 místě. Tento kraj se ve skupině třech nejhůře hodnocených regionů objevil hned dvakrát. Konkrétně u indikátorů INI10 a UINI12.

K poněkud odlišným výsledkům dospějeme v okamžiku, kdy k hodnocení územní sféry využijeme indikátory vypočtené pomocí bodové metody. V tomto případě se na průběžném prvním místě s průměrných 4,0 místem umístily dva kraje, a to kraj Liberecký a Jihomoravský, přičemž oba se do TOP3 dostaly pouze v případě indikátoru životní prostředí. K dělení pozice pak došlo také u místa třetího, kde nacházíme Hlavní město Prahu a Zlínský

kraj, které obsadily průměrné 5,3 místo. Za rozdílnou můžeme označit také situaci mezi nejhůře hodnocenými kraji, kde se o dvanáctou pozici dělí Karlovarský a Plzeňský kraj (10,3), kdežto pomyslné poslední čtrnácté místo opět obsadil Jihočeský kraj (10,7), jenž mezi nejhůře hodnocené kraje patřil ve dvou případech, které popisují integrované indikátory INI10 a UINI12.

Také v oblasti územní sféry nebudeme srovnávat jednotlivé kraje prostřednictvím průměrných hodnot integrovaných indikátorů INI10 až INI12, neboť nevážený souhrnný indexy můžeme vypočítat pouze pro rok 2005, což by znamenalo, že dojde k poměrně výraznému zkreslení finálního hodnocení.

ZÁVĚR

V úvodu této případové studie jsme konstatovali, že naším cílem je nastínit možnosti využití vybraných metod při sledování a následném hodnocení regionálních disparit, a to na konkrétním vzorku čtrnácti krajů České republiky za časový úsek vymezený lety 2000 a 2008. V souladu s tímto cílem jsme tedy v úvodní části této studie zaměřili svou pozornost na teoretická a metodologická východiska pro hodnocení regionálních disparit, přičemž jsme postupně popsali všech sedm základních metod, jež považujeme z hlediska měření meziregionálních rozdílů za nejdůležitější. Konkrétně se jednalo o škálovací techniky a metodu semaforu, které považujeme za optimální pro fázi identifikace a kvantifikace proměnných, a dále pak o průměrnou odchylku, bodovou metodu, metodu normované proměnné, metodu vzdálenosti od fiktivního bodu a metodu souhrnného indexu, jež jsme spojovali s vlastní tvorbou a výpočtem integrovaného indikátoru regionálních disparit. Z těchto sedmi technik se nám pak jako optimální jevíly tři základní metody, a to metoda semaforu, bodová metoda a metoda normované proměnné.

Na úvodní teoretickou část jsme navázali částí praktickou, jež byla zaměřena na analýzu vývoje regionů České republiky v letech 2000-2008. V rámci této části studie jsme tedy využili metodu semaforu, již považujeme za ideální nástroj pro konstrukci nemetrických škál, které lze úspěšně využít při výběru indikátorů tvořících jednotlivé souhrnné indikátory regionálních disparit. Vzhledem k rozsahu případové studie jsme v rámci námi realizované analýzy nestudovali vzájemné souvislosti vývoje jednotlivých indikátorů, ale zaměřili jsme spíše na ty faktory, které jsou důležité z hlediska regionálních disparit, tj. míru rozdílnosti vývoje a dynamiku růstu jednotlivých indikátorů. Mezi jeden z největších problémů, s nímž jsme se v rámci této části zpracovávání případové studie setkali, byl nedostatek veřejně dostupných statistických dat, díky čemuž jsme získali pouze neúplné časové řady, s jejichž pomocí bylo v některých případech velmi obtížné sestavit příslušný integrovaný indikátor alespoň pro jeden rok. Nejmarkantněji se tento problém projevil u indikátorů bydlení, ekonomická struktura, dopravní infrastruktura a technická infrastruktura, v jejichž případě jsme v podstatě nebyli schopni sestavit sadu potřebných dat ani pro jeden rok námi analyzovaného období.

Vlastnímu zhodnocení disparit pomocí námi navržených metod byla věnována třetí, tj. závěrečná část studie, v jejímž rámci jsme nejprve zhodnotili vývoj jednotlivých integrovaných indikátorů regionálních disparit a následně jsme srovnali vývoj těchto indikátorů z hlediska tří základních sfér, tj. sféry sociální, ekonomické a územní. Dá se tedy říci, že tato část nám měla přinést odpověď na otázku, zda lze či nelze výše uvedené metody reálně využít při hodnocení regionálních disparit. Jak je zřejmé z výsledků zachycených jak v kapitole 3, tak v příloze, pomoci metody normované proměnné i pomoci bodové metody jsme schopni dospět k závěrům, jež u nejlépe a nejhůře hodnocených regionů v podstatě odpovídají názorům odborníků na danou problematiku. Přesto je zapotřebí říci, že při finálním hodnocení výsledků dosažených při výpočtu jednotlivých integrovaných indikátorů jsme v některých případech narazili na významnější rozdíly v celkovém pomyslném pořadí regionů. Tento nesoulad pak vyplýval zejména z odlišného přístupu obou námi zvolených metod k výpočtu příslušných integrovaných indikátorů, když metoda normované proměnné bere v

potaz relativní proměnlivosti indikátorů zahrnutých do příslušného integrovaného indikátoru, kdežto bodová metoda počítá pouze s proměnlivostí absolutní.

V tomto okamžiku tedy vyvstává otázka, zda je možné obě výše uvedené metody využít při sledování a hodnocení regionálních disparit. Dle našeho názoru, jsou námi zvolené metody použitelné a jejich rozdílný přístup ke konstrukci finálního integrovaného indikátoru považujeme do jisté míry za výhodu, která případnému uživateli přináší možnost volby pohledu na problematiku regionálních disparit. Pokud regionální managementy dávají přednost absolutní proměnlivosti indikátorů, tj. jejich změně pouze v průběhu času a nikoliv ve vztahu k ostatním krajům zahrnutým do srovnání, pak by měly využít spíše metodu bodovou, kdežto v okamžiku, kdy upřednostňuje relativní proměnlivost, tj. změnu nejen v čase, ale také ve vztahu k ostatním komparovaným regionům, pak by měly k výpočtu příslušného integrovaného indikátoru využít metodu normované proměnné.

PŘÍLOHA

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ (INI1) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 79 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní úrovně INI1 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	1,76	.	1,99	.	2,27	2,37	2,10
Středočeský kraj	.	.	.	0,62	.	0,75	.	0,89	0,92	0,79
Jihomoravský kraj	.	.	.	0,10	.	0,28	.	0,34	0,35	0,27
Plzeňský kraj	.	.	.	0,00	.	0,00	.	-0,03	-0,02	-0,01
Moravskosl. kraj	.	.	.	-0,09	.	-0,01	.	-0,01	0,04	-0,02
Jihočeský kraj	.	.	.	-0,05	.	-0,04	.	-0,13	-0,12	-0,08
Královéhrad. kraj	.	.	.	-0,14	.	-0,17	.	-0,21	-0,21	-0,18
Zlínský kraj	.	.	.	-0,26	.	-0,32	.	-0,23	-0,26	-0,27
Vysočina	.	.	.	-0,23	.	-0,33	.	-0,29	-0,35	-0,30
Pardubický kraj	.	.	.	-0,33	.	-0,30	.	-0,38	-0,35	-0,34
Olomoucký kraj	.	.	.	-0,30	.	-0,42	.	-0,41	-0,43	-0,39
Ústecký kraj	.	.	.	-0,31	.	-0,39	.	-0,47	-0,47	-0,41
Liberecký kraj	.	.	.	-0,33	.	-0,40	.	-0,52	-0,59	-0,46
Karlovarský kraj	.	.	.	-0,45	.	-0,65	.	-0,81	-0,86	-0,69

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 80 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní úrovně INI1 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	1596,0	.	1561,6	.	1544,9	1525,6	1557,0
Středočeský kraj	.	.	.	1254,7	.	1268,7	.	1279,4	1274,9	1269,4
Jihomoravský kraj	.	.	.	1127,4	.	1140,9	.	1149,0	1147,3	1141,1
Moravskosl. kraj	.	.	.	1082,8	.	1073,0	.	1089,7	1095,0	1085,1
Jihočeský kraj	.	.	.	969,4	.	988,5	.	955,9	959,7	968,4
Plzeňský kraj	.	.	.	957,9	.	970,9	.	959,0	960,2	962,0
Ústecký kraj	.	.	.	931,6	.	919,6	.	930,3	935,5	929,3
Královéhrad. kraj	.	.	.	925,5	.	918,4	.	920,2	924,2	922,1
Zlínský kraj	.	.	.	894,6	.	893,8	.	917,5	914,8	905,2
Vysočina	.	.	.	888,4	.	884,4	.	896,9	891,6	890,3
Olomoucký kraj	.	.	.	889,3	.	876,3	.	889,3	898,0	888,2
Pardubický kraj	.	.	.	866,2	.	879,6	.	874,6	890,0	877,6
Liberecký kraj	.	.	.	839,9	.	849,8	.	835,5	825,5	837,7
Karlovarský kraj	.	.	.	776,5	.	774,3	.	757,8	757,8	766,6

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZDRAVOTNÍ STAV (INI2) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 81 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zdravotní stav INI2 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Vysočina	0,49	0,83	0,69	0,75	0,75	.	1,12	.	.	0,77
Královéhrad. kraj	0,69	0,55	0,59	0,57	0,76	.	0,54	.	.	0,62
Zlínský kraj	0,48	0,59	0,77	0,43	0,68	.	0,36	.	.	0,55
Pardubický kraj	0,97	0,68	0,56	0,46	0,41	.	0,05	.	.	0,52
Hl. město Praha	0,42	0,50	0,44	0,60	0,36	.	0,67	.	.	0,50
Jihomoravský kraj	0,41	0,52	0,41	0,59	0,56	.	0,26	.	.	0,46
Jihočeský kraj	0,22	-0,01	0,23	0,17	0,00	.	0,20	.	.	0,14
Olomoucký kraj	0,13	-0,06	0,19	0,23	0,32	.	-0,03	.	.	0,13
Středočeský kraj	-0,31	-0,14	-0,22	-0,32	-0,49	.	-0,08	.	.	-0,26
Liberecký kraj	-0,61	-0,29	-0,61	-0,39	-0,19	.	-0,21	.	.	-0,38
Plzeňský kraj	-0,24	-0,50	-0,36	-0,48	-0,48	.	-0,59	.	.	-0,44
Moravskosl. kraj	-0,56	-0,55	-0,47	-0,39	-0,65	.	-0,44	.	.	-0,51
Karlovarský kraj	-0,95	-0,64	-0,52	-0,84	-0,68	.	-0,50	.	.	-0,69
Ústecký kraj	-1,14	-1,48	-1,68	-1,38	-1,34	.	-1,38	.	.	-1,40

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 82 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zdravotní stav INI2 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Zlínský kraj	1034,8	1033,9	1058,7	1024,8	1056,4	.	1021,6	.	.	1038,4
Vysočina	1016,3	1041,6	1027,2	1027,6	1037,1	.	1048,0	.	.	1033,0
Pardubický kraj	1061,4	1039,2	1030,4	1026,0	1014,7	.	1004,2	.	.	1029,3
Královéhrad. kraj	1024,8	1017,0	1023,1	1021,6	1024,4	.	1015,5	.	.	1021,0
Hl. město Praha	1008,3	1017,8	1012,2	1017,2	1000,3	.	1019,6	.	.	1012,6
Jihomoravský kraj	1003,8	1013,2	1006,1	1016,3	1025,7	.	1006,5	.	.	1011,9
Olomoucký kraj	1005,2	995,5	1006,5	1003,2	1010,3	.	996,1	.	.	1002,8
Jihočeský kraj	1005,6	992,1	1005,1	999,4	991,2	.	1000,8	.	.	999,0
Středočeský kraj	991,7	998,2	997,7	995,7	987,1	.	1004,6	.	.	995,8
Moravskosl. kraj	985,7	987,0	994,8	1003,3	980,8	.	993,0	.	.	990,8
Karlovarský kraj	979,1	987,4	993,7	983,5	988,6	.	1001,4	.	.	989,0
Liberecký kraj	968,3	989,9	967,6	977,8	988,2	.	996,0	.	.	981,3
Plzeňský kraj	982,7	961,8	972,2	972,0	969,2	.	957,8	.	.	969,3
Ústecký kraj	978,0	964,3	951,1	965,9	972,7	.	969,6	.	.	967,0

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ VYBAVENOST (INI3) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 83 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální vybavenost INI3 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	0,48	0,86	1,02	1,18	0,89	0,93	1,02	.	.	0,91
Ústecký kraj	0,64	0,57	0,44	0,39	0,40	0,35	0,34	.	.	0,45
Jihomoravský kraj	0,30	0,44	0,52	0,46	0,43	0,43	0,44	.	.	0,43
Královéhrad. kraj	0,41	0,38	0,33	0,32	0,25	0,20	0,19	.	.	0,30
Olomoucký kraj	0,07	0,08	0,32	0,16	0,31	0,23	0,36	.	.	0,22
Zlínský kraj	0,13	0,10	0,08	0,14	0,24	0,19	0,21	.	.	0,16
Plzeňský kraj	0,00	0,09	0,17	0,11	0,16	0,11	0,02	.	.	0,09
Moravskosl. kraj	-0,10	-0,04	-0,06	-0,10	-0,04	0,03	0,07	.	.	-0,03
Karlovarský kraj	0,07	-0,09	-0,22	-0,21	-0,08	-0,12	-0,09	.	.	-0,10
Pardubický kraj	-0,33	-0,35	-0,29	-0,12	-0,18	-0,10	-0,28	.	.	-0,24
Jihočeský kraj	-0,27	-0,31	-0,37	-0,44	-0,47	-0,50	-0,52	.	.	-0,41
Liberecký kraj	-0,53	-0,67	-0,72	-0,61	-0,57	-0,53	-0,59	.	.	-0,60
Vysočina	-0,26	-0,33	-0,43	-0,43	-0,46	-0,47	-0,46	.	.	-0,41
Středočeský kraj	-0,61	-0,76	-0,79	-0,85	-0,89	-0,75	-0,70	.	.	-0,76

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 84 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální vybavenost INI3 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	1050,8	1151,8	1173,2	1237,1	1153,8	1160,9	1180,6	.	.	1158,3
Jihomoravský kraj	1066,8	1089,7	1095,0	1080,1	1074,1	1071,0	1070,7	.	.	1078,2
Královéhrad. kraj	1098,3	1078,7	1065,8	1059,0	1051,8	1034,3	1031,0	.	.	1059,8
Zlínský kraj	1065,5	1047,0	1040,1	1054,8	1069,3	1055,7	1060,5	.	.	1056,1
Olomoucký kraj	1010,5	1016,6	1057,5	1030,4	1072,3	1057,5	1090,8	.	.	1047,9
Ústecký kraj	1086,8	1069,5	1043,6	1036,6	1037,4	1030,5	1028,8	.	.	1047,6
Plzeňský kraj	1001,4	1023,8	1039,2	1009,9	1019,4	1006,4	992,5	.	.	1013,2
Pardubický kraj	986,1	991,3	1002,2	1021,7	1016,7	1018,0	977,0	.	.	1001,9
Moravskosl. kraj	966,1	996,5	990,5	982,8	1006,7	1016,0	1020,0	.	.	997,0
Karlovarský kraj	1031,5	992,8	965,9	967,0	993,8	988,8	994,9	.	.	990,7
Vysočina	981,7	956,6	938,4	936,3	929,5	923,1	922,6	.	.	941,2
Jihočeský kraj	919,5	907,8	899,8	885,3	881,0	874,2	873,0	.	.	891,5
Liberecký kraj	881,0	849,2	843,8	863,4	868,6	880,3	867,9	.	.	864,9
Středočeský kraj	854,0	828,5	845,0	835,6	825,6	883,1	889,8	.	.	851,7

Pramen: vlastní výpočet

UPRAVENÝ INTEGROVANÝ INDIKÁTOR BYDLENÍ (UINI4) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 85 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru bydlení UINI4 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	0,92	.	1,17	1,20	1,10
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	0,91	.	0,88	0,77	0,85
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	1,19	.	0,74	0,38	0,77
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	0,79	.	0,56	0,58	0,64
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	0,39	.	0,15	0,63	0,39
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	0,31	.	0,51	0,19	0,34
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	0,32	.	0,23	0,40	0,31
Vysočina	.	.	.	.	.	0,21	.	-0,14	0,07	0,05
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	0,13	.	-0,05	-0,28	-0,07
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	-0,21	.	-0,16	-0,01	-0,12
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	-0,46	.	-0,29	-0,06	-0,27
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	-0,98	.	-0,64	-0,91	-0,85
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	-1,14	.	-0,94	-1,01	-1,03
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	-2,38	.	-2,01	-1,96	-2,12

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 86 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru bydlení UINI4 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	1038,2	.	1051,4	1054,0	1047,9
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	1038,1	.	1039,0	1037,3	1038,1
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	1049,8	.	1035,1	1021,8	1035,5
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	1034,8	.	1022,1	1023,4	1026,8
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	1021,5	.	1016,6	1026,7	1021,6
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	1016,1	.	1003,6	1029,0	1016,2
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	1013,8	.	1024,5	1008,3	1015,6
Vysočina	.	.	.	.	.	1011,1	.	992,2	1001,1	1001,5
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	1005,2	.	994,6	981,4	993,7
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	986,5	.	988,5	995,5	990,2
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	982,3	.	987,7	997,4	989,2
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	959,5	.	977,9	966,4	967,9
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	955,2	.	960,7	954,7	956,9
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	907,8	.	921,1	920,5	916,5

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR SOCIÁLNÍ PATOLOGIE (INI5) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 87 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální patologie INI5 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	0,76	.	0,56	0,42	0,58
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	0,52	.	0,49	0,57	0,52
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	0,51	.	0,52	0,44	0,49
Vysočina	.	.	.	.	.	0,38	.	0,47	0,42	0,42
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	0,51	.	0,33	0,35	0,40
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	0,28	.	0,46	0,44	0,39
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	0,31	.	0,25	0,29	0,28
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	0,30	.	0,29	0,19	0,26
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	0,17	.	0,30	0,19	0,22
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	0,00	.	-0,03	0,01	-0,01
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	-0,17	.	-0,15	-0,09	-0,14
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	-0,18	.	-0,23	-0,22	-0,21
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	-0,32	.	-0,48	-0,47	-0,42
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	-3,07	.	-2,78	-2,52	-2,79

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 88 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální patologie INI5 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Vysočina	.	.	.	.	.	9327,2	.	9381,7	10226,6	9645,2
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	6942,8	.	7772,8	8211,3	7642,3
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	6873,9	.	7248,3	7458,9	7193,7
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	6370,5	.	7294,9	7471,1	7045,5
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	5951,7	.	6648,9	6966,4	6522,3
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	5473,3	.	5994,7	6593,3	6020,4
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	5561,7	.	5645,6	5775,4	5660,9
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	4846,3	.	5321,1	5243,8	5137,1
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	4637,0	.	4978,2	5730,4	5115,2
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	4446,4	.	4935,6	4883,0	4755,0
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	4038,5	.	4236,3	4259,3	4178,0
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	3627,1	.	3936,5	3978,4	3847,3
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	2542,3	.	2685,3	2701,6	2643,1
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	421,2	.	420,7	306,6	382,9

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÝ POTENCIÁL (INI6) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 89 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru ekonomický potenciál INI6 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	2,10	2,23	2,44	2,67	2,96	.	2,48
Středočeský kraj	.	.	.	0,19	0,31	0,31	0,41	0,49	.	0,34
Plzeňský kraj	.	.	.	0,10	0,25	0,19	0,31	0,40	.	0,25
Pardubický kraj	.	.	.	0,04	0,00	-0,02	0,03	0,14	.	0,04
Jihomoravský kraj	.	.	.	-0,10	-0,18	-0,20	-0,16	-0,17	.	-0,16
Královéhrad. kraj	.	.	.	-0,05	-0,09	-0,18	-0,32	-0,33	.	-0,20
Jihočeský kraj	.	.	.	-0,15	-0,20	-0,22	-0,24	-0,38	.	-0,23
Vysočina	.	.	.	-0,18	-0,23	-0,26	-0,27	-0,31	.	-0,25
Moravskosl. kraj	.	.	.	-0,36	-0,27	-0,19	-0,21	-0,24	.	-0,25
Liberecký kraj	.	.	.	-0,26	-0,30	-0,16	-0,24	-0,35	.	-0,26
Ústecký kraj	.	.	.	-0,26	-0,29	-0,30	-0,31	-0,38	.	-0,31
Zlínský kraj	.	.	.	-0,29	-0,38	-0,33	-0,35	-0,36	.	-0,34
Karlovarský kraj	.	.	.	-0,33	-0,42	-0,52	-0,64	-0,77	.	-0,54
Olomoucký kraj	.	.	.	-0,44	-0,43	-0,55	-0,66	-0,70	.	-0,56

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 90 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru ekonomický potenciál INI6 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	1791,1	1779,8	1814,4	1839,5	1864,9	.	1817,9
Středočeský kraj	.	.	.	1109,7	1145,1	1139,4	1163,7	1170,8	.	1145,7
Plzeňský kraj	.	.	.	1061,4	1111,1	1087,4	1122,9	1141,3	.	1104,8
Pardubický kraj	.	.	.	1054,7	1019,5	1016,7	1030,1	1061,8	.	1036,6
Královéhrad. kraj	.	.	.	989,2	965,4	935,2	891,1	897,5	.	935,7
Jihomoravský kraj	.	.	.	943,7	921,0	917,1	933,4	938,4	.	930,7
Liberecký kraj	.	.	.	904,8	900,0	953,7	926,5	895,8	.	916,2
Jihočeský kraj	.	.	.	939,3	923,0	916,8	915,7	881,3	.	915,2
Vysočina	.	.	.	928,2	917,5	906,1	908,9	907,2	.	913,6
Moravskosl. kraj	.	.	.	838,7	892,1	927,1	925,4	923,8	.	901,4
Ústecký kraj	.	.	.	882,5	885,3	889,7	895,7	879,5	.	886,5
Zlínský kraj	.	.	.	876,3	860,1	879,4	882,1	889,6	.	877,5
Karlovarský kraj	.	.	.	871,6	849,1	821,0	788,8	767,0	.	819,5
Olomoucký kraj	.	.	.	808,7	831,1	796,0	776,1	780,9	.	798,6

Pramen: vlastní výpočet

UPRAVENÝ INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÁ STRUKTURA (INI7) –
ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 91 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru ekonomická struktura UINI7 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	2,73	2,92	3,09	2,90	2,98	3,00	3,19	3,22	.	3,01
Jihomoravský kraj	0,16	0,16	0,08	0,11	0,16	0,16	0,17	0,15	.	0,15
Středočeský kraj	-0,09	0,00	0,22	0,15	0,30	0,17	0,06	0,05	.	0,11
Karlovarský kraj	0,12	0,13	0,12	0,08	-0,06	-0,01	-0,12	0,02	.	0,04
Královéhrad. kraj	0,00	-0,03	-0,08	0,22	0,01	-0,14	0,05	0,05	.	0,01
Plzeňský kraj	0,01	0,01	-0,05	-0,06	-0,03	-0,05	-0,05	-0,21	.	-0,05
Jihočeský kraj	-0,03	-0,12	-0,18	-0,10	-0,01	-0,17	-0,14	-0,11	.	-0,11
Zlínský kraj	-0,18	-0,34	-0,41	-0,33	-0,05	-0,08	-0,15	-0,01	.	-0,19
Pardubický kraj	0,04	-0,21	-0,16	-0,23	-0,46	-0,26	-0,39	-0,30	.	-0,25
Ústecký kraj	-0,45	-0,45	-0,40	-0,38	-0,29	-0,42	-0,41	-0,55	.	-0,42
Liberecký kraj	-0,37	-0,45	-0,25	-0,27	-0,51	-0,52	-0,48	-0,59	.	-0,43
Vysočina	-0,48	-0,39	-0,54	-0,50	-0,49	-0,41	-0,56	-0,69	.	-0,51
Olomoucký kraj	-0,59	-0,43	-0,66	-0,67	-0,61	-0,46	-0,41	-0,47	.	-0,54
Moravskosl. kraj	-0,86	-0,82	-0,78	-0,92	-0,94	-0,80	-0,77	-0,58	.	-0,81

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 92 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru ekonomická struktura UINI7 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	1527,9	1565,8	1594,4	1547,1	1555,3	1558,1	1589,3	1588,6	.	1565,8
Jihomoravský kraj	1028,7	1024,7	1008,5	1017,9	1026,3	1025,3	1027,6	1025,5	.	1023,1
Středočeský kraj	973,4	988,2	1026,4	1006,8	1039,4	1017,8	996,9	996,6	.	1005,7
Královéhrad. kraj	1003,5	999,3	988,0	1035,2	999,7	974,8	1006,8	1009,1	.	1002,0
Karlovarský kraj	1014,7	1017,6	1012,9	1011,0	988,7	994,6	975,2	998,1	.	1001,6
Plzeňský kraj	1007,9	1006,6	997,6	996,0	1000,6	1002,9	997,5	967,8	.	997,1
Jihočeský kraj	1000,9	981,0	969,2	982,6	1000,0	969,5	973,1	980,8	.	982,1
Zlínský kraj	977,0	945,4	935,1	951,2	1000,7	994,2	983,9	1008,7	.	974,5
Pardubický kraj	1007,5	966,0	981,2	970,9	924,5	955,8	933,4	952,0	.	961,4
Liberecký kraj	941,4	925,2	957,3	951,2	914,4	917,3	924,0	899,4	.	928,8
Vysočina	925,7	945,7	921,0	927,5	928,1	942,4	912,8	890,6	.	924,2
Ústecký kraj	897,4	902,7	909,8	915,4	928,4	906,7	910,5	888,4	.	907,4
Olomoucký kraj	881,7	911,1	867,6	873,6	881,6	906,8	923,2	912,7	.	894,8
Moravskosl. kraj	812,2	820,5	830,9	813,6	812,4	833,8	845,8	881,7	.	831,4

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ZAMĚSTNANOST (INI8) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 93 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zaměstnanost INI8 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	1,21	1,20	1,28	1,36	1,46	1,36	1,19	0,88	0,81	1,20
Středočeský kraj	0,37	0,42	0,61	0,70	0,75	0,71	0,60	0,46	0,44	0,56
Jihočeský kraj	0,59	0,49	0,53	0,67	0,74	0,63	0,42	0,38	0,31	0,53
Plzeňský kraj	0,48	0,47	0,57	0,65	0,76	0,67	0,52	0,34	0,23	0,52
Královéhrad. kraj	0,58	0,57	0,75	0,58	0,45	0,64	0,43	0,31	0,26	0,51
Liberecký kraj	0,69	0,52	0,62	0,42	0,51	0,46	0,11	0,01	-0,02	0,37
Pardubický kraj	0,13	0,28	0,14	0,19	0,25	0,43	0,36	0,20	0,14	0,23
Vysočina	0,09	0,19	0,21	0,14	-0,06	-0,03	0,11	-0,01	-0,10	0,06
Zlínský kraj	0,09	0,00	-0,13	-0,19	0,01	-0,25	0,06	0,05	0,13	-0,03
Karlovarský kraj	0,25	0,18	-0,01	0,18	-0,22	-0,53	-0,49	-0,39	-0,45	-0,17
Jihomoravský kraj	-0,07	-0,22	-0,32	-0,28	-0,25	-0,12	-0,22	-0,06	-0,02	-0,17
Olomoucký kraj	-0,87	-0,66	-0,54	-0,53	-0,76	-0,47	-0,30	-0,21	-0,27	-0,51
Ústecký kraj	-1,85	-1,53	-1,72	-1,73	-1,67	-1,79	-1,57	-1,14	-0,86	-1,54
Moravskosl. kraj	-1,70	-1,91	-1,97	-2,15	-1,97	-1,72	-1,22	-0,81	-0,59	-1,56

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 94 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zaměstnanost INI8 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	3174,1	3402,8	3910,7	4322,6	4972,1	3868,9	3914,4	4765,9	6070,5	4266,9
Jihočeský kraj	1620,2	1597,0	1622,4	1623,3	1694,3	1529,5	1440,1	1565,4	1560,5	1583,6
Středočeský kraj	1386,1	1513,5	1497,7	1586,0	1607,7	1610,1	1626,9	1691,2	1714,9	1581,6
Plzeňský kraj	1419,6	1450,7	1518,3	1501,8	1758,8	1633,5	1605,0	1754,8	1498,9	1571,3
Královéhrad. kraj	1747,7	1671,1	1708,4	1445,7	1313,3	1477,9	1345,0	1352,9	1511,2	1508,1
Liberecký kraj	1698,9	1449,6	1464,2	1258,4	1362,6	1374,4	1138,6	1044,4	974,9	1307,3
Pardubický kraj	1197,9	1222,0	1126,4	1177,7	1146,8	1265,6	1404,6	1352,6	1170,5	1229,3
Vysočina	1167,1	1300,3	1316,3	1170,0	1041,4	1054,3	1144,8	1101,6	1065,0	1151,2
Zlínský kraj	1041,2	1029,6	969,5	955,3	1002,9	905,6	1045,8	1058,4	1120,5	1014,3
Karlovarský kraj	1230,9	1115,1	1014,0	1122,3	950,5	841,6	842,3	898,1	808,6	980,4
Jihomoravský kraj	948,3	889,1	863,8	886,9	892,1	960,5	878,8	954,1	978,6	916,9
Olomoucký kraj	732,0	756,9	809,4	815,2	763,9	825,5	843,5	842,9	811,2	800,1
Moravskosl. kraj	606,6	604,6	605,8	579,6	596,2	596,2	635,6	667,1	736,3	625,3
Ústecký kraj	550,6	608,2	595,8	614,4	688,1	614,6	579,7	578,2	597,5	603,0

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ROZVOJOVÝ POTENCIÁL (INI9) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 95 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru rozvojový potenciál INI9 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	2,28	2,69	2,52	3,03	3,55	4,19	.	.	3,04
Středočeský kraj	.	0,63	0,53	0,53	0,52	0,67	0,56	.	.	0,57
Jihomoravský kraj	.	-0,08	-0,10	0,12	0,02	0,10	0,01	.	.	0,01
Plzeňský kraj	.	-0,20	-0,15	-0,21	-0,18	-0,31	0,01	.	.	-0,17
Jihočeský kraj	.	-0,09	-0,26	-0,16	-0,23	-0,08	-0,29	.	.	-0,18
Liberecký kraj	.	-0,29	-0,23	-0,15	-0,12	-0,19	-0,26	.	.	-0,21
Pardubický kraj	.	-0,17	-0,21	-0,15	-0,19	-0,30	-0,37	.	.	-0,23
Moravskosl. kraj	.	-0,28	-0,35	-0,33	-0,38	-0,44	-0,03	.	.	-0,30
Zlínský kraj	.	-0,32	-0,13	-0,35	-0,44	-0,42	-0,46	.	.	-0,35
Olomoucký kraj	.	-0,16	-0,35	-0,40	-0,36	-0,48	-0,62	.	.	-0,39
Ústecký kraj	.	-0,24	-0,32	-0,25	-0,43	-0,58	-0,66	.	.	-0,41
Královéhrad. kraj	.	-0,39	-0,25	-0,37	-0,31	-0,50	-0,69	.	.	-0,42
Vysočina	.	-0,34	-0,44	-0,41	-0,42	-0,41	-0,59	.	.	-0,43
Karlovarský kraj	.	-0,34	-0,42	-0,40	-0,52	-0,61	-0,80	.	.	-0,52

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 96 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru rozvojový potenciál INI9 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	3788,2	3924,6	3703,1	3879,0	4089,6	4252,9	.	.	3939,6
Středočeský kraj	.	1870,6	1763,6	1663,3	1572,0	1599,4	1453,6	.	.	1653,7
Jihomoravský kraj	.	959,0	927,4	1061,1	1045,1	1012,1	959,1	.	.	994,0
Pardubický kraj	.	826,4	781,7	897,8	851,3	783,9	764,5	.	.	817,6
Liberecký kraj	.	695,0	745,3	818,8	881,0	850,9	842,5	.	.	805,6
Plzeňský kraj	.	759,5	831,8	770,6	778,7	734,8	902,3	.	.	796,3
Jihočeský kraj	.	793,5	700,5	758,2	749,5	883,1	774,7	.	.	776,6
Moravskosl. kraj	.	651,6	591,7	714,0	676,1	635,1	989,2	.	.	709,6
Zlínský kraj	.	626,3	837,6	640,3	576,4	669,1	642,9	.	.	665,4
Olomoucký kraj	.	700,9	622,4	610,0	652,9	596,5	525,0	.	.	618,0
Ústecký kraj	.	707,3	650,3	686,2	593,2	506,2	485,6	.	.	604,8
Královéhrad. kraj	.	579,1	647,8	615,1	707,6	587,7	476,0	.	.	602,2
Vysočina	.	558,0	502,5	571,4	587,0	621,1	562,9	.	.	567,2
Karlovarský kraj	.	484,4	472,9	490,2	450,0	430,6	368,6	.	.	449,4

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR OSÍDLLENÍ (INI10) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 97 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru osídlení INI10 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	3,31	3,29	3,30	3,31	3,32	3,34	3,35	3,38	3,42	3,34
Moravskosl. kraj	0,18	0,18	0,19	0,19	0,18	0,19	0,17	0,16	0,16	0,18
Ústecký kraj	0,06	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Liberecký kraj	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,03	-0,01	-0,03	-0,03	-0,02
Karlovarský kraj	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,03	-0,04	-0,06
Jihomoravský kraj	-0,22	-0,21	-0,21	-0,21	-0,21	-0,22	-0,23	-0,24	-0,24	-0,22
Královéhrad. kraj	-0,24	-0,24	-0,24	-0,24	-0,24	-0,25	-0,25	-0,25	-0,26	-0,25
Zlínský kraj	-0,28	-0,28	-0,27	-0,27	-0,27	-0,27	-0,28	-0,29	-0,30	-0,28
Pardubický kraj	-0,37	-0,37	-0,37	-0,37	-0,38	-0,38	-0,38	-0,38	-0,37	-0,37
Plzeňský kraj	-0,41	-0,41	-0,41	-0,41	-0,41	-0,42	-0,41	-0,41	-0,40	-0,41
Olomoucký kraj	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40	-0,41	-0,41	-0,42	-0,43	-0,41
Jihočeský kraj	-0,49	-0,49	-0,49	-0,49	-0,50	-0,49	-0,48	-0,49	-0,50	-0,49
Středočeský kraj	-0,50	-0,50	-0,50	-0,51	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
Vysočina	-0,55	-0,55	-0,55	-0,55	-0,55	-0,54	-0,55	-0,56	-0,56	-0,55

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 98 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru osídlení INI10 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	4293,0	4285,8	4294,2	4301,2	4310,6	4323,3	4329,1	4347,9	4367,6	4317,0
Moravskosl. kraj	1029,8	1029,4	1029,8	1027,6	1025,2	1029,0	1024,6	1016,7	1011,8	1024,9
Ústecký kraj	864,8	864,2	863,5	863,4	860,1	857,8	857,6	856,7	855,7	860,4
Jihomoravský kraj	844,4	845,4	843,6	843,0	842,4	835,1	833,2	829,9	828,2	838,4
Liberecký kraj	809,0	809,8	808,6	808,2	807,6	806,9	808,6	809,6	808,3	808,5
Zlínský kraj	805,5	805,7	806,6	805,1	803,8	802,1	799,4	794,7	790,9	801,5
Královéhrad. kraj	772,6	772,8	772,0	771,0	770,3	769,1	767,2	764,7	762,2	769,1
Olomoucký kraj	728,4	729,4	724,8	724,0	722,9	716,1	715,5	711,4	707,9	720,1
Pardubický kraj	708,9	710,3	709,7	708,7	708,3	707,7	707,4	707,4	707,1	708,4
Středočeský kraj	697,5	699,4	700,1	701,2	704,1	705,7	708,9	710,1	712,0	704,3
Karlovarský kraj	692,4	694,0	694,0	693,7	693,7	691,9	692,0	697,9	696,4	694,0
Plzeňský kraj	610,6	610,4	610,0	610,6	609,7	609,1	610,6	610,9	612,4	610,5
Vysočina	584,9	585,0	584,7	584,5	584,1	588,0	586,6	584,8	583,6	585,1
Jihočeský kraj	558,2	558,5	558,2	557,9	557,0	558,1	559,5	557,5	555,8	557,9

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (INI11) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 99 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní prostředí INI11 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Plzeňský kraj	.	0,68	0,67	0,62	0,59	0,27	.	.	.	0,57
Vysočina	.	0,68	0,53	0,57	0,50	0,59	.	.	.	0,57
Olomoucký kraj	.	0,45	0,56	0,47	0,42	0,42	.	.	.	0,47
Liberecký kraj	.	0,87	0,21	0,32	0,36	0,51	.	.	.	0,46
Královéhrad. kraj	.	0,36	0,45	0,45	0,59	0,34	.	.	.	0,44
Jihomoravský kraj	.	0,28	0,57	0,27	0,28	0,37	.	.	.	0,35
Pardubický kraj	.	0,65	0,10	0,16	0,22	0,35	.	.	.	0,30
Zlínský kraj	.	0,00	0,23	0,29	0,17	0,44	.	.	.	0,22
Jihočeský kraj	.	0,43	0,09	0,04	-0,11	0,30	.	.	.	0,15
Karlovarský kraj	.	-0,16	0,28	0,11	0,08	0,17	.	.	.	0,10
Středočeský kraj	.	-0,41	-0,58	-0,37	-0,29	-0,59	.	.	.	-0,45
Moravskosl. kraj	.	-0,82	-0,13	-0,87	-0,77	-1,03	.	.	.	-0,72
Hl. město Praha	.	-1,73	-1,54	-0,87	-0,88	-1,00	.	.	.	-1,20
Ústecký kraj	.	-1,27	-1,43	-1,19	-1,16	-1,13	.	.	.	-1,24

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 100 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní prostředí INI11 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Jihomoravský kraj	.	2995,3	2671,0	2449,4	2337,2	2447,6	.	.	.	2580,1
Vysočina	.	2497,3	2405,3	2391,0	2466,7	2635,2	.	.	.	2479,1
Liberecký kraj	.	1600,4	1602,2	1589,6	1649,3	1751,0	.	.	.	1638,5
Jihočeský kraj	.	1753,8	1562,2	1551,7	1488,4	1641,3	.	.	.	1599,5
Olomoucký kraj	.	1743,9	1638,1	1555,7	1491,7	1560,2	.	.	.	1597,9
Plzeňský kraj	.	1568,0	1494,9	1437,3	1461,1	1437,3	.	.	.	1479,7
Zlínský kraj	.	1520,3	1385,9	1333,9	1227,3	1477,0	.	.	.	1388,9
Královéhrad. kraj	.	1394,8	1410,8	1346,1	1348,0	1393,4	.	.	.	1378,6
Karlovarský kraj	.	1143,6	1373,7	1329,3	1312,7	1315,2	.	.	.	1294,9
Pardubický kraj	.	1210,2	1047,5	1075,2	1128,8	1244,4	.	.	.	1141,2
Středočeský kraj	.	1089,3	1004,3	1032,5	1031,4	997,2	.	.	.	1030,9
Ústecký kraj	.	704,5	676,7	706,1	707,3	699,0	.	.	.	698,7
Moravskosl. kraj	.	700,0	805,9	664,8	679,7	630,5	.	.	.	696,2
Hl. město Praha	.	602,4	644,2	712,4	674,6	637,2	.	.	.	654,2

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR DOPRAVNÍ INFRASTRUTURA (INI12) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 101 – Upravený Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru dopravní infrastruktura UINI12 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	0,37	0,86	0,87	.	0,70
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	0,27	0,32	0,31	.	0,30
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	0,21	0,34	0,31	.	0,29
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	0,31	0,24	0,25	.	0,27
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	0,33	0,19	0,08	.	0,20
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	0,35	0,06	0,01	.	0,14
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	0,11	0,10	0,06	.	0,09
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	0,10	0,05	0,04	.	0,06
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	-0,05	-0,03	0,25	.	0,06
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	-0,07	0,00	0,04	.	-0,01
Vysočina	.	.	.	.	.	-0,30	-0,26	-0,37	.	-0,31
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	-0,33	-0,45	-0,46	.	-0,41
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	-0,64	-0,64	-0,62	.	-0,63
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	-0,66	-0,78	-0,76	.	-0,73

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 102 – Upravený Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru dopravní infrastruktura UINI12 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	1491,8	1702,2	1711,8	.	1635,2
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	1113,1	1143,2	1140,9	.	1132,4
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	1204,0	1038,5	1028,4	.	1090,3
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	1104,5	1078,1	1080,7	.	1087,8
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	1117,5	1061,6	1008,1	.	1062,4
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	1021,2	1042,8	1038,7	.	1034,2
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	979,1	981,1	1108,5	.	1022,9
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	1022,8	994,5	989,4	.	1002,2
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	996,2	997,7	980,5	.	991,4
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	903,1	939,3	956,1	.	932,8
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	864,6	827,1	813,1	.	834,9
Vysočina	.	.	.	.	.	805,9	835,0	781,4	.	807,4
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	677,3	695,6	699,2	.	690,7
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	699,0	663,4	663,3	.	675,3

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA (INI13) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 103 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru technická infrastruktura INI13 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 104 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru technická infrastruktura INI13 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Středočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihočeský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Plzeňský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Karlovarský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ústecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Liberecký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Královéhrad. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pardubický kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vysočina	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Jihomoravský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Olomoucký kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zlínský kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Moravskosl. kraj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Pramen: vlastní výpočet

INTEGROVANÝ INDIKÁTOR KVALITA ŽIVOTA (INI14) – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 105 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru kvalita života INI14 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Středočeský kraj	0,48	0,59	0,57	0,65	0,64	.	0,81	.	.	0,62
Jihočeský kraj	0,39	0,34	0,43	0,46	0,43	.	0,45	.	.	0,42
Vysočina	0,34	0,33	0,33	0,33	0,32	.	0,41	.	.	0,34
Královéhrad. kraj	0,33	0,29	0,28	0,22	0,28	.	0,21	.	.	0,27
Olomoucký kraj	0,19	0,17	0,18	0,19	0,22	.	0,12	.	.	0,18
Plzeňský kraj	0,20	0,18	0,15	0,13	0,12	.	0,18	.	.	0,16
Pardubický kraj	0,27	0,19	0,18	0,05	0,14	.	0,09	.	.	0,15
Jihomoravský kraj	0,11	0,13	0,13	0,14	0,12	.	0,04	.	.	0,11
Zlínský kraj	0,13	0,14	0,14	0,11	0,04	.	0,06	.	.	0,10
Liberecký kraj	-0,02	-0,04	-0,08	-0,05	-0,05	.	-0,11	.	.	-0,06
Karlovarský kraj	-0,24	-0,16	-0,10	-0,17	-0,13	.	-0,17	.	.	-0,16
Hl. město Praha	-0,57	-0,58	-0,48	-0,42	-0,43	.	-0,35	.	.	-0,47
Moravskosl. kraj	-0,47	-0,47	-0,49	-0,52	-0,52	.	-0,47	.	.	-0,49
Ústecký kraj	-1,14	-1,11	-1,23	-1,13	-1,20	.	-1,27	.	.	-1,18

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 106 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru kvalita života INI14 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Vysočina	2181,3	2123,3	2245,3	2222,3	2342,9	.	2569,4	.	.	2280,7
Jihomoravský kraj	2333,0	2116,6	2052,1	1889,1	1854,0	.	1776,3	.	.	2003,5
Jihočeský kraj	1526,8	1505,2	1533,8	1528,1	1501,7	.	1537,8	.	.	1522,2
Olomoucký kraj	1383,7	1422,5	1461,9	1433,4	1386,4	.	1472,1	.	.	1426,7
Zlínský kraj	1363,6	1332,8	1369,9	1365,6	1332,0	.	1405,2	.	.	1361,5
Královéhrad. kraj	1367,9	1347,4	1409,2	1342,3	1320,1	.	1353,6	.	.	1356,7
Plzeňský kraj	1392,0	1338,4	1336,7	1329,0	1308,0	.	1364,3	.	.	1344,7
Liberecký kraj	1244,4	1276,7	1323,1	1338,6	1381,0	.	1444,3	.	.	1334,7
Pardubický kraj	1263,1	1244,1	1235,5	1210,6	1244,4	.	1293,8	.	.	1248,6
Karlovarský kraj	1239,8	1219,5	1209,1	1217,0	1216,6	.	1225,4	.	.	1221,2
Středočeský kraj	1161,0	1147,6	1140,3	1162,5	1164,8	.	1174,3	.	.	1158,4
Moravskosl. kraj	857,7	848,7	843,4	833,8	840,7	.	830,7	.	.	842,5
Hl. město Praha	789,6	778,8	825,1	828,5	794,1	.	797,2	.	.	802,2
Ústecký kraj	809,8	799,6	782,2	783,4	765,7	.	749,1	.	.	781,6

Pramen: vlastní výpočet

SOUHRNNÝ INTEGROVANÝ INDIKÁTOR EKONOMICKÁ SFÉRA – ŘAZENÍ DLE PRŮMĚRU

Tabulka 107 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě souhrnného integrovaného indikátoru ekonomická sféra vypočteného pomocí metody normované proměnné (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	2,22	2,43	2,59	2,81	.	.	2,51
Středočeský kraj	.	.	.	0,39	0,47	0,46	0,41	.	.	0,43
Plzeňský kraj	.	.	.	0,12	0,20	0,13	0,20	.	.	0,16
Jihočeský kraj	.	.	.	0,07	0,08	0,04	-0,06	.	.	0,03
Královéhrad. kraj	.	.	.	0,10	0,02	-0,05	-0,13	.	.	-0,02
Jihomoravský kraj	.	.	.	-0,04	-0,06	-0,01	-0,05	.	.	-0,04
Pardubický kraj	.	.	.	-0,04	-0,10	-0,04	-0,09	.	.	-0,07
Liberecký kraj	.	.	.	-0,06	-0,10	-0,10	-0,22	.	.	-0,12
Zlínský kraj	.	.	.	-0,29	-0,21	-0,27	-0,23	.	.	-0,25
Vysočina	.	.	.	-0,24	-0,30	-0,28	-0,33	.	.	-0,29
Karlovarský kraj	.	.	.	-0,12	-0,31	-0,42	-0,51	.	.	-0,34
Olomoucký kraj	.	.	.	-0,51	-0,54	-0,49	-0,50	.	.	-0,51
Ústecký kraj	.	.	.	-0,66	-0,67	-0,77	-0,74	.	.	-0,71
Moravskosl. kraj	.	.	.	-0,94	-0,89	-0,79	-0,56	.	.	-0,79

Pramen: vlastní výpočet

Tabulka 108 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě souhrnného integrovaného indikátoru ekonomická sféra vypočteného pomocí bodové metody (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů)

kraj - vážený (roky)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	průměr
Hl. město Praha	.	.	.	2841,0	3046,6	2832,7	2899,0	.	.	2904,8
Středočeský kraj	.	.	.	1341,4	1341,0	1341,7	1310,3	.	.	1333,6
Plzeňský kraj	.	.	.	1082,5	1162,3	1114,7	1156,9	.	.	1129,1
Jihočeský kraj	.	.	.	1075,8	1091,7	1074,7	1025,9	.	.	1067,0
Pardubický kraj	.	.	.	1025,3	985,5	1005,5	1033,1	.	.	1012,4
Liberecký kraj	.	.	.	983,3	1014,5	1024,1	957,9	.	.	994,9
Královéhrad. kraj	.	.	.	1021,3	996,5	993,9	929,7	.	.	985,3
Jihomoravský kraj	.	.	.	977,4	971,1	978,7	949,7	.	.	969,3
Vysočina	.	.	.	899,3	868,5	881,0	882,4	.	.	882,8
Zlínský kraj	.	.	.	855,8	860,0	862,1	888,7	.	.	866,6
Karlovarský kraj	.	.	.	873,8	809,6	772,0	743,7	.	.	799,7
Olomoucký kraj	.	.	.	776,9	782,4	781,2	767,0	.	.	776,8
Moravskosl. kraj	.	.	.	736,5	744,2	748,0	849,0	.	.	769,4
Ústecký kraj	.	.	.	774,6	773,8	729,3	717,9	.	.	748,9

Pramen: vlastní výpočet

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (CZK).....	20
Tabulka 2 – Vybavenost bytových domácností automobilem.....	21
Tabulka 3 – Vybavenost bytových domácností počítačem.....	22
Tabulka 4 – Naděje na dožití při narození (muži).....	23
Tabulka 5 – Naděje na dožití při narození (ženy).....	24
Tabulka 6 – Průměrné procento pracovní neschopnosti (%).....	25
Tabulka 7 – Zemřelí na novotvary celkem na 1 tis. obyvatel.....	26
Tabulka 8 – Počet lékařů na 10 tis. obyvatel.....	27
Tabulka 9 – Počet lůžek v nemocnicích na 10 tis. obyvatel.....	28
Tabulka 10 – Počet míst v zařízeních sociální péče na 10 tis. obyvatel.....	29
Tabulka 11 – Počet středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel.....	29
Tabulka 12 – Počet cenzových domácností na 1 trvale obydlený byt.....	30
Tabulka 13 – Počet osob v trvale obydlených bytech na 1 obytnou místnost.....	31
Tabulka 14 – Obytná plocha na 1 osobu (m ²).....	32
Tabulka 15 – Podíl domácností s čitým životním příjmem pod hranicí životního minima (%).....	33
Tabulka 16 – Počet zjištěných trestných činů na 1 tis. obyvatel.....	34
Tabulka 17 – Počet zjištěných dopravních nehod na 1 km silnic.....	35
Tabulka 18 – Hrubý domácí produkt na obyvatele (CZK).....	37
Tabulka 19 – Produktivita práce (CZK).....	38
Tabulka 20 – Podíl vývozu na 1 obyvatele regionu (CZK).....	39
Tabulka 21 – Počet zaměstnaných v terciárním sektoru na 1 tis. obyvatel.....	40
Tabulka 22 – Počet soukromých podnikatelů na 1 tis. obyvatel.....	41
Tabulka 23 – Počet podniků s 50 a více zaměstnanci na 1 tis. obyvatel.....	42
Tabulka 24 – Počet podniků pod zahraniční kontrolou s počtem 250 a více zaměstnanců na 1 tis. obyvatel.....	43
Tabulka 25 – Obecná míra nezaměstnanosti (%).....	44
Tabulka 26 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%).....	45
Tabulka 27 – Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo.....	46
Tabulka 28 – Podíl zaměstnanosti v primárním sektoru národního hospodářství na celkové zaměstnanosti (%).....	47
Tabulka 29 – Výdaje na vědu a výzkum na 1 zaměstnance (tis. CZK).....	48

Tabulka 30 – Výdaje na vědu a výzkum na 1 obyvatele (tis. CZK).....	49
Tabulka 31 – Objem přímých zahraničních investic na 1 obyvatele (tis. CZK)	50
Tabulka 32 – Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (tis. CZK).....	51
Tabulka 33 – Podíl městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel regionu (%)	52
Tabulka 34 – Celková hustota obyvatel na 1 km ²	53
Tabulka 35 – Podíl zastavěných ploch z území kraje (%).....	54
Tabulka 36 – Hustota obyvatel na 1 ha zastavěné plochy.....	55
Tabulka 37 – Emise oxidu siřičitého na 1 km ² (tuny).....	56
Tabulka 38 – Emise tuhých znečišťujících látek na 1 km ² (tuny)	57
Tabulka 39 – Produkce komunálních odpadů na 1 obyvatele (tis. tun).....	58
Tabulka 40 – Podíl kraje na vypouštění odpadních vod (%).....	59
Tabulka 41 – Hustota dálnic, rychlostních silnic a ostatních komunikací v km na 100 km ² ...	60
Tabulka 42 – Počet obyvatel cestujících veřejnou dopravou na 1 km ²	61
Tabulka 43 – Hustota železničních tratí v km na 1 km ²	61
Tabulka 44 – Počet veřejných letišť na celkovém počtu letišť pro mezinárodní přepravu (%)	62
Tabulka 45 – Hustota přenosových sítí elektřiny v km na km ²	63
Tabulka 46 – Podíl plynofikovaných obcí na celkovém počtu obcí (%)	63
Tabulka 47 – Podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody (%).....	64
Tabulka 48 – Podíl obyvatel připojených na kanalizaci a ČOV (%).....	65
Tabulka 49 – Integrovaný indikátor životní úrovně INI1 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	67
Tabulka 50 – Integrovaný indikátor životní úrovně INI1 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	68
Tabulka 51 – Integrovaný indikátor zdravotní stav INI2 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	69
Tabulka 52 – Integrovaný indikátor zdravotní stav INI2 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	70
Tabulka 53 – Integrovaný indikátor sociální vybavenost INI3 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	71
Tabulka 54 – Integrovaný indikátor sociální vybavenost INI3 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	72
Tabulka 55 – Upravený integrovaný indikátor bydlení UINI4 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	73
Tabulka 56 – Upravený integrovaný indikátor bydlení UINI4 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	74

Tabulka 57 – Integrovaný indikátor sociální patologie INI5 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	75
Tabulka 58 – Integrovaný indikátor sociální patologie INI5 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	76
Tabulka 59 – Integrovaný indikátor ekonomický potenciál INI6 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	78
Tabulka 60 – Integrovaný indikátor ekonomický potenciál INI6 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	78
Tabulka 61 – Upravený integrovaný indikátor ekonomická struktura UINI7 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	80
Tabulka 62 – Upravený integrovaný indikátor ekonomická struktura UINI7 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	80
Tabulka 63 – Integrovaný indikátor zaměstnanost INI8 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	82
Tabulka 64 – Integrovaný indikátor zaměstnanost INI8 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	82
Tabulka 65 – Integrovaný indikátor rozvojový potenciál INI9 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	83
Tabulka 66 – Integrovaný indikátor rozvojový potenciál INI9 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	84
Tabulka 67 – Integrovaný indikátor osídlení INI10 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	85
Tabulka 68 – Integrovaný indikátor osídlení INI10 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	86
Tabulka 69 – Integrovaný indikátor životní prostředí INI11 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	87
Tabulka 70 – Integrovaný indikátor životní prostředí INI11 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	88
Tabulka 71 – Upravený integrovaný indikátor dopravní infrastruktura UINI12 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	89
Tabulka 72 – Upravený integrovaný indikátor dopravní infrastruktura UINI12 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	90
Tabulka 73 – Integrovaný indikátor technická infrastruktura INI13 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	91
Tabulka 74 – Integrovaný indikátor technická infrastruktura INI13 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	92
Tabulka 75 – Integrovaný indikátor kvalita života INI14 vypočtený pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	93

Tabulka 76 – Integrovaný indikátor kvalita života INI14 vypočtený pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	94
Tabulka 77 – Souhrnný integrovaný indikátor ekonomické sféry vypočtený pomocí metody normované proměnné (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů)	96
Tabulka 78 – Souhrnný integrovaný indikátor ekonomické sféry vypočtený pomocí bodové metody (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů)	97
Tabulka 79 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní úrovně INI1 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	101
Tabulka 80 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní úrovně INI1 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	101
Tabulka 81 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zdravotní stav INI2 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	102
Tabulka 82 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zdravotní stav INI2 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	102
Tabulka 83 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální vybavenost INI3 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	103
Tabulka 84 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální vybavenost INI3 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	103
Tabulka 85 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru bydlení UINI4 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	104
Tabulka 86 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru bydlení UINI4 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	104
Tabulka 87 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální patologie INI5 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	105
Tabulka 88 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru sociální patologie INI5 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	105
Tabulka 89 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru ekonomický potenciál INI6 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	106

Tabulka 90 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru ekonomický potenciál INI6 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	106
Tabulka 91 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru ekonomická struktura UINI7 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	107
Tabulka 92 –Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě upraveného integrovaného indikátoru ekonomická struktura UINI7 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	107
Tabulka 93 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zaměstnanost INI8 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	108
Tabulka 94 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru zaměstnanost INI8 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	108
Tabulka 95 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru rozvojový potenciál INI9 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	109
Tabulka 96 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru rozvojový potenciál INI9 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	109
Tabulka 97 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru osídlení INI10 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	110
Tabulka 98 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru osídlení INI10 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	110
Tabulka 99 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní prostředí INI11 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	111
Tabulka 100 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru životní prostředí INI11 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	111
Tabulka 101 – Upravený Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru dopravní infrastruktura UINI12 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	112
Tabulka 102 – Upravený Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru dopravní infrastruktura UINI12 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	112

Tabulka 103 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru technická infrastruktura INI13 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	113
Tabulka 104 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru technická infrastruktura INI13 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let).....	113
Tabulka 105 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru kvalita života INI14 vypočteného pomocí metody normované proměnné (vážený, průměr jednotlivých let).....	114
Tabulka 106 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě integrovaného indikátoru kvalita života INI14 vypočteného pomocí bodové metody (vážený, průměr jednotlivých let)	114
Tabulka 107 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě souhrnného integrovaného indikátoru ekonomická sféra vypočteného pomocí metody normované proměnné (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů).....	115
Tabulka 108 – Řazení jednotlivých krajů dle průměrného hodnocení v případě souhrnného integrovaného indikátoru ekonomická sféra vypočteného pomocí bodové metody (nevážený, průměr jednotlivých indikátorů)	115

LITERATURA

1. BERKA, K.: *Měření – pojmy, teorie, problémy*. 1. vyd. Praha: Academia, 1977.
2. ČSÚ: *Krajské ročenky*. [on-line] in:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/krajske_rocenky.
3. ČSÚ: *Regiony, města, obce*. [on-line] in:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/regiony_mesta_obce_souhrn.
4. ČSÚ: *Veřejná databáze ČSÚ*. [on-line] in: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp>.
5. HUČKA, M.: Vznik a příčiny územních nerovností. *Regionální disparity. Working Paper, No. 1, 2007*. s. 13-19. [on-line] in: http://disparity.vsb.cz/pdf/pracovni_listy.pdf.
6. JÍLEK, J.: *Metody mezinárodního srovnávání*. 1. vyd. Praha: VŠE, 1996.
7. KOLEKTIV AUTORŮ: *Stručný statistický slovník pro hospodářské pracovníky*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1967.
8. MD ČR: *Ročenky dopravy*. [on-line] in: <http://www.sydos.cz/cs/rocenky.htm>.
9. RIS: *Srovnání kraje s Českou republikou*. [on-line] in:
<http://www.risy.cz/index.php?pid=202&sid=1288&mid=1279>
10. RIS: *Statistická data*. [on-line] in:
[http://www.risy.cz/index.php?pid=508&language=CZ&kraj=.](http://www.risy.cz/index.php?pid=508&language=CZ&kraj=)